

ประวัติการก่อสร้าง สมัยรัชกาลที่ ๗

ภาค 3

ห้องขจร

294.39

ร335ป

ล.3

ร.2

ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา สมัยศรีวิชัย ภาค ๓

294.39

๕

ค.๖
๖๖.๒ ๒

กษัตริย์ไศเลนทรวงศ์

กับ

พระแก้วมรกต

ธรรมทาส พานิช รวบรวม

102840

~

ได้รับสมมติให้พิมพ์
โดย
19 ๖๖

ประวัติศาสตร์ พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย

ภาค ๓

กษัตริย์ไศเลนทรวังศ์ กับ พระแก้วมรกต

ธรรมทาส พานิช รวบรวม
THE LIBRARY
THE COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK THAILAND

คณะธรรมทาน จัดพิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔

๔๐๐ ฉบับ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมทาน, ๒๘๐ ต.ตลาดไชยา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

นายธรรมทาส พานิช ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๘ กันยายน ๒๕๐๔

มีภาพแทรก ๒๘ ภาพ ราคา ๑๐ บาท

A 141212

คำนำ

คนไทยโบราณเชื่อกันมาว่า พระแก้วมรกตเป็นของคนไทยเราเอง ไม่ได้เป็นของเขมร มอญ หรือใครอื่น. ตำนานไทย เช่นตำนานมุตคำสดา ตำนานจามเทวีวงศ์ ชินกาลมาตีปกรณ์ ถัดกันย่นกันว่า คนไทยรับพุทธคำสดา ในแดนสุวรรณภูมิ^๑นานมาแล้ว, พระนางจามเทวี เป็นเทวีของชาวไทย ที่เมืองตะโพนไธสง ไม่ใช่เขมร มอญ มาแต่ไหน. ตำนานเมืองนครศรีธรรม-
ราช ตำนานจุลยุทธกาตวงศ์ ว่าพระเจ้าศรีธรรมโศก ขึ้นครองนครศรีธรรม-
ราชเป็นกษัตริย์ไทย พระเจ้าศรีธรรมโศก ต้นวงศ์พระร่วงเป็นกษัตริย์ไทย. คนไทย ก็เชื่อกันสืบ ๆ มา จากคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ และ ตำนานต่างๆ ว่า พระพุทธเจ้าท่านเป็นคนไทย ๆ เราเอง.

ต่อมาคนไทยเราได้ฝรั่งมาช่วยเขียนประวัติศาสตร์ไทย ฝรั่งบอกเราว่า เพราะเหตุว่า หนังสือไทยเพียงจะมีในสมัยสุโขทัย เพราะฉะนั้น คนไทย ก็เพิ่ง
ดังมาจากท่านเจ้าในสมัยสุโขทัย, เพราะเหตุว่า ในตำนานจามเทวี ว่า พระ-
นางจามเทวี เป็นชาวกัมพูชา เพราะฉะนั้น พระนางจามเทวี เป็นชาวเขมร,
เพราะเหตุว่า ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเต็มไปด้วยหนังสือขอม เพราะฉะนั้น ลุ่มน้ำ
เจ้าพระยา เป็นเมืองชนของเขมรตลอดกาล. ฝรั่งเขียนตำราประวัติศาสตร์
ว่า สิ่งต่างๆ ที่เป็นคติปะทางพุทธศาสนา ที่ละโว้ อุทอง กำแพงเพชร สุโขทัย
นั้นเป็นคติปะที่ได้รับมาจากแดนเขมร. ท่านจะเชื่อใครดี จะเชื่отำนานไทย
โบราณ ๆ หรือจะเชื่อ ตำราใหม่ ๆ ของฝรั่ง.

ในเรื่องกษัตริย์โคเสนทรวงศ์^๒ ท่านจะได้ทราบเรื่องโบราณๆ อีกว่า
พระเจ้าศรีธรรมโศกนั้นเป็นกษัตริย์ไทย เป็นมงโกลสาชาหนึ่ง, เมารยวงศ์
และ ศากยวงศ์^๓สืบสายโลหิตเดียวกัน, คนไทยเรา^๔ นอกจากเป็นญาติกับ
พระเจ้าอโศกแล้ว ยังเป็นญาติกับพระพุทธเจ้าของเราอีกด้วย.

ธรรมทาส พานิช

สารบัญ

หน้า

ความนำ

๑

บทที่ ๑ เทพเจ้าแห่งแดนภูเขา

๕

เทพเจ้าผู้เสวยข้าวเปล่า, ราชวงศ์เทียน, เจ้าเงินกก,
อ้ายถาว, เบ้งเอ็ก, รัฐศรีเกษตร.

บทที่ ๒ เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำตาปี และลุ่มน้ำโขง

๑๓

พระอินทร์ตั้งรัฐพนม, ขุนพันพาน, รัฐเคียนตัน,
อนุชาของขุนพันพาน, พระเจ้าพันจัน, พระเจ้าพันตัน.

บทที่ ๓ พระอินทร์บรมเทพจากพันพาน

๒๐

พระอิศวรประจำเขาพระวิหาร, ขุนหลวงชัยบรมเทพ,
รุทรวรมเทวะ, เทพเจ้าตั้งกรุงเทพทวารวดี, รัฐลังกาสุกะ.

บทที่ ๔ ศรีวิชัยเขศวร และ ตามพรลิงเคศวร

๒๗

นครโพธิ, รัชกาลพระอินทร์บรมเทพ, นิพพานขรรมที่
พระบรมธาตุ, พระอินทร์กับพระวิษณุกรรมสร้างพระแก้วมรกต,
เจ้าฟ้าวิษณุกับพระองค์เจ้าภาณุ, จารึกกรุงศรีวิชัยของพระวิษณุ
กรรม, โดงุดตรัสของพระอินทร์, พระแก้วมรกตจากนครปาตลี
บุตร, นครตามพรลิงค์, ประเทศดัมโพธิ, พระเจ้าจันทรภาณุ.

บทที่ ๕ เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา

๖๒

รัฐสุวรรณภูมิโบราณ, พระเจ้าช็อก, พระเจ้ากัมโพช,
พระปรางค์สามยอด, รัชกาลสุริยวรมเทวะ, ยาทิศจราช
ไปหาพระแก้วมรกต การส่งเสริมปฏิบัติธรรม, เขาพระวิหาร.

ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย

ภาค ๓

กษัตริย์ไศเลนทรวงศ์

พระโพธิสัตว์แห่งดินแดนสุวรรณภูมิ

ความนำ

ในประวัติศาสตร์พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย ภาค ๑ - ๒ ได้บรรยายเรื่องต่างๆ ที่มีร่องรอยเหลืออยู่ในทางประวัติศาสตร์ไว้มาก เป็นการเพียงพอที่จะเป็นรากฐานของการเขียนประวัติการปฏิบัติธรรม ของกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ได้ โดยไม่กล่าวหาว่า เอาเรื่อง มาเขียนหลุดออกกันเล่น หรือ โดยไม่กล่าวหาว่าอะไรๆ ก็เอาเข้ามาไว้ขยายเสียทั้งหมด. ในภาค ๓ นี้ จึงได้นำเอาเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาการปฏิบัติธรรม มารวมไว้ให้ติดต่อกัน ตามเรื่องของคนไทยโบราณเชื่อกันมา และพยายามเขียนตำนานไว้ ยืนยันว่ากษัตริย์ในแดนสุวรรณภูมิโบราณนี้ เป็นกษัตริย์ไทย และเป็นลูกหลานสืบเชื้อสายของพระเจ้าอโศก.

คำว่า สุวรรณภูมิ ดินแดนที่พระโสณะและพระอุตตระ มาประดิษฐานพุทธศาสนาไว้ ในสมัยพระเจ้าอโศกนั้น นักศึกษาเชื่อกันไว้อย่างกว้างๆ ว่าคือดินแดนแหลมอินโดจีนทั้งหมด ส่วนศูนย์กลางของสุวรรณภูมิ สมัยพระโสณะ จะเป็นที่ไหนแน่ ยังจะต้องค้นคว้ากันอีก จนกว่าจะได้หลักฐานแน่นอน. สำหรับสุวรรณภูมิโบราณเป็นรัฐใหญ่โต มีดินแดนไปถึงไหนบ้าง

ยังไม่มีทางทราบได้ชัดเจน, แต่คำว่า “สุวรรณภูมิ” ที่สุดท้ายนั้น คือ ที่เมืองอุทอง ในจังหวัดสุพรรณบุรี.

คันทวงศ์ของกษัตริย์ไศเลนทรวงค์ คือพระเจ้ามัททอง พระเจ้านกหยก และพระเจ้าข้าวเปลือก, เป็นโอรสของพระเจ้าอโศก, ครองแดนตาลิฟู ในยุคนาน. ท่านเป็นพระอินทร์สามองค์แรก ที่รับวัฒนธรรมพุทธศาสนาแบบพระเจ้าอโศก ทำบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ประชาชนมีความสุข ปฏิบัติธรรมทั่วหน้ากัน, บางคนที่ได้บรรลุโพธิ, ดินแดนตาลิฟู ในสมัยนั้นจึงเป็นแดนสวรรค์ที่สมบูรณ์ ราษฎรจึงถวายพระนามพระมหากษัตริย์ ผู้เป็นพระโพธิสัตว์บรรลุโพธิ ว่าพระอินทร์ หรือ เจ้าฟ้า เรียกเป็นภาษาอินเดียว่า ไศล - อินทร์ หรือ ไศเลนทร์.

ลูกหลานสืบเชื้อสายพระเจ้าอโศก ซึ่งตอนแรกๆ ครองแดนตาลิฟู ในสมัยต่อมา ได้ตั้งโอรสแยกย้ายออกจากตาลิฟู ไปครองแดนต่างๆ กัน. คำนานไทยจดพระนามลูกหลานสืบเชื้อสายพระเจ้าอโศกว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโศก, ทำให้นักศึกษาชาวยุโรปไม่เชื่อถือตำนาน เพราะชาวยุโรป ไม่เชื่อว่าพระเจ้าอโศกแห่งมคธ จะมาถึงดอยจอมทอง หรือ นครศรีธรรมราชได้.

ที่ถูกแล้วกษัตริย์ที่ตำนานไทยจดว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโศกนั้น หมายถึงลูกหลานสืบเชื้อสายพระเจ้าอโศก พระองค์ที่เป็นนักปฏิบัติธรรม โดยพระองค์เอง อย่างพระเจ้าอโศก สามารถบรรลุโพธิ ทั้งยังเป็นพระราชกรณียกิจบ้านเมือง แล้วพยายามให้ราษฎรเข้าใจธรรมะ, โดยพระมหากษัตริย์นั้น ทรงออกอยู่อุโบสถ บำเพ็ญวิมุตติ เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรในการปฏิบัติธรรม ชักนำราษฎรให้เข้าถึงพุทธธรรม ได้เป็นจำนวนมาก. ราษฎรจึงยกย่องกษัตริย์นักปฏิบัติธรรมเหล่านั้นว่า เป็นพระอินทร์ ผู้ทำโลกนี้ให้เป็นสวรรค์ เมื่อท่านสวรรคตแล้ว ก็ยกย่องว่า เป็นเทพเจ้าผู้บรรลุโพธิ.

ตำนานพระบรมธาตุจอมทองตอนต้น เล่าว่า พระเจ้าศรีธรรมโศก ได้มาบรรจุพระบรมธาตุ แล้วก่อภูเขาทับไว้ที่ดอยจอมทอง, สมัยใดพระเจ้าแผ่นดินทรงขรมถึงขนาดเข้าวัดอยู่โบสถ์ พระบรมธาตุ ก็จะเด็จลงมาอยู่ในฉอบทอง ให้ได้สักการบูชา. (สมัยใดคนปฏิบัติธรรม เข้าใจนิพพานธรรม ก็เท่ากับมีพระบรมธาตุ ของพระพุทธเจ้า บรรจุอยู่ในดวงใจ ของแต่ละคน). ตำนานเมืองของ เล่าว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกมาสร้างพระบรมธาตุ ไว้ที่เมืองของ, พระเจ้าศรีธรรมโศกพระองค์หนึ่ง มีพระนามว่า เจ้าจุฬิน ได้มาปราบแคว้นแถวใต้, ตั้งประเทศจุฬินชนที่แคว้นแถว, ต่อมาเป็นประเทศจามปา, จินยังเรียกจามปาว่า จุฬิน, จุฬิน, หลินยี้ คือคำว่า จุฬ - พระ - นี. พวกจามปา จึงนับเนื่องเป็นญาติของพวกศรีวิชัย. ในอดีต พระเจ้าศรีธรรมโศกพระองค์หนึ่ง ได้มาสร้างพระบรมธาตุไว้ที่เวียงจันทน์, ตำนานพระแก้วมรกต จึงเล่าว่า พระไชยเชษฐา “พระองค์ก็ให้สร้างพระเจดีย์ลูกหนึ่ง ไว้ฝ่ายตะวันตกอกัดพระเจดีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกสร้างไว้นั้นแล้ว พระองค์จึงให้กระทำเจดีย์น้อย ๓๐ ลูก...” ตำนานพระธาตุพนม (หน้า ๗๖) เล่าว่า พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เป็นอันมาก จึงได้ก่อสร้างพระเจดีย์ใหญ่ โดมพระเจดีย์พระยาศรีธรรมโศกที่นั้น (พระธาตุหลวง เวียงจันทน์).

ลูกหลานของพระเจ้าอโศกสาขานี้ ได้อพยพลงมาในลุ่มน้ำคาบิ ได้ขุดรื้อพระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราช, ได้สร้างพระบรมธาตุ ไชยา, จึงมีนามพระเจ้าศรีธรรมโศก ทั้งที่เวียงสระ ที่ไชยา และ นครศรีธรรมราช. ลูกหลานของกษัตริย์วงศ์นี้เรียกว่าไซเลนทรวงศ์ หรือ ชาวกูเขา ได้แยกย้ายกันออกไป, สาขานี้ไปครองแดนเขมร สาขานี้ไปครองแดนชะว, ยังความเจริญรุ่งเรืองให้แก่พุทธศาสนา ยังคงมีสิ่งต่างๆ ที่ท่านสร้างไว้เหลืออยู่เป็นเครื่องเตือนใจคนให้ระลึกถึงพระนิพพาน ว่า เป็นพระบรมธาตุของพระพุทธ-

เจ้า อยู่จนถึงทุกวันนี้. ถูกหลานพระเจ้าอโศกสาธาหนึ่ง จากไชยา (นำศีลปะศรีวิชัย) ขึ้นไปครองแดนตะไคว้ - อโยธยา. ถูกหลานจากสาธา อโยธยา ขึ้นไปกำแพงเพชร สุโขทัย, จึงมีพระนาม พระเจ้าศรีธรรมมาโศก ในตำนานจุลยุทธกาตวงศ์ และ ในตำนานเดียวกับกำแพงเพชร. พอนคร ตามพตังค์ ของพระเจ้าศรีธรรมมาโศก (จันทรภาณุ) ที่นครศรีธรรมราช แพ้สงครามทางลังกา, นครศรีธรรมราช ก็เข้าร่วมกับ นครสุโขทัย ของ พระเจ้าศรีธรรมมาโศกแห่งตำนานจุลยุทธกาตวงศ์. (นักโบราณคดีไทย เรียกกษัตริย์ลูกหลานพระเจ้าอโศกสาธา ตะไคว้ - อโยธยา ใหม่ว่า กษัตริย์ขอม เพราะท่านใช้หนังสือขอม ทั้งที่ไชยา นครศรีธรรมราช และ ตะไคว้ - อโยธยา.)

ดินแดนสุวรรณภูมิโบราณ, หรือ ดินแดนอินโดจีน ตลอดจนถึงชวา, จึงนับได้ว่า เป็นดินแดนบ้านพี่เมืองน้องของกันและกันใน สมัยโบราณ และเคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถึงขนาดรวมกำลังกันเข้าต่อต้าน อำนาจจีน, ซึ่งทางจีนจดว่า พวกคุณหลุน (ของเจ้าจุฬิน) กับพวกชะวา ยกทัพบุกและเรือ มารุกรานพระราชอาณาเขตจีน. ดินแดนเหล่านี้มี วัฒนธรรมอ้ายลาว หรือนานเจ้าร่วมกัน แยกย้ายกันปกครองเป็นรัฐๆ มากมาย, มีรัฐที่กษัตริย์ทรงธรรมสูงเทียมเป็นรัฐประมุข, จารึกเรียก กษัตริย์ประมุขว่า ไสเลนทรวงศ์ ประมุขทิศ. นักศึกษาหลายท่าน ว่า มโหรีตก หรือ ที่ไทยเรียกกลองกบนั้น เป็นของอ้ายลาว และ ฟูนัน มี แพร่หลายไปจนถึง ชวา พินิบันต์.

พระมหากษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ ในระยะสองพันปี นับได้หลายร้อยพระองค์, ส่วนใหญ่เป็นกษัตริย์นักปฏิบัติธรรม เข้าอยู่โบสถ์เป็นประจำ, เป็นนักปฏิบัติ ธรรมชราวาส ที่ราชูทรยกย่องว่า บรรลุโพธิ์เป็นพระโพธิสัตว์ ทั้งยังเป็น ชราวาสครองบ้านเมือง, สามารถชักนำราชูทรให้เข้าถึงธรรมะ ทำบ้านเมือง ให้อยู่เย็นเป็นสุข ทำแดนสุวรรณภูมิให้กลายเป็นสวรรค์ ทำบุคคลหมั่นสัจ

มีธรรมจักษุ ให้เข้าถึงโลกุตตรธรรมหรือพุทธธรรม ได้เป็นจำนวนมาก มี
 หทยายกหทยสมบัติ. มีพระบรมชาติ พระพุทธปรมาจารย์. วัตถุประสงค์
 สถานปฏิบัติธรรม ทวแต่ไหน เป็นเครื่องยืนยันว่า กษัตริย์และราชฐานในสมัย
 นั้นๆ เข้าถึงธรรมะมากมายเพียงไร. แดนไทยได้รับวัฒนธรรม เป็น
 วัฒนธรรมตกทอดมาไม่มีจุดจบ เพิ่งจะมามีหมองลงในสมัย เปลี่ยนแปลง
 ไปตามวัฒนธรรมตะวันตก. ควรที่พวกเราจะได้ศึกษาวัฒนธรรมของ
 อริยทรัพย์เจ้าทั้งหลาย อันปฏิบัติมาแต่ก่อน และทำบ้านเมืองของเราให้ได้
 ชิมรส มนต์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ เป็นบ้านเมืองที่เต็มไปด้วย
 ความสุขตามหลักธรรมในพุทธศาสนา อีกเช่นแต่ก่อน.

บทที่ ๑

เทพเจ้าแห่งแดนภูเข

หนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์น่านเจ้า” ได้ความไว้ว่า พระเจ้าอโศกแห่ง
 มคอ ได้เคยบำเพ็ญกรรมยาตรา มายังแดนดาดฟ้า ซึ่งในสมัยนั้น มีเจ้าเชษฐา
 อินเดียครองแดนดาดฟ้าอยู่. พระเจ้าอโศก ได้เจ้าหญิงชาวดาดฟ้า พระนาม
 เชยนเม้งกัย เป็นพระชายา. พระองค์มีพระโอรส ประสูติจากเจ้าหญิง
 เชยนเม้งกัย สามพระองค์, พระองค์แรกทรงนาม ติเม้งเชยนฟูเต. พระ
 โอรสองค์แรก ของพระเจ้าตีเม้งเชยนฟูเต ทรงนาม เม้งจุฟู, พระองค์ได้
 เป็นปฐมบรมวงศ์ของกษัตริย์ถึงสิบหกแคว้นในน่านเจ้า. พระเจ้าเจนนก
 เป็นลูกหลานของพระองค์ ได้เป็นกษัตริย์ครองแดนเทียน (สุวรรณ - ยunnan)

ในระยะ พ.ศ. ๔๒๓ - ๔๒๖, บรรดาภิกษุวิภังคิกต่าง ๆ ในน่านเจ้า
ในสมัยต่อมา ล้วนเป็นลูกหลานสืบเชื้อสายจากพระเจ้าเจนกัณ.

เทพเจ้าผู้เสวยข้าวเปล่า

เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๐ (พ.ศ. ๒๔๓๓) ยี. คับลิว. คลาร์ก ได้ทำหน้าที่
มิชชันนารีอยู่ที่ ตาดฟู ได้จดนิยายซึ่งเชื่อกันว่า เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ของ
น่านเจ้าไว้มีใจความว่า

“หลายร้อยปี ก่อนคริสตศักราชในแดนตาดู, มีเจ้าพระนามอโศก
ครองแดนตาดู, พระองค์ได้เสด็จขึ้นไปบนสวรรค์ ได้นำเทพธิดาบนสวรรค์
เป็นมเหสี. พระองค์มีโอรสจากเทพธิดานั้นนามพระองค์. องค์นั้น
ทรงพระนาม กิมมา (น้ำทอง) องค์ที่สองทรงพระนาม บิฐิ (นกหยก) องค์
ที่สามทรงพระนาม เปะพัน (ข้าวเปล่า) เพราะว่าพระองค์เป็นพุทธ-
บริษัทที่เคร่งครัดมาก ทรงเสวยข้าวเปล่าเป็นนิจ (ไม่เสวยกับข้าว).

ยังคงมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระสถูปองค์หนึ่งชื่อพระเจ้ายโศกตามพระองค์อยู่
ในแดนขนาน. พระเจ้าข้าวเปล่า เวदानเรียกพระนามท่านว่า พระเจ้า
แปะวง (เจ้าข้าวขาว). มีถ้ำอยู่ตรงทางเขาลำ ที่เชิงภูเขาตาดู หัก-
หมู่บ้าน ขวางอเตียน ห่างจากประตูด่านเหนือของตาดู ๓๒ ไมล์ พระราชวัง
ของพระองค์อยู่ตรงถนนใหญ่ของเมืองตาดู ได้ถูกทำลายเสียเมื่อ กองทัพจีน
เข้ายึดครองตาดู แล้วสร้างศาลเจ้าตามลัทธิขงจื๊อขึ้นแทนที่. ในวันที่ ๑๖
(แรมค่ำ ๓) เดือน ๓ ทุกปี มีพิธี ซึ่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และ ทหารสอง
ร้อยคนยิงธนู เพื่อเคารพแด่วิญญาณ ของพระเจ้าข้าวขาว เพื่อให้
พระองค์ไม่มาคลาไคล ให้ราษฎรก่อการกบฏ (ต่อการปกครองของจีน)

พระนามของพระโอรสองค์สองพระองค์ ต่อมาได้กลายเป็นพระนาม ของ
เทพเจ้าแห่งภูเขา กิมมาซาน แด่ ปะชีซาน.

พระเจ้าอโศก พระราชบิดาของพระโอรสทั้งสาม เมื่อได้เสด็จกลับไปยังอินเดียแล้ว อัครราชทูตมา พระองค์ได้ส่งพระมารดาเลี้ยงพระองค์หนึ่ง และกองทหาร ให้มารับเจ้าหญิงเซียนเม็งกุย และพระโอรส. กองทัพมาถึงแดน ยางฆางฟู พวกรัฐยางฆางฟูไม่ยอมให้เดินทัพผ่าน กองทหารจึงต้องกลับไปอินเดีย. พระราชโอรส จึงเป็นกษัตริย์ครองแดนยูนนานตลอดมา.

มีหลักฐานในบันทึกพงศาวดารจีนแสดงว่า เรื่องโอรสของพระเจ้าอโศกสามพระองค์ ไม่ใช่เป็นเรื่องนิยายสมมติ คือ มีบันทึกว่า เมื่อ พ. ศ. ๖๑๖ พระจักรพรรดิ ซุนตี้ ได้ทราบถึงเรื่องสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระสถูปเจดีย์ที่สามพระองค์ แห่งแคนคาล์ฟู พระองค์ได้ส่ง นายทหารชั้นผู้ใหญ่ นำเครื่องเงินให้ไปทำการเส่นไหว้ เทพเจ้าทั้งสามพระองค์นั้น ในนามของพระจักรพรรดิแห่งอาณาจักรจีน.

ถ่วงโลกด้วยการเสวยข้าวเปล่า

พระเจ้าอโศก เมื่อได้ศึกษาพุทธศาสนาแล้ว พระองค์ได้ตั้งเวลาออกไปอยู่ร่วมกับพระสงฆ์ชาราม เพื่อการปฏิบัติธรรม เป็นเวลาหนึ่งปี. พระองค์จึงเห็นผลของการปฏิบัติธรรมด้วยพระองค์เอง และ สามารถชักนำมนุษย์ในสมัยนั้น ให้สนใจในการปฏิบัติธรรม ทำให้ดินแดนอินเดียกลายเป็นสวรรค์ ทำให้ราษฎรได้รับความสุข เช่นได้เป็นทเวดาบนสวรรค์ และได้รับความสุขที่สูงยิ่งขึ้นไปกว่า ความสุขของทเวดาบนสวรรค์ (โลกุตตรสุข). (MINOR ROCK INSCRIPTIONS, BRAHMAGIRI)

พระโอรสของพระเจ้าอโศก เข้าใจโลกุตตรธรรม หรือ วิถถ่วงโลกให้เอียงมาในทางธรรม ทันทีกับพระเจ้าอโศก. ในสมัยพระเจ้าอโศก พระองค์ให้เลิกกินเนื้อ, ในโรงครัวของพระองค์เคาะฆ่าสัตว์ปรุงอาหาร ก็ให้

เด็กหมด, กลายเป็นปลุกพืชมีผล และพืชมีหัวกินกัน. เพื่อทำตัวอย่าง
 ในทางไม่เป็นโทษของต้นหาทางกิน พระเจ้าข้าวเปล่า จึงเสวยข้าวเปล่า,
 จนปรากฏพระนามว่า พระเจ้าข้าวเปล่า. นับว่าพระองค์สามารถถ่วงโลก
 ให้เที่ยงมาในด้านธรรมได้ก็มิแพ้พระราชบิดา. ร่องรอยของโลกุตระธรรม
 ในสมัยชาติฟู และอายุจร คงจะมีมาก เพราะปรากฏว่า แดนยูนนานยัง
 คงมีพุทธศาสนาสาวกยานบริสุทธิ์อยู่จนถึงทุกวันนี้. แต่เนื่องจาก
 ผู้บันทึกเรื่องประวัติศาสตร์และตำนานไว้ เป็นคนจีนบันทึกไว้เป็นภาษาจีน จึง
 เหลือร่องรอยทางโลกุตระอยู่น้อยเรื่อง. ในบันทึกต่างๆ เกี่ยวกับอายุจร
 และน่านเจ้า ยังคงมีคำไทยอยู่น้อย ผู้จดพยายามจดเป็นจีนไปทุกๆ คำ. น่าน-
 เจ้า คือ เจ้าแห่งแดนไต, ยูนนาน คือ เมฆทางไต (ภูเขาสูงเทียมเมฆ),
 ขุนเทียน คือ เจ้าฟ้า, เจ้าสุวรรณคิ.

พระมหากษัตริย์พระองค์ใด เป็นนักปฏิบัติธรรม ถิ่นบิณฑบาตนาพราหมณ์
 เมื่อสุวรรณคิแล้ว ราชภูมิกัดร่างรูปพระวิษณุ หรือ พระนารายณ์ถวาย, ถิ่น
 บิณฑบาตพุทธศาสนา ราชภูมิกัดร่างพระอิศวร พระอินทร์ หรือ พระโพธิสัตว์
 ออโลกิเศศวรถวาย, เป็นการยกย่องว่าพระมหากษัตริย์นั้นๆ ได้บรรดโมกษ-
 ธรรมในศาสนาพราหมณ์ หรือ ได้บรรดโพธิ ในพุทธศาสนาแล้ว. ใน
 ดินแดนที่เคยมีกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ครอบครอง เช่น แดนยูนนาน, ไทยใหญ่,
 ลุ่มน้ำตาปี, จึงมีพระอิศวร, โพธิสัตว์ออโลกิเศศวร และ ภูเขาศักดิ์สิทธิ์
 ของเทพเจ้ามากมาย. พระมหากษัตริย์เหล่านั้น ได้เคยถ่วงโลก ด้วย
 อุบายนานา เป็นต้นว่า กินอยู่อย่างราชภูมิกัดร่างสามัญ ทำงานทุกอย่าง ให้เป็น
 ตัวอย่างแก่ราชภูมิกัดร่าง ในยามศึกก็ออกหน้าราชภูมิกัดร่าง ไม่มีความเห็นแก่ตัว
 เหลืออยู่เลย. นับว่า กษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ ได้บรรดโพธิ ควรแก่การ
 ขนานนามด้วยคำว่า โพธิ หรือ พุทธะ จริงๆ.

ดินแดนเทียน (ลวรงค์)

และการตั้งราชวงศ์เทียน

ใน พ.ศ. ๒๖๓ - ๓๒๓ พระเจ้าจักรพรรดิแห่งอาณาจักรจีน ได้ส่งจอมทัพ
ซวนเซา ไปยึดครองแดน ลวรงค์ และ ดำรงจันแม่น้ำยวชี่. จอมทัพซวนเซา
ได้ยกมาถึงทะเลสาบที่ยูหนาน แต่ไม่สามารถยกทัพกลับ เนื่องจากมีการสงคราม
ระหว่างสองรัฐ ในระหว่างทาง ดังนั้นจอมทัพซวนเซาจึงตั้งถิ่นฐานลงใน
แดนนั้น และสถาปนาตนเองเป็นเจ้า (ฮ่อง) แห่งแดนนั้น เรียกแดนนั้นว่าเทียนก๊ก
ราชวงศ์เทียนก๊กเริ่มขึ้นแต่นั้นมา. อย่างไรก็ตาม แดนตะวันตกของยูหนาน
รอบๆ ทะเลสาบคาดี้ ยังมีลูกหลานของเจ้าเซอฮายอินเคียครอบครองอยู่.

ใน พ.ศ. ๓๕๖ - ๔๐๓ พระจักรพรรดิจีน ได้ส่งทูตไปยังเจ้าแห่งเทียน
ให้แสวงหาทางคมนาคมต่อไปยัง เซน-คา-กู (ลุ่มแม่น้ำอินดัส) และให้
สืบค้นถึงพุทธศาสนา ที่ มีภิกษุมชอรูปหนึ่ง ได้ตั้งสำนักเผยแผ่อยู่ใน
แดนเทียน. เจ้าแห่งเทียน ได้ถามราชทูตว่า “อาณาจักรอื่น กับ
อาณาจักรเทียน ไหนจะใหญ่กว่ากัน ?” ราชทูตได้รายงานไปยังพระเจ้า
จักรพรรดิ พระเจ้าจักรพรรดิได้ส่งกองทัพบาปราบและยึดครองแดนเทียนไว้ได้.

เจ้าเงินก๊กตั้งอาณาจักร ไป-สู-ก๊ก

ใน พ.ศ. ๔๒๑ - ๔๒๖ ปรากฏว่า เจ้าเงินก๊ก (จีนกะ) ลูกหลานสาย
ตรงของพระเจ้าอโศกพระองค์หนึ่ง ครอบครองแดนเทียนภาคตะวันตก และ
มีเจ้าจิงเซียง ลูกหลานของจอมทัพซวนเซา ครองภาคตะวันออกรอบๆ ทะเล
สาบยูหนาน. เจ้าทั้งสองวงศ์นมด้าแห่งเรียกกันว่า “เจ้า”

๑. จากบันทึกนี้ เราทราบได้ว่าพุทธศาสนาได้แพร่มาถึงแดนเทียนแล้ว, ดินแดนยูหนาน มี
พุทธศาสนาแบบเถรวาทอย่างเคร่งครัด ตลอดเวลาสองพันปี.

มีการรบพุ่งเกิดขึ้นในระหว่างเจ้าทั้งสองวงศ์นั้น. พระจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ซัน ได้สนับสนุนและเข้าช่วยฝ่ายเจ้า เจนกก เจ้าจางเชียงถูกรบลง. เจ้าเจนกก จึงได้รับเดือดอกจากราษฎรให้ครอง ดินแดนที่ยึดทางภาคตะวันตกและภาคตะวันออก. พระองค์ตั้งชื่ออาณาจักรใหม่ว่า ไป่ ลู่ ก๊ก และย้ายนครหลวงจาก เมืองตาด ไปยัง จาง - เฮ - เอียง ทางตะวันออกเฉียงใต้ของยูนนานฟ.

ในสมัยนั้นและก่อนหน้านั้นสองสามร้อยปี ศาสนาของชาวไป่ ลู่ ก๊ก คือ พุทธศาสนา ซึ่งได้นำเข้ามาจากอินเดียโดยตรง, และมีบันทึกในพงศาวดารจีนว่า ในปี พ.ศ. ๕๖๓ เจ้าจางเชียง (Chang-chiang) เจ้าแห่งไป่ ลู่ ก๊ก เกรงครัดในพุทธศาสนามาก จนถึงได้งดเว้นทำหน้าทักษัตริย์เสีย ราษฎรจึงได้เชิญให้ตั้งราชสมบัติ และอัญเชิญเจ้าในราชวงศ์ เพงาย องค์หนึ่ง ซึ่งเป็นลูกหลานของราชวงศ์อินเดียแห่งนครตาด มาเป็นกษัตริย์แทน.

อาณาจักรอ้ายลาว

ผู้ตั้งอาณาจักรอ้ายลาว คือ เจ้าจินตง (ลูกหลานสายตรงของพระเจ้าอโศก กับพระนางเชียนเม็งกู่ย). ใน พ.ศ. ๕๘๓ อาณาจักรอ้ายลาวร่วมกับรัฐใกล้เคียง ได้รวมกำลังกันแข็งเมืองต่อการปกครองของจีน. รัฐต่างๆ เหล่านี้ มีहरรัฐ เรียกกันว่า “हरรัฐแห่งน่านเจ้า” แต่ละรัฐเป็นอิสระแก่กันและกัน ต่างมีเจ้าตั้งวงศ์ครอบครองเป็นรัฐๆ ไป. ในहरรัฐเป็นชนเชื้อชาติไทย รัฐที่หก ซึ่งเรียกว่า รัฐนาค ตั้งนครหลวงที่ลั่วเซียง. พวกนาคเป็นชนชาติมณฑลในตระกูล ตีเบตโต - เบอรมัน, เป็นพวกชอบอยู่ตามภูเขา, เมื่อจักรพรรดิจีน ส่งกองทัพมาปราบ พวกอ้ายลาว ก็อพยพออกไปจากแดนยูนนาน เป็นหลายสายด้วยกัน.

เบ็งเฮ็ก ผู้รักความเป็นไทย

ใน พ.ศ. ๗๖๘ พระจักรพรรดิอู่ตี้ ได้ยกกองทัพไปปราบรัฐฉู่ ในยูนนาน. พระองค์ได้หยดพิภพพันนครเพงาย และได้พบปะกับพระเจ้าดุษุนา ผู้ครองนครเพงาย ซึ่งนับเป็น กษัตริย์สืบวงศ์จากเจ้าเจนก๊ก เป็นชนที่สืบแปด.

ใน พ.ศ. ๗๖๘ พระจักรพรรดิอู่ตี้ ได้ส่งท่านจูกัดเหลียง ไปปราบกบฏทางแดนอ้ายฉาว. การกบฏครั้งนี้ ได้เริ่มโดยนายทัพจั้น ซื่อหยางโก แด้วมีเจ้าเมืองก๊ก (เบ็งเฮ็ก) เจ้าในราชวงศ์หกรัฐแห่งน่านเจ้าร่วมด้วย. เจ้าเม็งก๊ก เป็นลูกหลานสายตรงของพระเจ้าอโศกเป็นชนที่ ๓๘. ในสมัยเดียวกันนี้ เจ้าดุษุนา ซึ่งเป็นลูกหลานของพระเจ้าอโศก ผ่านสายเจ้าเจนก๊ก เป็นเจ้าครองดินแดนทางใต้ของทะเลสาบคาดี้ รัฐของพระองค์ชื่อ รัฐเบ็งทู่.

จากข้อความเกี่ยวกับกษัตริย์ ในแดนยูนนานที่รวบรวมมานี้ จะเห็นได้ว่า กษัตริย์ลูกหลานของพระเจ้าอโศก ในแดนยูนนานนี้ คือกษัตริย์บรรพบุรุษของไทย.

รัฐศรีเกษตร

ดินแดนไทยใหญ่และส่วนใหญ่ของประเทศพม่า เคยเป็นดินแดนที่ชนชาติไทยอพยพลงมาจากอาณาจักรอ้ายฉาว มาตั้งอาณาจักรชื่อ ศรีเกษตร. ชื่อศรีเกษตรนี้ เป็นชื่อของรัฐที่พระถังซำจั๋ง จดไว้ว่า ทางตะวันออกของอินเดีย คือแคว้นศรีเกษตร ต่อจากศรีเกษตร คือแคว้นลังกะตุ (แคว้นนครปฐม) ต่อจากลังกะตุ คือทวารวดี (อุททอง).

ตำนานของราชวงศ์ที่ครองเมืองพุกามเก่า มักอ้างว่า กษัตริย์พุกามสืบวงศ์มาจากเมารยวงศ์แห่งแคว้นมคธ. โดยกษัตริย์ต้นวงศ์ได้มาตั้งนครชื่อ นครเมารยะ (นกยูง - เครื่องหมายราชวงศ์ของพระเจ้าอโศก) อยู่

ระหว่างเมืองท่าช้าง (ตะโก้ง) และเมืองบาโม. กษัตริย์ครองพม่า
 ต่อๆ มา จึงมีก๊อ้งว่าตีมาจากเมารยวงศ์ และ ใช้อุปนัยเป็นเครื่องหมาย
 ของราชวงศ์.

ในทางโบราณคดี ดินแดนมอญ พม่า ไทยใหญ่ มีร่องรอยพุทธ-
 ศาสนา พ้องกับ สมัยทวาราวดี และ ศรีวิชัย เป็นพระพุทธรูป
 และ พระโพธิสัตว์อยู่ด้วย แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการค้นคว้า.

บทที่ ๒

เทพเจ้า แห่งลุ่มน้ำตาปี และ ลุ่มน้ำโขง

ดินแดนลุ่มน้ำตาปี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเรื่องราวว่า ชนชาวภูเข
ได้อพยพลงมาอยู่ และตั้งรัฐบาลขึ้น มีศาสนา วัฒนธรรม และ คติประ
ตามแบบอินเดียหลายยุคหลายสมัย. มีเรื่องราวคำที่มีความหมายถึงภูเขา
เช่น พนม (เป็นชื่ออำเภอ) ครัว (เป็นชื่อแถวของแม่น้ำตาปี เวลาน
อำเภอท่าขนอน เปลี่ยนเป็นอำเภอศรีวิชัย) ชะวา. คำว่าชะวา
คือ คำ เด้า ก้อนเด้า คือ ก้อนหิน, ชะวา ตรงกับคำว่า เด้า คือ หิน, ภูเขา.
ดินแดนเคยมีชื่อว่า ชวาทูป ในสมัยโบราณ.

ในด้านตำนาน, ลุ่มน้ำตาปี มีตำนานว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ผู้คน
อพยพมาจากแดนศรีเกษศร พร้อมด้วยพระอาจารย์สองรูป. ได้มาตั้งรัฐ
ต่าง ๆ ขึ้นในแดนนี้. ในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช มีข้อความว่า

“ ครั้นต่อมา ถึงกาลกำหนดที่ทำนายไว้ ให้บังเกิดใช้ทำขึ้นที่เมือง
หงสาวดี ผู้คนล้มตายมาก. พระเจ้าศรีธรรมโศกราชผู้ครองเมือง
(หงสาวดี) กับน้องชาย ช่อธรรนถ์ พาญาติวงศ์และไพร่พลสามหมื่นคน
กับ พระพุทธคัมภีร พระพุทธสาคร ผู้เป็นอาจารย์, เดินทางอพยพมา
เจ็ดเดือนเศษ ถึงเขาชวาปราบ (ที่ อ. คลองท่อม จ. กระบี่) ก็ให้
ตั้งอยู่ ณ ที่นั้น. แล้วให้สร้างวัดเวียงสระ (ที่ อ. บ้านนาสาร)
ถวายแก่พระอาจารย์ทั้งสอง....”

ตำนานนี้เล่าต่อไปถึง พระเจ้าศรีธรรมมาโคกบุตรหรือพระชาติ ทินศรี-
ธรรมราชด้วย. จากตำนานนี้ เราทราบว่า กษัตริย์ทศวงศ์แห่งดินแดนลุ่มน้ำ
ตาปี และนครศรีธรรมราช อพยพมาจาก ทางเหนือของประเทศไทย และ เป็น
ลูกหลานสืบเชื้อสายของพระเจ้าอโศกด้วย.

พระอินทร์ จากลัทธิ ตั้งรัฐพนมที่ลุ่มน้ำโขง

นักศึกษาประวัติศาสตร์ พยายาม เขียนประวัติศาสตร์แดนสุวรรณภูมิ มา
เป็นเวลาดายสิบปีแล้ว, ได้พยายามรวบรวมเรื่องอาณาจักรพนม หรือ ที่คน
เรียกว่า “พูนัน” ได้มาก. ส่วนใหญ่ได้จากข้อความที่บันทึกพงศาวดารจีน
จดไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ เพราะจดไว้โดยผู้ไม่มีส่วนได้
ส่วนเสีย ซึ่งน่าจะไม่มีอคติเพื่อการเมือง และ ยังมีศักราชไว้ชัดเจนด้วย.

บันทึกมีว่า “เจ้าชายชื่อ หวันเทียน จาก โม - พู ได้ยกกองทัพเรือ
มาเข้าปากน้ำของรัฐพนม (อยู่ทางปากแม่น้ำโขง). รัฐพนมยังเป็นรัฐ
เล็กๆ มีพระนางหลิว - เฮย (ลาวอี่) เป็นนางพระยาครอบครองอยู่. นาง
พระยา ได้ยกกองทัพออกต่อสู้. เจ้าชายหวันเทียน ยังชนะอีก ถกเรือทรง
ของพระนางลาวอี่ พระนางจึงยอมแพ้. เจ้าชายหวันเทียนได้รับอภิเษก
เป็นกษัตริย์ครองรัฐพนม” (ในระยะเวลา พ. ศ. ๖๐๐ - ๖๕๐).

คำ หวันเทียนนี้ ตรงกับคำว่า ชุนอินทร์, เทียนในภาษาจีนแปลว่าแดน
สุวรรณภูมิ เจ้าครองรัฐต่างๆ ในแดนน้ำเจ้า และแดนไทยใหญ่ เรียกกัน
ว่า เจ้าฟ้า ตรงกับคำว่า ชุนเทียน หวันเทียน นี้เอง และ ตรงกับคำว่า
ไศด - อินทร์ พระอินทร์แห่งแดนชุนเขา ซึ่งเป็นคำเรียกเจ้าฟ้า ในภาษาอินเดีย.
คำว่า โม - พู คือเมืองโม ในแดนศรีเกษตรโบราณ.

ชื่อประเทศพนม^๕ คำพนม เป็นคำไทยหมายถึงยอดจอม คือ สวรรค์.
คำพนม^๕จนจดว่า พนม หรือ ย่นหน้า ตรงกับคำว่า ยูนนาน, พวกชาวภูเขา
ทางใต้^๕นั่นเอง. เห็นได้ชัดว่า พดพนม คือ พดอ้ายดาวอพยพลงมาใน
สมัย พ. ศ. ๕๐๐ - ๖๐๐. การศึกษาทางด้านก่อนประวัติศาสตร์ ก็บ่งว่า คน
ในกลุ่มน้ำโขง และแม่น้ำเจ้าพระยา ได้รับวัฒนธรรมจากแดนยูนนาน, ใน
สมัยก่อนประวัติศาสตร์.

ขุนพันพาน เทพเจ้าแห่งลุ่มนาตาบ

พงศาวดารจีนสมัยเหลียง มีบันทึกว่า “ผู้สืบวงศ์ของเจ้าชายทวนเทียน
ทรงนาม ย่น - พัน - ฮวง (ขุนพันวง) พระองค์มีพระชนมายุขึ้นถึงเก้าสิบ
พรรษา จึงสวรรคต. ราชสมบัติจึงตกทอดไปยัง ขุนพันพานราชโอรส.
ขุนทวนพันพานได้มอบให้ ขุนพลซ้อพันมัน (หัวหมวน) ครองรัฐพนม
ต่างพระเนตรพระกรรณ. ขุนพันพาน ครองรัฐพนมได้เพียงสามพรรษา
ก็สวรรคต ราชภูริจึงอัญเชิญขุนพลพันมันเป็นกษัตริย์.

พระเจ้าพันมัน มีพระนามเดิมว่า พันจัน เป็นกษัตริย์ที่ได้ขยายอาณา
เขต ของรัฐพนมออกไปกว้างขวางมาก. พระองค์ได้จัดกองทัพเรือออก
ปราบรัฐต่าง ๆ ได้มากกว่าสิบรัฐ และ ยังปราบได้รัฐเตียนตั้น ได้ด้วย, ต่อมา
พระองค์ยกกองทัพเรือ เพื่อไปปราบรัฐ “กิมหลิน” และตั้งพระชนม์ในการ
สงคราม^๕ครั้ง.

พระเจ้าพันจัน เป็นหลานของมหาราชพันมัน (ผู้ซึ่งได้ประหารทายาท
แห่งราชบัลลังก์ แย่งราชสมบัติได้ และได้ครองราชย์อยู่ประมาณ ๒๐
พรรษา แล้วสิ้นพระชนม์โดยฝีมือพระหัตถ์ ของอนุชาของ^๕พระเจ้าพระองค์ได้
แย่งราชบัลลังก์) ให้ชนครองรัฐพนมต่อจากพระเจ้าพันมัน.

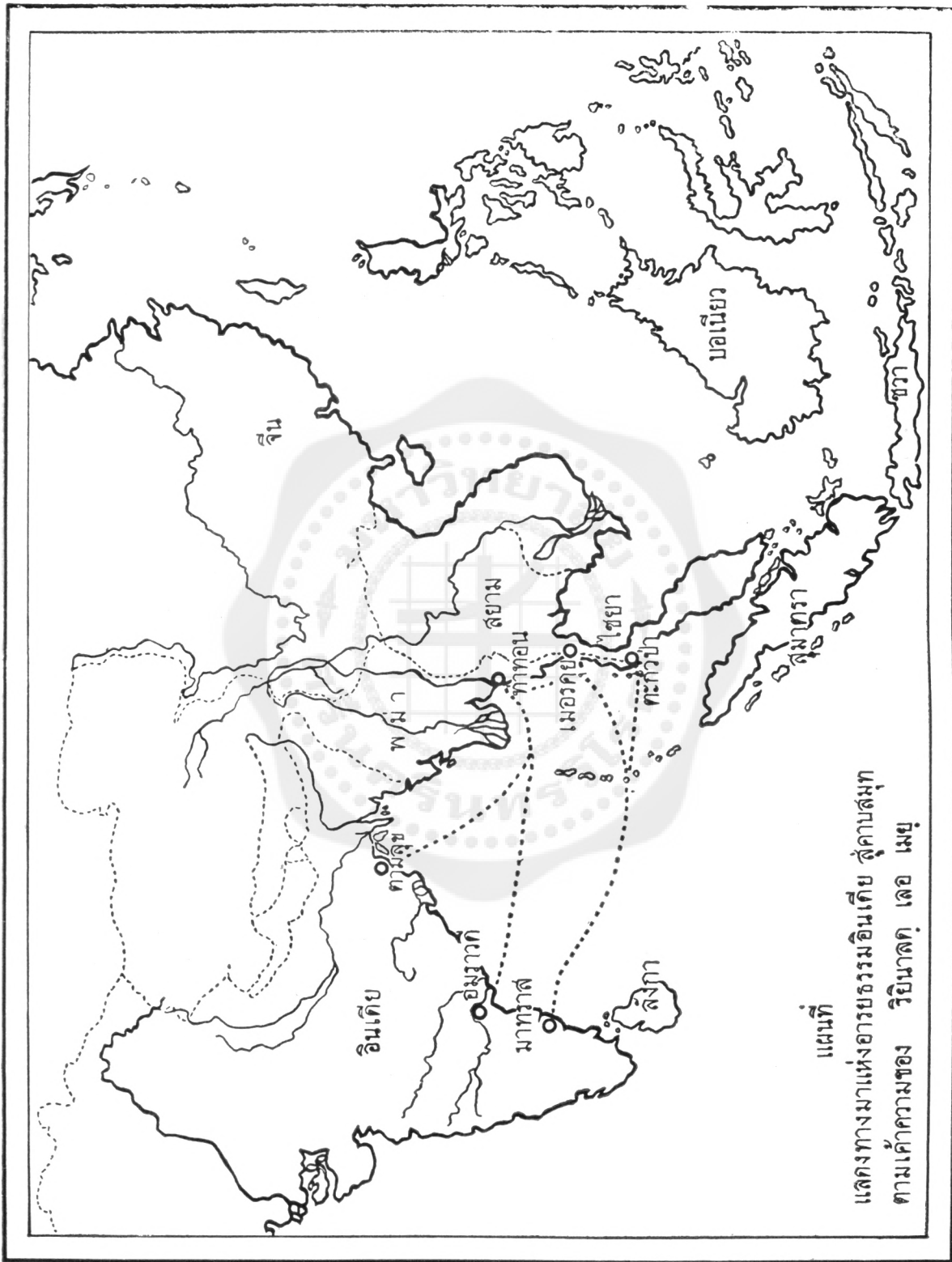
จากบันทึกเหล่านี้ เราทราบได้ว่า ชนพื้นพาน ไอรัดของ ชนหลวงพื้นวง
นั้น เป็นอุปราช ครองนครพื้นพาน, ที่เวียงสระในลุ่มนาตาปี, ซึ่งในสมัยนั้น
เป็นเส้นทางของวัฒนธรรมและศิลปะอินเดีย. นครพื้นพาน มีความสำคัญ
ในทางการค้ายิ่งกว่าทางนครหลวง พระองค์จึงถือนครพื้นพาน เป็นนคร
หลวง, ส่งอนุชาพระองค์หนึ่งไปครองแดนกิมหลิน (สุวรรณภูมิ - ที่
อุทอง); ให้ขุนพลผู้หนึ่งครองรัฐพนม. ภายหลังเมื่อพระองค์เสด็จ
เข้าไปยังรัฐพนม ชนพลพื้นพาน ก็ปลงพระชนม์ เพื่อแย่งราชสมบัติ. เมื่อ
ปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ได้แล้ว ลุ่มนาตาปี และ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ก็ไม่
ยอมชนต่อชนพลพื้นพาน. พระเจ้าพื้นมน จึงต้องแตกกองทัพเรือออกปราบ
รัฐในลุ่มนาตาปี ซึ่งในสมัยนั้น เรียกว่า รัฐเตยนล้น.

รัฐเตยนล้น

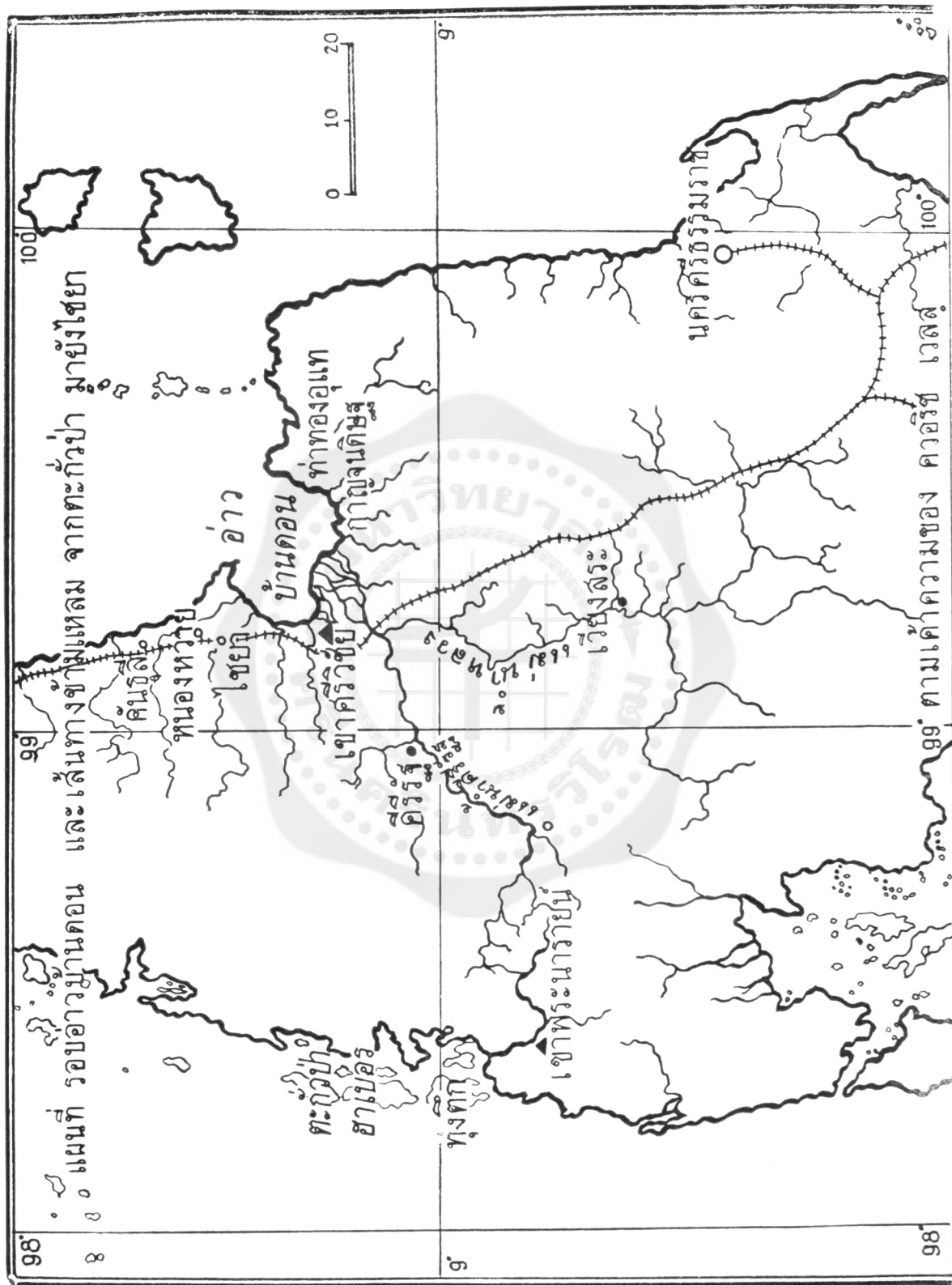
มีพราหมณ์ และ ฮินดู จากอินเดีย

รายละเอียดเกี่ยวกับประเทศเตยนล้น ซึ่งตกเป็นเมืองประเทศราชของ
รัฐพนมมีว่า

“ประเทศเตยนล้น มีกษัตริย์อยู่ห้าองค์ (แบ่งเป็นรัฐเล็กๆ ๕ รัฐ)
ล้วนเป็นประเทศราชของรัฐพนม ทางตะวันออกของเตยนล้น ติดต่อกับ
เงี้ยวเจา (ตองกิง) ทางตะวันตกติดต่อกับอินเดีย ปารเชย์ และประเทศ
ที่ไกลไปอีก. พวกพ่อค้ามาค้ากันที่ประเทศเตยนล้น เป็นจำนวนมาก. ด้วย
เหตุว่า ประเทศเตยนล้น อยู่ตรงอ่าวโค้ง และเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเลถึง
พันลี้. ทะเลใหญ่แถวนั้น ไม่มียอดสำหรับจอดเรือติดต่อกัน และ เรือจะ
ข้ามประเทศกันไปได้ไม่ได้. ตลาดการค้าแห่งนี้เป็นที่พบปะของคนทาง
ตะวันออกและตะวันตก. ทุกๆ วันมีคนมาค้าถึงหมื่นคนกว่า ดินค้าที่หายาก
ดินค้าที่มีค่าสูง มีทุกชนิด ไม่มีอะไรที่จะไม่ขายในตลาดนี้.”

แผนที่
แสดงทางมาแห่งอารยธรรมอินเดียนสู่คาบสมุทร
ตามเค้าความของ วิทยาสดก เลอ เมย์

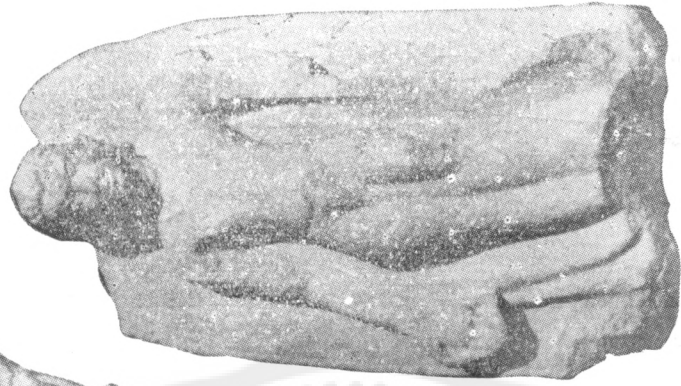

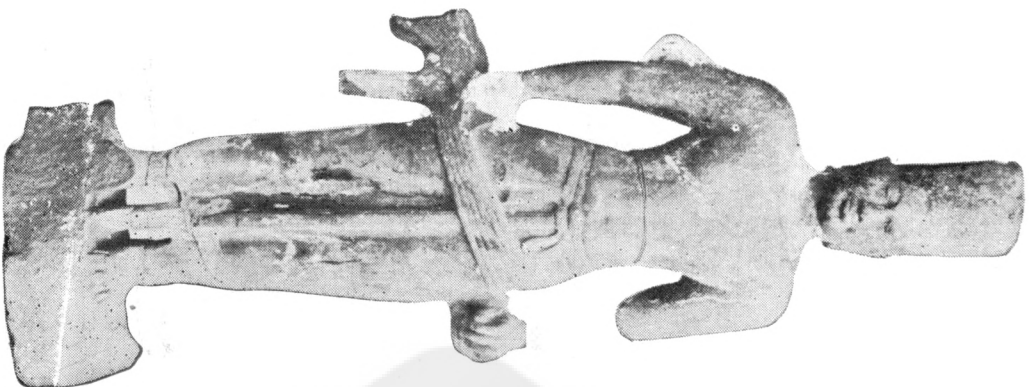
วิษณุ เวียงสระ
Visnu—Vieng Sra,

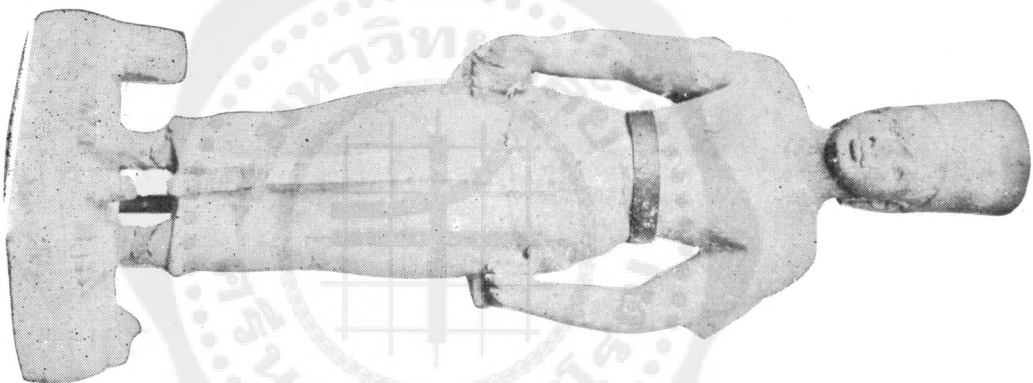
ศิวะไกรว เวียงสระ
Siva—Vieng Sra,

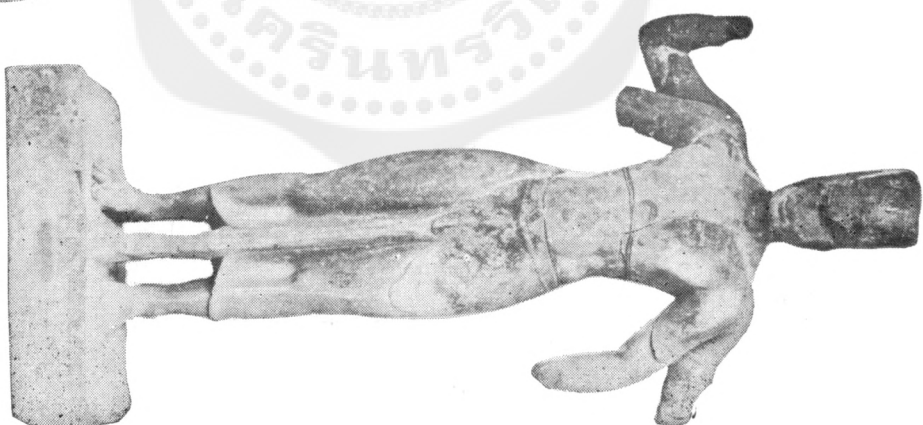
พระพุทธเจ้าเวียงสระ
Buddha image—Vieng Sra.

พระนารายณ์ เขาศรีวิชัย พุนพิน,
Vishnu — Pun'Pin, Surat,

พระนารายณ์ เของสระ
Vishnu — Yieg Sra,

พระนารายณ์ ตะกั่วป่า
Vishnu — Takuapa

“ประเทศเคียนตัน เป็นเมือง^๕ของพนม พระราชาเรียกว่า **คุณหลุน**
(**ขุนหลวง**) ในประเทศ^๕นี้ มีพวกอยู่มาจากอินเดีย กว่าห้าร้อยครอบครัว
มี **สุดโต่ สองรูป** และพวกพราหมณ์มากกว่าพันคนมาจากอินเดีย. พวก
ราษฎรชาวเคียนตัน นับถือศาสนาของชาวอินเดียที่มา และยกลูกสาวให้แต่งงาน
กับพวกพราหมณ์ ดังนั้นพวกพราหมณ์เหล่านี้ จึงไม่กลับไปอินเดีย. พวก
พราหมณ์เหล่านี้ไม่ทำงาน ได้แต่อ่านพระคัมภีร์ และเผาเครื่องหอมบูชาสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทางวันและกลางคืน”... (เหลียงซู และ ฟุนันจิ)

ตำแหน่งและรายละเอียดของรัฐเคียนตัน ตรงกับความเป็นไปของรัฐ
เล็กๆ ในลุ่มน้ำตาบี่ทุกประการ.

อนาชาของชนพื้นพาน เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ไบราณ

ชนพตพันมัน ปรารับรัฐเคียนตันในลุ่มน้ำตาบี่ได้แล้ว ยกกองเรือไปปรารบ
รัฐ “กิมหลิน” หรือ รัฐสุวรรณภูมิแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา และ ต้องคมอาวุธ
ของอนาชาของผู้ที่พระองค์แย่งราชบัลลังก์ กลับไปสู่สวรรคต ที่รัฐพนม.

รัชกาลพระเจ้าพันจัน

(พ. ศ. ๗๖๘ - ๗๘๘)

โอรสของชนพตพันมัน ทรงนามกิมแซ ยกกองทัพเรือไปปรารบกิมหลินได้
ในสมัยต่อมา, ชื่อของรัฐกิมหลิน จึงหายไปจากบันทึกพงศาวดาร คงมีแต่
ชื่อรัฐพุนัน เป็นรัฐมหาอำนาจ ครองแดนสุวรรณภูมิไบราณตลอดไป.

พระเจ้าพันจัน เป็นโอรสของ พระเจ้ากิมแซ ได้สืบราชสมบัติครองรัฐพนม. ในรัชกาลนี้ มีภิกษุชาวอินเดีย ชื่อเกียเซียงหลี่ มายังประเทศพนม. ภิกษุเกียเซียงหลี่ ได้บรรยายถึงความรุ่งเรืองในประเทศอินเดียให้ทรงทราบ. พระเจ้าพันจัน จึงได้จัดตั้ง ราชทูต เชื้อพระวงศ์ชื่อชวู เป็นราชทูตไปอินเดีย. ราชทูต ได้ไปยังเมือง เคียวกวิดหลี่ (ตะกั่วป่า) แล้วจึงตรงเรือไปอินเดีย.

จากบันทึกการเดินทางของราชทูตครั้งนี้ เราทราบได้ว่า ตะกั่วป่า เป็นเมืองท่าสำหรับไปอินเดีย มีการติดต่อกับอินเดีย หลายร้อยปี ตลอดสมัยที่เรียกกันว่า ศรีวิชัย.

ในสมัยต่อมา กษัตริย์พระเจ้าพันจันแห่งพนม ได้แต่งคณะทูต ไปยังราชสำนักจีน ในปี พ.ศ. ๗๘๖ ทูตได้นำนักดนตรีคณะหนึ่ง และ สินค้าพรมเมือง (เครื่องเทศ) ไปถวายยังราชสำนักจีน.

รัชกาลพระเจ้าพันจัน

(พ. ศ. ๗๘๘ - ๗๙๓)

ในรัชกาลพระเจ้าพันจัน (โอรสของพระเจ้าพันจัน) ราชสำนักจีน ได้จัดส่งคณะทูตมายังราชสำนักพนม. ในคณะทูต มีท่านคังไ่ เป็นนักบันทึกประจำคณะมาด้วย. ท่านคังไ่ ได้บันทึกเรื่องราวโบราณ ของประเทศพนม, ประเทศพินฟาน, ประเทศเคียนลุน, ในระยะต่างๆ ไว้ด้วย และยังบันทึกเรื่องประเทศพนม ในสมัยที่ท่านคังไ่ มาเยี่ยมไว้ว่า

“ ประชาชนรูปร่างน่าเกลียด ผิวดำ ผมหยิก และ เบ็ดเตล็ด (ท่อนบน ?) ไม่มีคนลักขโมยกัน, การกสิกรรมยังทำด้วยวิธีดั้งเดิม, ชอบแกะสลักสิ่งต่างๆ ทำเป็นเครื่องประดับกาย, ภาชนะใช้ในการรับประทานอาหาร ทำด้วยเงิน, แล้วยกขึ้นเป็นทองคำ เงิน ไข่มุก และ ของหอม (เครื่องเทศ). มีหนังสือ

ตำราต่างๆ มาก และมีหอสมุดเก็บตำราต่างๆ. ตัวอักษรเขียนคล้ายกับอักษรของพวกอู่ (พวกทางเอเชียกลางที่ใช้อักษรตามแบบอินเดีย).

ในระยะหลังจากรัชกาลพระเจ้าแผ่นดิน ปรากฏว่า ประเทศพนม ได้ส่งช้างเผือก ๑ เชือก ไปเป็นบรรณาการ, แต่พระเจ้ากรุงจีน ทรงคันช้าง เพราะเกรงว่า จะทำอันตรายแก่ราษฎรจีน.

ประเทศพนมมีนครหลวงอยู่ที่ไหนบ้าง

เรื่องนครหลวงของประเทศพนมอยู่ที่ไหน มีผู้สันนิษฐานกันต่างๆ. นักศึกษาดูณมาก เขาประวัติของพนม เขารวมกับประวัติคำสัตว์เขมร เพราะเข้าใจว่าชนชาติพนมนี้ คือ บรรพบุรุษของเขมร.

ที่ถูกแล้วชนชาติพนม เป็นชนชาติชาวภูเขามากกว่ากษัตริย์เขมร หรือเรียกกันว่าพระอินทร์, เพราะพระองค์เป็นกษัตริย์ทรงธรรม สามารถชักนำราษฎร ให้ตั้งอยู่ในธรรมะ ทำบ้านเมืองให้ร่มเย็นและกลายเป็นสวรรค์ได้. กษัตริย์ของพนม เกือบเหมือนกับ กษัตริย์ของพม่าในลุ่มน้ำตาปอย่างใกล้ชิด.

บทที่ ๓

พระอินทร์บรมเทพ จาก พันพาน

ผู้เป็นพระอิศวร ประจำเขาพระวิหาร

ดินแดนลุ่มน้ำตาปี ของชนทวดพันพาน ได้ชื่อตามที่จันเรียกว่า พันพาน มาจนถึงสมัยศรีวิชัย คำว่าพันพานจึงขาดหายไป. ในระยะ พ.ศ. ๙๐๐ - ๑๐๐๐ รัฐพันพาน (ที่เวียงสระ และ ย้ายมาที่พุนพิน) เป็นรัฐอิสระ ที่ทางจันกล่าวถึงอยู่เสมอๆ. ในด้านโบราณวัตถุ ที่เวียงสระมีพระนารายณ์ หรือ วิษณุ สององค์ (โบราณวัตถุ ซึ่งถือกันว่าสมัยก่อนขอม), ที่พุนพินมีพระนารายณ์ศิลา ๓ องค์, แต่คงว่า มีกษัตริย์ทรงธรรมปกครองแดนหลายพระองค์. เรายังไม่มีทางทราบนามและเรื่องราว ของกษัตริย์เหล่านั้น แต่เหตุการณ์ในสมัยต่อมาคือ มีพราหมณ์ท่านหนึ่ง จากพันพานไปเป็นกษัตริย์ปฐมบรมวงศ์ของรัฐพนมสมัยสอง บ่อมแสดงว่า ดินแดนพันพานมีความสำคัญมาก ในสมัยก่อนศรีวิชัยสองร้อยปี.

พระอินทร์ จากแดนสวรรค์ พระองค์ใหม่

ประมาณ พ.ศ. ๙๖๙ มีพราหมณ์ท่านหนึ่งชื่อ เกี้ยว เชน หนู (โกณทัตญะ ?) อยู่ที่ประเทศพันพาน. ราชูรทางประเทศพนม ได้ทราบถึงคุณธรรมของท่านพราหมณ์ผู้นี้ จึงได้ชวนกันไปอัญเชิญให้เป็นกษัตริย์ครองราชย์ประเทศพนม. พราหมณ์โกณทัตญะ ได้จัดการให้ประเทศพนมมีความรุ่งเรือง มีวัฒนธรรม อักษรศาสตร์ และศาสนาตามแบบอินเดีย

ทุกประการ และทำให้เป็นรัฐมหาอำนาจ ครองแดนสุวรรณภูมิ
ตลอดแหลม.

(หลังจากรัชกาลพระเจ้าแผ่นดิน (พ.ศ. ๗๘๘ - ๗๙๓) แล้ว ปรากฏว่า
รัฐพนมเดือมลง มีรัฐลังกาคะ และ รัฐพันพาน รุ่งเรืองขึ้นมาก. กษัตริย์
ครองรัฐพันพาน คงเป็นกษัตริย์ในไศเลนทรวงศ์ ซึ่งทุกๆ พระองค์ทรงธรรม
ทางรัฐพนมจึงต้องอัญเชิญเชือกสายของพระอินทร์องค์แรกไปครองอีก. ทาง
ประเทศจีนก็บันทึกว่า กษัตริย์ครองพนม ในระยะทรงนาม เซ็ด - ปะโม.
คือ อินทร์บรมเทพ. คำว่า ศรีนทร จึงออกเสียงเพียง เซ็ด, และ
ปะโม คือ บรมะ.)

ศรีดิษเรศวร

เทพเจ้าประจำเขาพระวิหาร

จารึกในสมัยต่อมา เรียกนามเทพเจ้าแห่งเขาพระวิหารว่า ศรีดิษเรศวร,
แปลว่า พระอิศวรของชาวภูเข. พระอินทร์บรมเทพ พระองค์นั้น คงจะเป็น
นักปฏิบัติธรรมตามอย่างพระเจ้าอโศก ชอบไปบำเพ็ญสมณธรรมที่เขาสพระ-
วิหาร, เมื่อพระองค์สวรรคต จึงกลายเป็นเทพเจ้าประจำเขาพระวิหาร. คง
จะมีพระบรมรูปเป็นรูปพระอิศวรเป็นเจ้าประดิษฐานไว้ เป็นคู่แข่งกับพระวิฆณุ
พระนารายณ์ของศาสนาพราหมณ์ ในสมัยเดียวกันนั้น. ในสมัยต่อมา มา
กษัตริย์ถูกหลอกลวงไศเลนทรวงศ์ทางแดนเขมร และ ทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา ได้มา
สักการะบูชาศรีดิษเรศวร และ สร้างสิ่งต่างๆ เพิ่มเติมแทบทุกสมัย. แต่
ยังไม่ปรากฏว่า มีใครพบปฏิมาศรีดิษเรศวรเลย อาจถูกพวกนับถือศาสนา
พราหมณ์ ซึ่งชอบทำลายปฏิมาของศาสนาอื่น ทำลายเสียแล้วก็เป็นไปได้.
คงมีแต่ พระนามเทพเจ้าศรีดิษเรศวร ในจารึกสมัยต่างๆ ต่อๆ มาหลายสมัย.

ขุนหลวงชัยบรมเทพ

ในระยะ พ. ศ. ๓๐๒๗ - ๓๐๕๗ กษัตริย์ครองรัฐพนมทรวงนาม ชัยบรมเทพ, นักประวัติศาสตร์ ให้นามว่า โกลนทัญญะ ชัยบรมเทวะ เพื่อไม่ให้ซ้ำกันกับ ขุนหลวงชัยอีกหลายพระองค์ ในสมัยต่อ ๆ มา. ขุนหลวงชัยบรมเทพ มีพระมเหสี พระนามกุดประภาวดี. (มีจารึกว่า พระนางกุดประภาวดี ได้สร้างสระน้ำ, พระอาราม และ ศาลา, อุทิศกุศลให้บรรพบุรุษ, การสร้างสิ่งเหล่านี้ แสดงว่า ยังมีวัฒนธรรมพุทธศาสนา แบบพระเจ้าอโศกบริบูรณ์)

ในรัชกาลขุนหลวงชัยบรมเทพ พุทธศาสนาในรัฐพนม เป็นแบบเถรวาท และรุ่งเรืองมาก. ขุนหลวงชัยได้แต่งกำนันหลวงไปค้าถึงเมืองกวางตุ้ง ซากลับเรือแตกที่ฝั่งประเทศจามปา. มีภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อนาคเสน อาศัยโดยดาร์เรือมาด้วย. พระนาคเสน ได้นำพวกเรือแตกเดินบกกลับมายังนครหลวงได้. การเดินทางบกได้นี้ แสดงว่านครหลวงอยู่แถวจัมปาศักดิ์หรือศรีสะเกษ. เขาพระวิหาร ต้องอยู่ไม่ห่างจากนครหลวงมากนัก.

ในปี พ. ศ. ๓๐๒๗ ขุนหลวงชัย ได้ส่งภิกษุนาคเสน ร่วมไปในคณะทูตไปยังราชสำนักจีน ในพระราชดำรินั้น มีข้อความแสดงว่า รัฐพนมมีทั้งศาสนาพราหมณ์ และ ศาสนาพุทธ. พระนาคเสนได้รายงานว่า ในประเทศพนม มีภูเขาศักดิ์สิทธิ์ชื่อ โมตัน, ทบณภูเขาลูกนี้ พระอิศวรเป็นเจ้า ได้เสด็จลงมาประทับให้ชาวโลกได้เฝ้าพบพระองค์. คงจะหมายถึงที่เขาพระวิหารเป็นสำนักบำเพ็ญวิปัสณา ผู้ใดไปบำเพ็ญวิปัสณาโดยถูกต้อง ย่อมจะได้เข้าถึงพระอิศวรเป็นเจ้า เห็นธรรมะ เช่นที่พระอิศวรได้เห็น. เครื่องบรรณาการที่พระนาคเสนนำไปถวายพระเจ้ากรุงจีน มีพระสถูปงา พระพุทธรูปทองคำ.

เมื่อราชทูตจากพนม ไปยังราชสำนักจันทน์ในครั้งต่อมา พระจักรพรรดิทรง แต่งตั้งขุนหลวงชัย ให้เป็น อันันมเจียงกุน อยู่หน้าห้อง (ห้องแห่งรัฐพนม ผู้ เป็นจอมทัพรักษาค่านทีในแดนใต้)

เกิดมีประเทศกัมพูชา (เจนลา)

ในระยัษะนี้ มีประเทศกัมพูชา, จันเรียกว่า เจนลา, เกิดขึ้นทางที่ราบต่ำ. ประวัติศาสตร์กัมพูชา เริ่มด้วย พราหมณ์ชื่อกัมพู กับ นางนาค. แต่มี กษัตริย์ทรงนาม ศรุตวรมัน ศเรษฐวรมัน. ประเทศกัมพูชาเกิดขึ้นไม่นาน. ขุนหลวงชัย ก็ปราบประเทศกัมพูชาลงได้.

รุทรวรมทเวะ

(พ. ศ. ๑๐๕๗ - ๑๐๘๘)

เมื่อขุนหลวงชัยสวรรคต โอรรถองค์ใหญ่เกิดจากพระธนม (ชาวเขมร ?) ได้ปลงพระชนม์โอรรถ อันประสูติจากพระมเหสี และเป็นรัชทายาท แย่งราช ธรรมบัลลังก์ได้ พวกเจ้าฟ้ารัชทายาท ได้แยกย้ายไปตั้งตัวใหม่ในนครต่างๆ กัน.

ในรัชกาลนี้ ปราภฏว่าพุทธศาสนายังคงรุ่งเรืองอยู่. พระเจ้ารุทร ได้แต่งตั้งไปยังราชสำนักจันทน์หลายคราว ทดในคณะที่ไม่ถึงเมื่อ พ. ศ. ๑๐๘๒ ได้ ทูลพระเจ้ากรุงจันทน์ว่า ในประเทศพนม มีพระเกษธาตุ และ มีพระภิกษุขอ สัจฉนปาล และ มัทรเสน ไปช่วยในการแปลพระคัมภีร์ที่ประเทศจีน พระ ภิกษุคณะนี้ ได้แปลพระคัมภีร์วิมุตติมรรคไว้ ยังมีปราภฏอยู่ในประเทศจีน ด้วย.

ใน พ. ศ. ๑๐๘๓ มีกองทัพเขมรจากประเทศเจนลา ซึ่งกษัตริย์นับถือ ศาสนาพราหมณ์ ยกกองทัพมาตีนครโตมู แห่งรัฐพนมได้ กษัตริย์ประเทศพนม ย้ายราชธานี ไปตั้งตัวใหม่ที่ นาโฟนา ทางใต้ แต่ถูกห่มดข้อไป.

รัฐต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และ ลุ่มน้ำตาปี ซึ่งแต่ก่อนเคยเป็นรัฐในปกครองของพนม ก็ตั้งตัวขึ้นเป็นประเทศเอกราชทั่วกัน, มีรัฐลังกะสุ, โตโลโปตี, พันพาน, เชียะไท้, โฮลิง, เป็นรัฐที่รุ่งเรืองขึ้นถึงขนาดส่งราชทูต และส่งบรรณาการไปยังราชสำนักจีน ทั่วหน้ากัน.

เทพเจ้า

มาตังกรุงเทพ ทวาราวดีศรีอยุธยา

ประมาณ พ. ศ. ๑๓๐๐ เกิดมีนครทวาราวดีศรีอยุธยาขึ้นในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่เมืองอู่ทองโบราณ. กษัตริย์ปฐมบรมวงศ์แห่งนครนี้ คงจะทรงนามพระราม จึงได้มีนครหลวงชื่อ ทวาราวดีศรีอยุธยา และ มีนครอุปราช ชื่อ ตะไ้ หรือตอประ ตามเรื่องรามเกียรติ์.

ชื่อ โตโลโปตี นักศึกษาว่า คือ ทวาราวดีนั่นเอง. พงศาวดารจีนสมัย พ. ศ. ๑๓๐๐ - ๑๓๗๐ มีชื่อ โตโลโปตี ว่าเป็นรัฐรุ่งเรืองมาก ทางใต้ของรัฐโตโลโปตี จดพันพาน (เวียงสระ) และ ว่า ที่รัฐโดยุเอะ หรือโมโดยุ (แถวปัตตานี กัดันตัน มีทางเดินบกไป เกตะไ้) มีวัฒนธรรมพุทธศาสนาเช่นในรัฐโตโลโปตี.

พระถังซำจั๋ง (เดินทาง พ. ศ. ๑๓๗๒ - ๑๓๘๘) กล่าวไว้ว่า ต่อจากประเทศศรีเกษตรไปทางตะวันออกเฉียงใต้ คือ ประเทศเกียโมดังเกีย (คามดังกะ หรือดังกาสุกะ) ต่อไปทางตะวันออก คือ ประเทศโตโลโปตี ต่อไปทางตะวันออก คือ ประเทศอู่ค่านปุระ ต่อไปทางตะวันออก คือ โมโหเจียมโป (จามปา).

พระภิกษุฮิฉิง (เดินทาง พ. ศ. ๑๒๓๕ - ๑๒๓๘) บันทึกว่า ทางตะวันออกของนาถันหา.... มีประเทศศรีเกษตร ทางตะวันออกของศรีเกษตร คือ ประเทศหลังยะลิว, ทางตะวันออกต่อไปอีกคือ ประเทศ เซโฮโปตี ต่อไปทางตะวันออกคือ ประเทศหลินยี่ (จุต - ตะ - นี, จามปา)

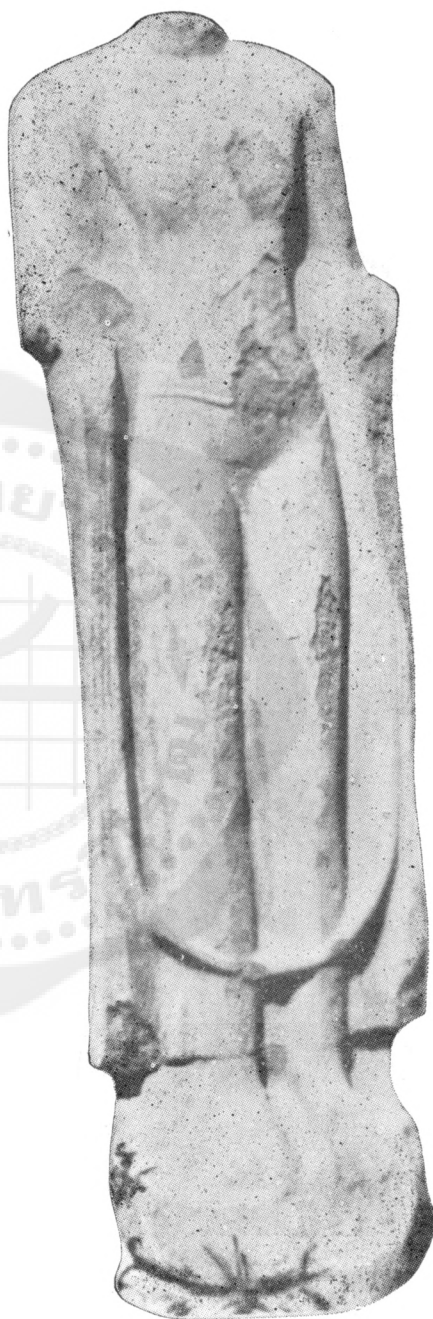

พระพุทธรูปแบบทวารวดี, ในพระบรมธาตุไชยา

Buddha, Stone, Dvaravati Style, in Phra Borom Dhatu Chaiya.
This image and others found in Chaiya (next pages) show that
Sri-Vijaya is the descendant of Dvaravati.

พระพุทธรูปสำริด แบบทวารวดี
พบที่พุมเรียง ไชยา
Buddha, Bronze, Dvaravati Style.
Pcomrieng, Chaiya.

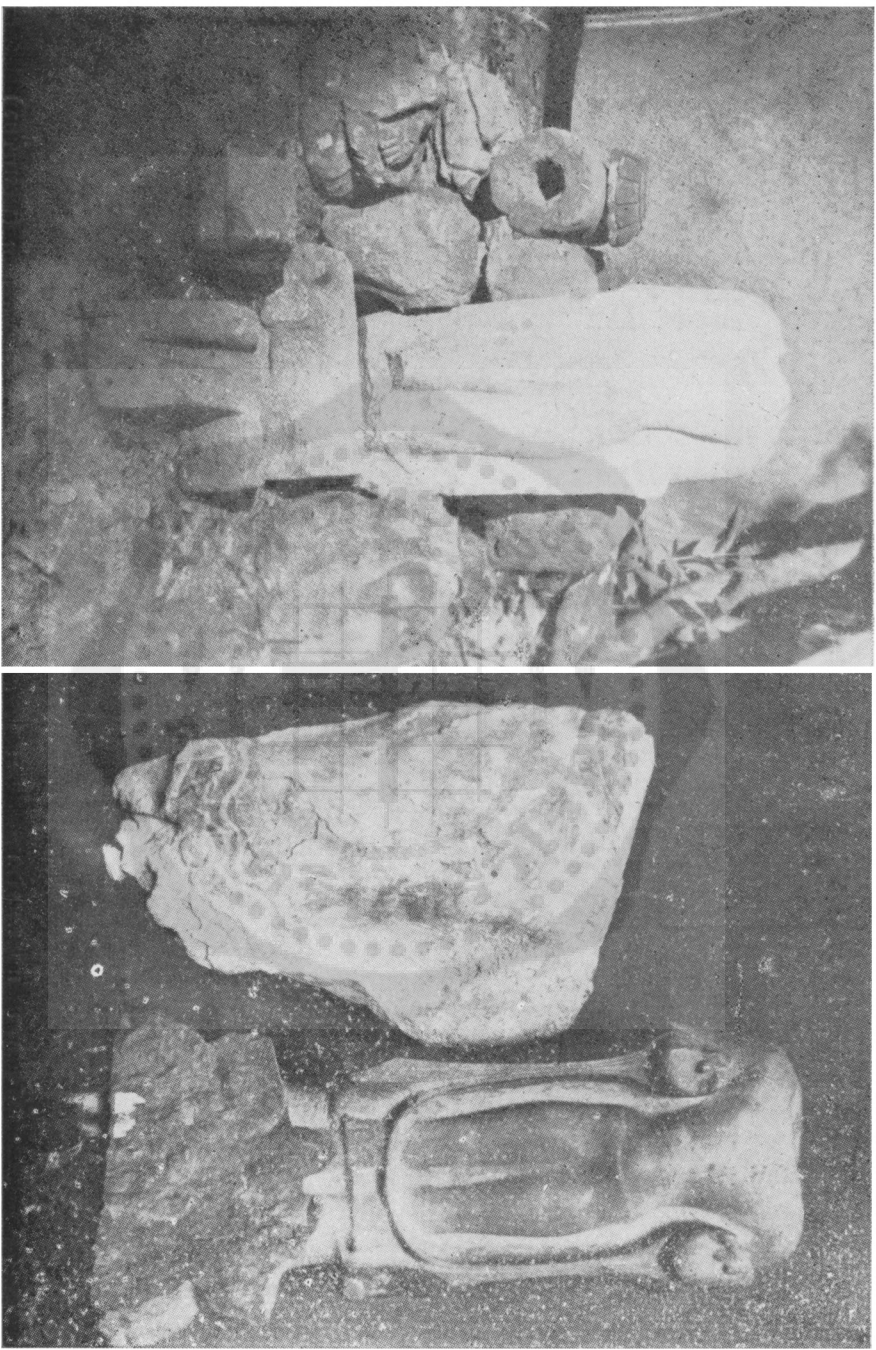
พระพุทธรูป ศิลา แบบทวารวดี
ขนาดเท่าคน พบที่วัดแก้ว ไชยา
Buddha, stone, Life size.
Wat Ken, Chaiya.

พระพุทธรูป สัลา แบบทวารวดี
 พุทที่เจ็บบนไค พระบรมธาตุ ไชยา
 Buddha, Stone Dvaravati Style,
 Wat Pra Borom Dhatu, Chaiya.

พระพุทธรูป สัลา แบบทวารวดี (ฟ้อตาเซียว)
 พทกวดเวณ ไชยา (เกบตันครปฐม)
 Eud lha, Stone, Dvaravati Style
 Wat We-Won, Chaiya.

เศียรของศิลา
 หินแตกหัก
 แบบทวารวดี
 พบที่ไชยา และกาญจนบุรี
 ฐาน
 Stone, Fragments of Dvaravati Style found in Chaiya and Surat.

เรื่องของประเทศทวารวดี ในด้านโบราณคดี ยังสืบค้นมาก เพราะในดินแดนนครหลวงไม่ค่อยมีจารึก มีแต่ตำนานเช่น ตำนานเรื่องพระยาอนุธรรมราชตั้งจุลศักราช ในแดนลังกาสุกะ, ตำนานเรื่องพระติฆฏิมา, ตำนานจามเทวี กล่าวถึงพระนางจามเทวี ซึ่งเป็นกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์จากละโว้ ได้รับอัญเชิญไปครองหริภุญชัย. ส่วนจารึกที่พบทางจันทบุรี และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ยังไม่อาจ จัดให้ตรงกับเรื่องเดียวกันได้ว่า จารึกของกษัตริย์องค์ใด มีนครหลวงอยู่ที่ไหน. (โปรดอ่าน ภาค ๓ หน้า ๓๓-๔๐ มีเรื่องเกี่ยวกับ กษัตริย์เขมรสายพันธุ์ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา)

ศิลปะที่นักโบราณคดีสมัยนี้เรียกว่า “ทวารวดี” ไม่ได้เป็นของรัฐทวารวดี แต่รัฐเดียว. ปรากฏว่า มีศิลปะแบบทวารวดี อยู่ในเขตของรัฐศรีเกษตร, ลังกาสูกะ, ทวารวดี และ อีสานปุระ. ชื่อเหล่านี้เป็นชื่อของรัฐที่รุ่งเรือง อยู่ในสมัยเดียวกัน และผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่รัฐประมุข หลายนคร. กษัตริย์ในรัฐเหล่านี้ ส่วนมากเป็นกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ ซึ่งเป็นลูกหลานของกษัตริย์จากรัฐพนม เมื่อรัฐพนมหมดชื่อลง ก็ปรากฏว่า รัฐเหล่านี้ ต่างส่งราชทูตไปยังราชสำนักจีน ในวาระต่าง ๆ กัน ตามความสามารถ.

รัฐลังกาสุกะ

บันทึกพงศาวดารจีนสมัยเหลียง กล่าวถึงรัฐ ดังยัถิด ว่า รัฐนี้เกิดขึ้นราว พ. ศ. ๖๕๐, สืบต่อกันมาจึงมีผู้นำตกทำให้รัฐนี้รุ่งเรืองขึ้นมา จึงได้จัดตั้งราชทูตของรัฐดังยัถิด มายังราชสำนักจีน ใน พ. ศ. ๓๐๕๘ ราชทูตครั้งนั้นนำชื่อว่า อาทิตย์. รัฐดังยัถิด ได้ส่งทูตมาอีกในปี พ. ศ. ๓๐๖๗ และ ๓๐๗๔.

ตำแหน่งของรัฐลังยະသီ คือ ตั้งแต่ชุมพร ขึ้นมาถึง นครปฐม และ
รวมแดนทวาย ตะนาวศรีด้วย. เขาสามร้อยยอด เป็นภูเขาของรัฐลังยະသီ.
ฉันยังเรียกปากน้ำท่าจีนว่า ดังกาจ จันทกวนน.

เมื่อเดือนที่ ๓๐ ปี พ.ศ. ๓๓๕๐ เอกอรรคราชทูตพิเศษของราชสำนักจีน
ชื่อจางซุน ได้เดินทางจากเมืองท่ากว๋างตุ้ง ไปประเทศเซี่ยไห้. ได้บันทึก
การเดินทางผ่านอ่าวไทยไว้ว่า ได้ผ่านแหลมสิงห์ (ในจังหวัดจันทบุรี) เมื่อ
แต่เนิ่นไปประยาสองสามวัน ก็มองเห็นทิวเขาของรัฐลังยະသီ (เขาสามร้อย
ยอด; ไม่ได้แหว่งที่ลังยະသီ) ต่อจากนั้นเรือก็เลยลงได้ ผ่านหมู่เกาะเกยตื้นเต้า
(มีผู้แปลว่า เกาะ กรงไถ่บ้าง เกาะวังไถ่บ้าง ที่ถูก คือเกาะวังนก หน้าจังหวัด
ชุมพร) ซึ่งอยู่ในปกครองของประเทศเซี่ยไห้ แล้วจึงถึงประเทศเซี่ยไห้.
(ตามพรดิงค์ แปลว่า หัวแดง).

จากบันทึกนี้ เราทราบได้ว่า รัฐลังยະသီ อยู่ทางแถบสามร้อยยอด,
บันทึกของภิกษุฮุอิจิง และเพื่อนฝูง เดินทาง ทางเรือ ก็ม่ว่า ผ่านรัฐลังยະသီ
หลายราย.

บทที่ ๔

เทพเจ้า ศรีวิชัยศวร และ ตามพวลิงเคศวร กษัตริย์ครองแดน ไชยา และ นครศรีธรรมราช

ในสมัย พ. ศ. ๑๒๐๐-๑๔๐๐ มีพระมหากษัตริย์ทรงธรรม ครองแดนไชยา และ นครศรีธรรมราช หลายพระองค์ ในระยะหกร้อยปี. จารึกถวายพระนาม กษัตริย์ครองแดนไชยา ว่า ศรีวิชัยศวร และถวายพระนามกษัตริย์ครองแดน นครศรีธรรมราช ว่า ตามพวลิงเคศวร. กษัตริย์เหล่านี้ ล้วนเป็นลูกหลานในไศเลนทรวงศ์, เพราะมีจารึกบอกไว้, และแทบทุกจารึกใช้มหาศักราช อันเป็นศักราชของกษัตริย์ครองรัฐพนม ไช้มาแต่เดิม. มีจารึก พระบรมธาตุ พระพุทธรูป โบราณสถาน ทางศาสนา ตลอดจนคาบสมุทรมาลายา ยืนยันถึงความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา ในรัชกาลของกษัตริย์เหล่านั้น. พอจะปะติดปะต่อเรื่องราวได้ดังต่อไปนี้.

นครโพธิ์

ประมาณ พ. ศ. ๑๒๐๐ นครทวารวดีได้รับภัยพิบัติ (จะเป็นจากข้าศึกเขมร จากเจเนตา หรือ ข้าศึกมอญ จากแดนลังกาตักกะ หรือ จากทั้งสองด้านพร้อมๆ กัน ยังไม่แน่ชัด) มีกษัตริย์หรือ เจ้าฟ้า จากทวารวดีตั้งนครโพธิ์ขึ้นที่ไชยา. กษัตริย์แห่งนครโพธิ์ เป็นตัวอย่างแห่งพระโพธิสัตว์ในประวัติศาสตร์ เพราะได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองขึ้นใหม่ ในยามยาก, เช่นกับ พระเจ้าตาก และ พระพุทธยอดฟ้า ทรงบำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิ

ช่วยชาวไทยในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ให้พ้นจากความทุกข์ยาก, โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก โดยไม่กลัวความตาย ทรงนำหน้าทหารไปทุกหนทุกแห่ง, ในยามยากลำบาก ก็อธิษฐานจิต ตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ ช่วยสัตว์โลกในยามทุกข์ยาก บันดาลให้ฝนตก ให้กองทัพมีน้ำกิน, ในยามบ้านเมืองมีภัย ก็เกิดชาติเพื่อความมีระเบียบวินัย. (ในพงศาวดาร จึงมีบันทึกว่า พระเจ้าตาก บำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิ, และ พระนั่งเกล้า ถวายพระนามพระอัยกาของพระองค์ด้วยคำว่า พุทธ - ยอดฟ้า พร้อมด้วย สร้างพระพุทธรูปด้วยทองสำริด หุ้มทองคำ ทรงเครื่องคั่นอย่างจักรพรรดิราชราชราช ดงยาราชชาติถวาย.) ที่ไชยา มีพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริด ๒ องค์, ศิลา ๓ องค์, รวมอย่างน้อย ๕ องค์, สร้างอุทิศถวายพระมหากษัตริย์ผู้บำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิ ทำบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข จนราษฎรยกย่องเป็นพระโพธิสัตว์ และสร้างพระบรมรูปอุทิศถวาย.

นครนได้นามว่าโพธิ จันจดว่า นครยุดชั, และมีนามนครโพธิอยู่แต่ในบันทึกของทางจีนเท่านั้น ไม่มีจากทางด้านอื่นใด. พอปรากฏนามนครยุดชั ตั้งราชทูตไปประเทศจีน นครพนพาน ซึ่งเคยรุ่งเรืองมาหลายร้อยปี ก็หมดชื่อไป, แสดงว่า นครโพธิ ได้รุ่งเรืองขึ้นแทนที่นครพนพานของบรรพบุรุษ. กษัตริย์ได้เกณฑ์ทองคำจากพนม อพยพมาตั้งทวารวดี, เมื่อเผชิญความยากเข็ญ ก็กลับมาสู่ลุ่มน้ำตาปีของบรรพบุรุษ และ ตั้งตัวได้, กลับปราบเขมร (เจนดาน้ำ) และ มอญ (ลังกาสุกะ) ราบไปทั้งสองด้าน. เมื่อประเทศนี้รุ่งเรืองขึ้น จันจดนามประเทศว่า ชัหลยุดชั และจดนามพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งว่า เชลี - โตเล - ปะโม หรือ ศรี - อินทรวรรณเทวะ.

พระบรมธาตุ ไชยา, สร้างในรัชกาลพระอินทร์, ประมาณ พ.ศ. ๑๒๓๐-๑๒๕๐.

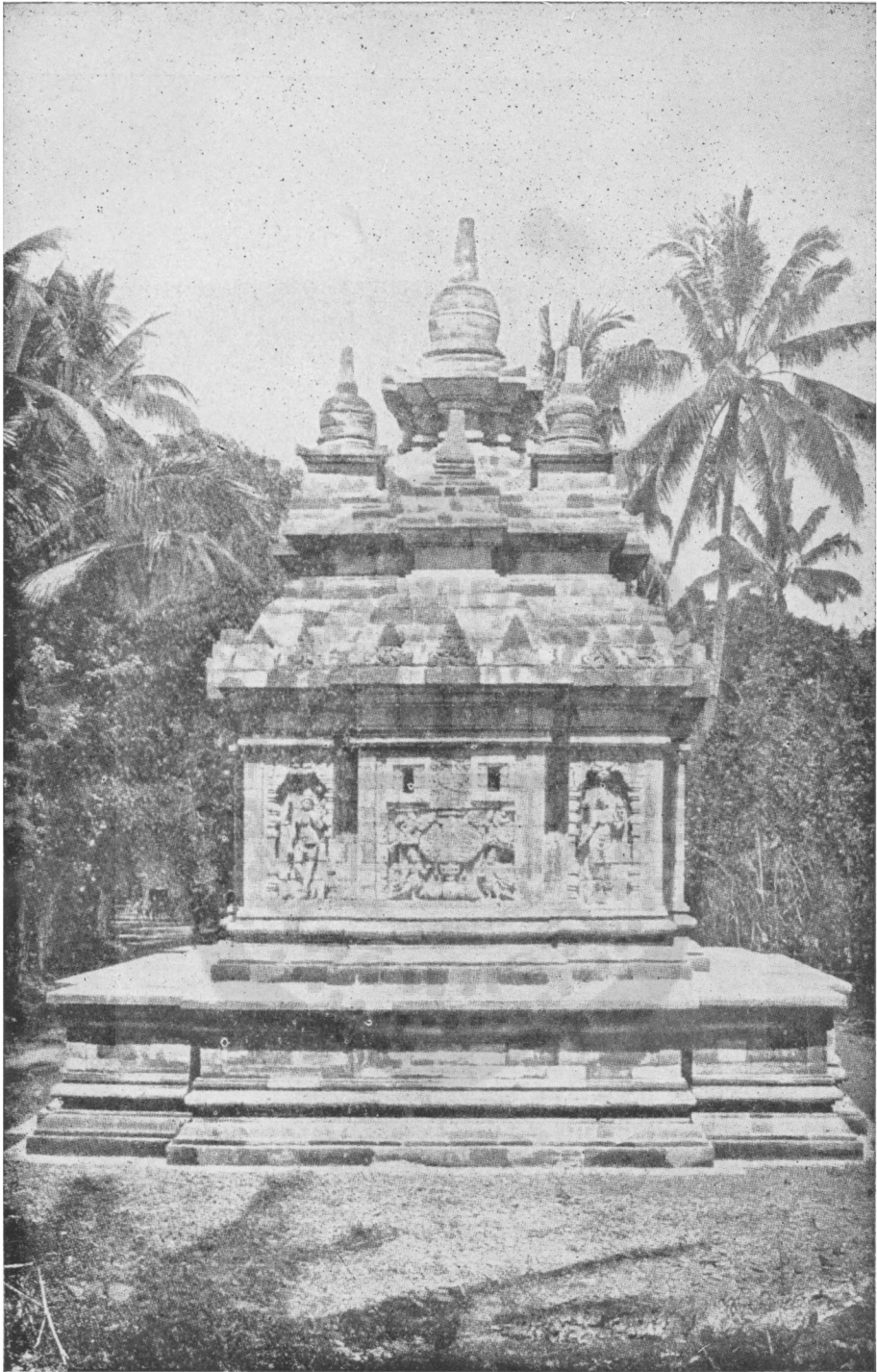
มีมรรคแปดเป็นยอดแรก ๆ สามชั้น แวดล้อมยอดสุดคือพระนิพพาน

Phra Borom-Dhatu Chaiya built in the reign of King Indra.

It is a Symbol of the Four truths, Noble Eightfold Path,
surrounding Nibbana.

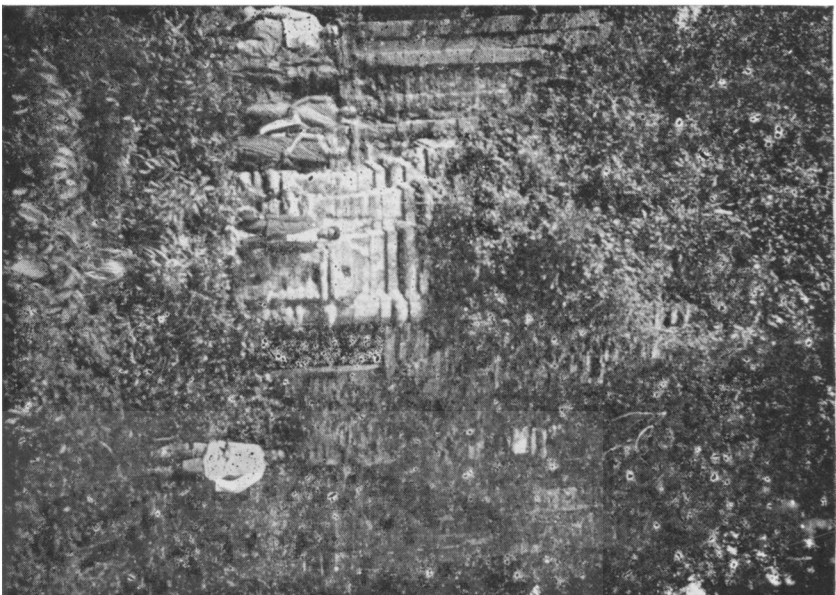

พระแก้วมรกต, ๕ พระหัตถ์ พระวิษณุกรรมเทพบุตร, ประมาณ พ.ศ. ๑๒๖๐-๗๐.
 ตรีเนตร (ตาที่สาม) เป็นเครื่องหมายแสดงว่า “พระอินทร์สร้างเองด้วยพระหัตถ์”
 The Emerald Buddha, made by the hands of Visnukarma (Raj-Kumara)
 The third eye on the fore-head is a sign “made by an Indra”

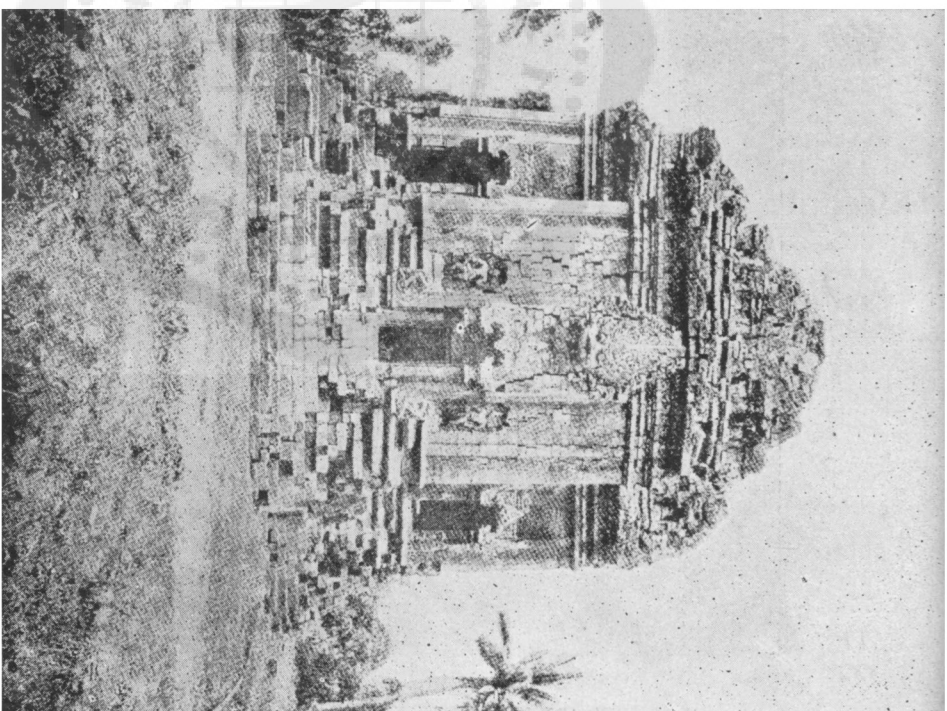

เจดีย์ปะวัน เกาะชวา, สร้างในรัชกาลพระเจ้าภานุ (โอรสของพระอินทร์)
แปดยอดคือ มรรคมีองค์แปด แวดล้อมยอดสูงสุด คือ พระนิพพาน

Chedi Pavon, Java, built in the reign of King Bhanu.
It is a Symbol of the Noble Eight-fold Path surrounding Nibbana.

เจดีย์ถ้ำแก้ว ไชยา พ.ศ. ๑๓๑๘
 ศรอรมาโคก ประชุมแห่งใต้ถนทร์สร้าง
 Chedi Wat Ken, Chaitya, 775 A.D.
 built by Sri-Darmasoka (Saiendra)

เจดีย์กาลาสน์ เกาะชวา พ.ศ. ๑๓๒๑
 คิลกแห่งใต้ถนทรวงศ์สร้าง ประคิษฐานนางคารา
 Chedi Kalasan, Java, 778 A.D.
 built by a Saile-dravansa-tilakasaya.

นครโพธิ

ศูนย์กลางพุทธศาสนา ในแถบทะเลใต้

ในระยะ พ. ศ. ๑๒๑๔ ถึง พ. ศ. ๑๒๓๘ ภิษุณักจาริกจีนชืออิจิง ได้พักอยู่ในนครโพธิ และได้แต่งหนังสือพงศาวดารเรื่องทศนครโพธิ. ในหนังสือพงศาวดารนั้น ภิษุณักจาริกได้เล่าความเป็นไป ในด้านศาสนาและเรื่องทั่วไป ของดินแดนแถบนั้นไว้มาก. นักประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ได้ทราบรายละเอียดจากหนังสือพงศาวดารเล่มนี้. ชื่อนครโพธิ นักประวัติศาสตร์เรียกกันว่า โพ - เซ หรือ ฮุดซึ ตามสำเนียงภาษาจีน. ชื่อนี้มีอยู่แต่ในบันทึกของภิษุณักจาริก. หลังจากสมัยภิษุณักจาริก มีชื่อ ซิลิโพเซ หรือ ซิลิฮุดซึ และ สัมฮุดซึ (ศรีโพธิ และ สัมโพธิ) ปรากฏว่า เป็นชื่อของอาณาจักรที่รุ่งเรืองมาก. นักศึกษาเรื่องศรีวิชัย เชื่อกันว่า ชื่อเหล่านี้ คือชื่อศรีวิชัย ในสำเนียงจีน. จึงขอรวบรวมเรื่องนครโพธิ และ ประเทศศรีโพธิ มาไว้ในที่นี้ ตามที่พบในต้นฉบับ.

เมื่อเดือน ๑๑ พ. ศ. ๑๒๑๔ ภิษุณักจาริก ได้โดยสารเรือกำปั่นของพ่อค้าอาหรับที่เมืองท่ากวางตุ้ง, เรือแล่นไปทางใต้ เวลา ๒๐ วัน ถึงนครโพธิ ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญในดินแดนทะเลใต้. ภิษุณักจาริก ได้พักอยู่ในนครโพธิ เพื่อศึกษาภาษาอินเดีย เป็นเวลาหกเดือน. พระราชาแห่งนครโพธิ ได้มีศรัทธาช่วยจัดฝากภิษุณักจาริก ไปกับเรือกำปั่นลำหนึ่ง ไปถึงประเทศโมโถยู (เมืองท่าปัตตานี หรือ กถันตัน) ระยะทางแล่นไป ๑๕ วัน. ที่ประเทศโมโถยู ภิษุณักจาริก หยุดพัก (รอเรือ หรือ รอลมดี) อยู่สองเดือน แล้วจึงเดินทาง (ไม่ปรากฏว่าไปเรือชาติ อาจเดินบก) ไปยังเมืองท่ากาจา (เกตะ - ไทรบุรี). ที่เมืองท่ากาจา ภิษุณักจาริก ได้ลงเรือกำปั่นซึ่งเป็นเรือค้า (กำปั่นหลวง) ของพระราชานครโพธิ ในเดือน ๑๒ พ. ศ. ๑๒๑๕, เวลาประมาณ ๓๐ วัน

ถึงหมู่เกาะคนเปเลอีย (นิโคบาร์) เวลาอีก ๑๕ วัน เรือกำนันถึงเมืองท่าตามรติปติ ในอินเดีย.

ภิกษุอิจิง ท่องเที่ยว ดับสัจฉนการปฏิบัติธรรมวินัย และเสาะหาคัมภีร์ที่ต้องการ อยู่ในอินเดีย ถึง ๑๗ ปี จึงกลับมาลงเรือที่เมืองท่าตามรติปติ. ขากลับเรือแล่นไปมาสองเดือน จึงถึงเมืองท่ากาจา. ภิกษุอิจิงพักอยู่ที่กาจา (รือเรอ) จนถึงฤดูหนาว จึงได้ลงเรือไปทางทิศใต้ (ของกาจา) เป็นเวลาหนึ่งเดือน เรือถึงประเทศโมโลยู. ขากลับนี้ ท่านได้พบว่า ประเทศโมโลยู ได้เข้าร่วมอยู่ในปกครองของพระราชานครโพธิ และได้คำนามใหม่ว่าประเทศศรีโพธิ (ซึ่งเหลือสุตชะ).

ภิกษุอิจิง ได้พักอยู่ในนครโพธิ เพื่อดำเนินการแปลพระคัมภีร์เป็นภาษาจีน เพราะเห็นว่า มีผู้ภาษาอินเดียมาก สดวกแก่การได้ถาม. คราวหนึ่ง ภิกษุอิจิง ได้ลงไปเรือกำนันดำหนึ่ง เพื่อจะฝากจดหมายไปทวงตัง บังเอิญลมดี นายเรือจึงออกเรือพาติดไปนครทวงตังด้วย. ที่นครทวงตัง ภิกษุอิจิง ได้เที่ยวชักชวนภิกษุไปช่วยงานแปลพระคัมภีร์ได้สามรูป. ได้ออกจากนครทวงตัง เมื่อวันที่ ๓ เดือน ๑๓ พ. ศ. ๑๒๓๒ ไปยังนครโพธิ, เพื่อช่วยแปลพระคัมภีร์ ที่เขามาจากอินเดีย เป็นภาษาจีน.

ที่นครโพธิ ภิกษุอิจิง ได้แต่งหนังสือเรื่อง “จดหมายเหตุเรื่องการปฏิบัติธรรมวินัย ส่งจากทะเลใต้ กลับบ้าน” กล่าวถึง การปฏิบัติธรรมและวินัย ของภิกษุในดินแดนต่างๆ ที่ท่านได้ศึกษา เทียบเคียง กับในประเทศจีน และ เรื่อง “ประวัติภิกษุนักจาริกจีน” กล่าวถึง ประวัติของภิกษุที่จาริกจากประเทศจีนไปประเทศอินเดีย ที่ท่านได้ทราบและเห็นควรบันทึกไว้. ภิกษุอิจิง ได้ฝากต้นฉบับหนังสือที่ท่านแต่งขึ้นทั้งสองเรื่อง ไปกับภิกษุชื่อคำตัน เมื่อวันที่ ๕ เดือนที่ ๕ พ. ศ. ๑๒๓๕. ภิกษุอิจิง กลับถึงประเทศจีน พร้อมด้วยคัมภีร์ต่าง ๆ ที่จดหา เมื่อ พ. ศ. ๑๒๓๘ ได้รับการต้อนรับจากภิกษุและ

ราชสำนักเป็นอย่างดี. ภิกษุอิจิง ได้จัดแปลพระคัมภีร์จนตลอดชีวิตของท่าน ได้เป็นจำนวนมาก เป็นประโยชน์แก่ชาวจีนที่ศึกษาพุทธศาสนา มาจนถึงสมัยนี้.

หนังสือ “จดหมายเหตุเรื่องการปฏิบัติธรรมวินัย ตั้งจากทะเลใต้ กลับบ้าน” คำศัตราจารย์แมกซ์ มุลเลอร์ แห่งมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ได้ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นชื่อ ตากากุสึ แปลจากภาษาจีน เป็นภาษาอังกฤษ พิมพ์เป็นหนังสือสำหรับนักศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ ให้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า A Record of the Buddhist Religion as Practised in India and the Malay Archipelago sent home from the Southern Sea. By J. Takakusu (Oxford, 1896)

หนังสือชื่อ “ประวัติภิกษุนักจาริกจีน” นักศึกษาชาติฝรั่งเศสชื่อ ชาวง-เนล ได้แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ ให้ชื่อว่า Memoire... sur les Religieux Eminents par I - tsing, translated by E. Chavannes (Paris 1894)

จากบันทึกในที่ต่างๆ ในหนังสือสองเรื่องนี้ นักศึกษาได้ทราบว่า “ในดินแดนทะเลใต้ มีรัฐเล็กๆ ปกครองตัวเองเป็นอิสระอยู่ประมาณสิบรัฐ (มีชื่อรัฐ พันพาน โฮลิ่ง อยู่ในสิบล้านนี้ด้วย รัฐอีกแปดรัฐยังไม่อาจชี้ได้ชัด) พระราชาและหัวหน้าเป็นประมุขของรัฐทั้งสิบนั้น ยกย่องพุทธศาสนา และมีศรัทธาเข้มแข็ง หัวใจของพวกเขาเหล่านั้น มุ่งแต่การกุศล. ในนครโพธิ อันมีการบ่อนักทางทหารเข้มแข็ง มีภิกษุจำนวนมากกว่าพันรูป. จิตใจของภิกษุเหล่านั้น มุ่งอยู่ในการศึกษาและการปฏิบัติธรรมวินัย. ภิกษุทั้งหลายสอบค้นและศึกษาวิชาทุกแขนง เท่าที่ปฏิบัติกันในอินเดีย. การถือวินัยเคร่งครัด และการปฏิบัติพิธีทางศาสนา ไม่มีแปลกไปจากที่ปฏิบัติในมัธยมประเทศ. ถ้าภิกษุจีนรูปใดต้องการไปอินเดีย เพื่อฟัง (ปาฐกถา) และอ่านพระคัมภีร์ ทางที่ดี เขาควรจะได้พักอยู่ในนครโพธิสักหนึ่งปีหรือสองปี

ก่อน เพื่อสกัดการดำรงอยู่ในวินัยที่ถูกต้อง แล้วจึงไปอินเดีย. พุทธศาสนาในประเทศทั้งสิบแห่งทะเลใต้ แทบทั้งสิ้นเป็นแบบหินยาน เว้นแต่อยู่ในประเทศโมโลยู มีจำนวนเล็กน้อยที่นับถือพุทธศาสนาแบบมหายาน.

รายละเอียดเกี่ยวกับนครโพธิ มิดงัน

๑. นครโพธิเป็นนครหลวง อยู่บนฝั่งแม่น้ำโพธิ, เป็นเมืองท่าค้าขาย ติดต่อกับกวางตุ้ง มีเรือกำปั่นของพ่อค้าอาหรับเดินประจำ.

๒. ระยะทางจากกวางตุ้ง ถึงนครโพธิ ถ้าเดินเท้า ประมาณ ๒๐ วัน อย่างช้า ๑ เดือน.

๓. ระยะทางจากนครโพธิ ถึงโมโลยู (เมืองท่า) เรือแล่นใบ ๑๕ วัน.

๔. พระราชานครโพธิ มีเรือกำปั่นค้าขาย เรือกำปั่นหลวงของพระราชา เดินประจำระหว่างอินเดียกับเมืองท่ากาจา.

๕. พระราชานครโพธิ และ พระราชาของรัฐใกล้เคียง นับถือพุทธศาสนา.

๖. นครโพธิ เป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนา ของบรรดาประเทศต่างๆ ในทะเลใต้ มีภิกษุอยู่ในเขตนคร มากกว่าพันรูป.

๗. พุทธศาสนาทั่วไป เป็นแบบหินยาน มีพุทธศาสนาแบบมหายานอยู่บ้าง ในประเทศโมโลยู.

๘. มีทองคำอย่างฟุ่มเฟือย. ภิกษุจึง เรียกประเทศศรีโพธิว่า กิมจีว หรือ เกาะทอง (สุวรรณทวีป) ราษฎรชอบทำดอกบัวด้วยทองคำถวายบูชาพระพุทธรูป. มีคนโททอง และ พระพุทธรูปทองคำมาก.

๙. ราชธนู “คัมมัน” (ภิกษุอุปัชฌาย์ในบทการนุ่งห่มของภิกษุ และพุทธบริษัท ว่า คัมมัน ที่ราชธนูทะเลไถ่นั่งกัน เป็นผ้าผืนกว้างมาก ยาวถึงแปดฟุต ไม่มีการตัดหรือเย็บ หรือทำเป็นสะเอว ใช้ผ้าผืนใหญ่นั้นนุ่งพันส่วนใต้ของร่างกาย เป็นการ นุ่งห่มอย่างง่าย ๆ แบบนักปฏิบัติธรรม.)

๑๐. ดินคำ มี หมากรุก ลูกจันทร การพล การบร. ราชธนูให้น้ำมันหอมทาตัว. ราชธนูทำน้ำตาตลกก่อนกลมน ๆ โดยเคี้ยวน้ำหวานได้จากต้นไม้ชนิดหนึ่ง พระธนูน้ำตาตลกก่อนกลมนได้ทุกเวลา. (ตรงกับน้ำตาตลกแว่น)

๑๑. ในประเทศศรีโพธิ์ ในกลางเดือนแปด และกลางเดือนสิบสอง นาฬิกาแดดไม่ทอดเงา. พระอาทิตย์มาอยู่ตรงศรีระพอด มีเงาต้องครึ่ง.

๑๒. ภาษาพูด ของประเทศเหล่านั้น จันเรียกว่า คุณหลุน.

ประเพณีการทำบุญ ในนครโพธิ์

ในประเทศทั้งสิบแห่งทะเลได้ การเลี้ยงดูในวันบำเพ็ญบุญ ได้กระทำกันอย่างใหญ่โต. ในวันแรก เจ้าภาพเตรียมหมาก น้ำมันหอมทำจากฟอส และข้าวคั้น จำนวนน้อย วางไว้บนใบไม้ใบหนึ่งในจาน. ของทั้งสามสิ่งนี้จัดวางบนแท่นใหญ่คลุมด้วยผ้าขาว มีผู้ร่อนน้ำใส่ไว้ในคนโททอง และประพรมพุดดินตรงหน้าแท่นด้วยน้ำ. เมื่อเตรียมพร้อมแล้ว มีผู้ไปนิมนต์พระสงฆ์มา. ในเวลาเที่ยงของวันถัดมา พระได้รับนิมนต์ให้ทาน้ำมันตามตัว แล้วล้างออก แล้วอาบน้ำ. เมื่อพ้นเวลาเที่ยงของวันที่ต้องพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่ง มีคนแห่แหนนำมาจากวัด โดยประดิษฐานมาบนรถ หรือบนแคร่ มีพระสงฆ์และฆราวาสหมู่ใหญ่แวดล้อมมา มีการตักตวงและบรรเลงดนตรีต่างๆ มีการถวายของหอมและดอกไม้ และถือของ

ชนิดต่างๆ ซึ่งทอดแสงในกลางแดด. พระพุทธรูปเสด็จไปสู่น้ำด้วยพิธี
ดังกล่าว. ภายใต้อาสนวิหาร พระพุทธรูปทองคำ หรือพระ-
พุทธรูปสำริด ชาติเป็นเงา และประดับตกแต่งงดงาม ถูกล้อมรอบด้วยกำแพง
ห้อม แล้วยังมีในอ่างสระน้ำในหนึ่ง. ทุกๆ คนที่อยู่ในที่นั้น เข้ามา
สร้างพระพุทธรูปด้วยน้ำหอม. ภายหลังจากได้เสร็จพระพุทธรูปด้วย
น้ำหอมแล้ว ก็นำพระพุทธรูปไปยังห้องโถงของบ้าน ในที่นั้น มีการ
ถวายรูปเทียนของหอมอย่างมากมายแก่พระพุทธรูป ในขณะถวายนั้น มี
การสวดถวายพระพรด้วย. แล้วภิกษุหัวหน้านักกล่าวทานคาถา สำหรับ
เจ้าภาพ เป็นการประกาศอนุโมทนาการทำบุญ เพื่อความดีในชาติหน้า
แล้วมีผู้นำพระสงฆ์ออกไปนอกบ้าน เพื่อตักน้ำและบ้วนปาก แล้วต่อจาก
นั้น มีการถวายหมาก และน้ำหวาน เป็นจำนวนมาก แล้วพระสงฆ์ ก็ออก
ไปจากบ้านงาน.

ในเวลาก่อนเที่ยง ของวันที่สาม เจ้าภาพได้ไปยังวัด แล้วบอกพระ-
สงฆ์ว่า “ได้เวลาแล้ว” พระสงฆ์อาบน้ำ แล้วกลับไปยังบ้านทำงาน. ใน
เวลานี้ พระพุทธรูปองค์เดิม มีผู้ยกมาตั้ง และมีพระสงฆ์นำพระพุทธรูปอย่าง
ย่อยๆ. แต่การถวายดอกไม้ ของหอม การประโคมดนตรี มีมากราว
สองสามเท่า ของเวลาเช้าวันก่อน. ของถวายพระมีผู้ยกมาวางไว้ตามลำดับ
หน้าพระพุทธรูป. ทั้งสองข้างพระพุทธรูปมีเด็กหญิงยืนเป็นแถวห้าหรือ
สิบคน, ที่ใช้เด็กชายก็มีแล้วแต่โอกาส. เด็กทุกคนถือท่อนของหอม
หรือ คนโททอง หรือตะเกียง หรือดอกไม้งามๆ หรือที่ปักแมลงดีธว.
ชาวบ้านนำของต่างๆ มาถวาย มีเครื่องชำระ กระจกเงา หีบใส่กระจกเงา
และสิ่งอื่นๆ วางไว้ตรงหน้าพระพุทธรูป.

ครึ่งหนึ่ง ชาวเจ้า (ภิกษุ) ได้ถามพวกชาวบ้านว่า “พวกท่าน
ทำสิ่ง เพื่อประสงค์สิ่งใด” ชาวบ้านเหล่านั้นตอบว่า “ทั้งนี้เป็นเพื่อ

พวกเราหว่านเมล็ดบุญกุศลลงไว้ ถ้าเราไม่ถวายของในปัจจุบัน เราจะเก็บเกี่ยวผลบุญในภายหน้าได้อย่างไร.”

ต่อไป^๕ พระภิกษุรูปหนึ่ง เมื่อรับนิมนต์แล้ว ก็เข้าตรงหน้าพระพุทธรูป แล้วกล่าวคาถาพรรณนาพระพุทธรูป. ต่อจากนั้น ภิกษุอีกสองรูป เมื่อรับนิมนต์แล้ว มานั่งใกล้พระพุทธรูป อ่านพระสูตรสั้น ๆ สูตรหนึ่ง จากหน้าหนังสือ - หรือจากใบลาน. ในขณะนั้น บางทีพวกชาวบ้านทำพิธีเกี่ยวกับรูปเคารพ (เทวรูป ?) และทำเครื่องหมายกตม ๆ ที่รูปเคารพเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับความดีความงาม. ต่อจากนั้น พระสงฆ์นั่งตามสบาย ทางด้านหนึ่งของห้อง และม้วนผ้ากาสายะของตน และผูกชายผ้าทั้งสองชายที่หน้าอก พระสงฆ์ต่างมือ แล้วนั่งลงฉันอาหาร.

การทำพิธีต่าง ๆ เช่น ไปรยมุตโคกที่พื้นดิน ตรวจน้ำว่ามดีหรือไม่ การล้างเท้าพระ การประเคนอาหารพระ ตั้งเบ็ดเตล็ดเหล่านี้ เหมือนกับที่ปฏิบัติในอินเดียมาก มีเพิ่มอีกหรือหนึ่งคือ ในประเทศทั้งหลายแห่งทะเลใต้ พระสงฆ์ฉันเนอบริสุทฺธทังสามชนิด. เขาทั้งหลาย (ชาวทะเลใต้) ชอบใช้ใบไม้เย็บเข้าเป็นภาชนะ โตเท่ากับครึ่งของเสื่อปั้ง แล้วมีขนม ทำจากข้าวไม่เหนียว (ข้าวจ้าว ?) หนักหนึ่งถึงสองชั่ง ใส่มาในภาชนะชนิดนี้. เขาทำภาชนะใบไม้ชนิดเดียวกันเป็นจำนวนมาก จู๋เม็ดข้าวหนึ่งถึงสองชั่ง แล้วนำภาชนะเหล่านั้นมาถวายไว้ตรงหน้าพระสงฆ์. แล้วอาหารตั้ง ๒๐-๓๐ ชนิด ถูกขนเอามาถวายพระ. การถวายอาหารมากเช่นนั้น ในงานพิธีทำบุญของคนธรรมดา โดยทั่วไป. ถ้าเป็นพิธีทำบุญของพระราชา หรือ คนมั่งมี ใช้ภาชนะลาดทองเหลือง อ่างทองเหลือง และภาชนะเย็บด้วยใบไม้ขนาดใหญ่ เท่าเสื่อรองนั่ง ใส่ของมาถวายพระด้วยกัน, จำนวนอาหารชนิดต่าง ๆ รวมทั้งอาหารเป็นน้ำ ๆ มีถึงร้อยอย่าง. ในโอกาสเลี้ยงพระเช่นนั้น พระราชาทั้งหลาย

ก็ไม่ถอยศศักดิ์ และเรียกตัวเองว่าเป็นคนรับใช้ ช่วยในการเลี้ยงดูพระ ด้วยความนอบน้อมอย่างราษฎร์ทุกประการ. พระสงฆ์ต้องรับอาหาร ให้ ทอดึงมากเท่าที่เขานำมาถวาย ต้องไม่ปฏิเสธอาหาร แม้อาหารที่เขาถวาย จะ มากเกินไป ถ้ามีอาหารมาถวายพระ เพียงแต่พอพระฉันพอดี เจ้าภาพ จะรู้สึกไม่สบายใจ เขาจะรู้สึกสบายใจต่อเมื่อ ได้เห็น มีอาหารถวายพระอย่าง เหลือเฟือ. ชาวสุกและชนม หนักถึงดีหาซึ่ง ได้ภาชนะถวายพระสองสาม ที่ ต่อหนึ่งองค์. ญาติและเพื่อนบ้านของเจ้าภาพต้องมาช่วยในงานเลี้ยง โดยนำอาหารมาช่วยหลายชนิด เช่น ชนม ข้าวสวย ผักจิ้ม และ สิ่งอื่นๆ. ตามปรกติ อาหารถวายพระองค์หนึ่ง พอสำหรับพระจนถึงสองสามองค์. ถ้า ในการเลี้ยงของคนมั่งมี สิบองค์ก็กินอาหารที่ถวายองค์เดียวไม่หมด. อาหาร ที่เหลือจากพระฉัน ต้องมอบให้เป็นของพระ ซึ่งท่านตั้งให้เด็กคนใช้ของท่าน ชนมเอาไปวัด.

(พิธีทำบุญเลี้ยงอาหารในวันอุโบสถ ในประเทศจีน ผิดแปลกไปจาก ที่ทำในอินเดีย. ในประเทศจีน เจ้าภาพเก็บอาหารที่เหลือเอาไว้ ไม่ ยอมให้ผู้ที่มาในงานเอาอาหารกลับไป. พระสงฆ์ต้องปฏิบัติไปตามประเพณี พอใจเท่าที่ตนได้รับ และไม่คิดเถยน, การกระทำเช่นนั้น ไม่ต้องสงสัยเลย ความ ตั้งใจของเจ้าภาพที่จะถวายของย่อมไม่เสื่อมถุน. แต่ถ้าเจ้าภาพได้ตกลงใจ ที่จะไม่เก็บเอาอาหารที่เหลือไว้ ก็ขอร้องให้ (พระ) ที่มานำอาหารไปด้วยก็ได้ ใครจะปฏิบัติอย่างไร ให้เหมาะกับเหตุการณ์เป็นดีที่สุด).

เมื่อพระสงฆ์ฉันอาหารแล้ว ต่างมือ และ ต่างปาก ชำระอาหารที่ติด ฟันแล้ว, ชาวบ้านเก็บกวาดพื้นเรียบร้อยแล้ว เอาดอกไม้มาโปรยลงที่พื้น. มี การจุดไฟ และเผาของหอม เพื่อให้อากาศมีกลิ่นหอม มีสิ่งไรจะถวายพระก็นำ มาวางตรงหน้าพระ. แล้วนำแป้งหอมขนาดเท่าเมล็ด มาถวายพระทุก ๆ องค์. พระภุมมอดด้วยเบงน เพื่อทำให้ออหอม และให้ออสะอาด. ต่อไปนี้

นำหมาก ลูกจันทร์ การพลู และ การบูร มาถวายพระ. ในการเลี้ยง
สังเหล่าน^๕ มันทำให้ปากหอม ช่วยย่อยอาหาร และ ทำลายเสมหะ. เก-
สัชหอม เหล่าน^๕ และสิ่งอื่นๆ ล้างด้วยน้ำบริสุทธิ์ แล้วห่อด้วยใบไม้
นำมาถวายพระ.

ต่อไป^๕ เจ้าภาพเข้ามาเฝ้าพระหัวหน้า หรือยืนข้างหน้าพระผู้สวด รินน้ำ
ออกจากพวยคนโทลงในอ่าง ให้น้ำออกมาเรื่อยๆ เหมือนกับแผ่นทองแดง
บางๆ. พระท่องทานคาถาเบาๆ ขณะรับดอกไม้ และเอาดอกไม้นั้นเข้าไป
รับน้ำที่ไหลริน. ครึ่งแรกสวดคาถาที่เป็นพุทธชวณะ แล้วสวดคาถาที่ผู้ชน
แต่งไว้. บทสวดจะมากหรือน้อย ตามความตั้งใจของผู้สวด และตามความ
เหมาะสมแก่เหตุการณ์. แล้วภิกษุของคณ^๕ กล่าวนามเจ้าภาพ อวยพรให้
ความสุข และตั้งความปรารถนา ให้ผลบุญกุศลที่ได้กระทำในปัจจุบัน แม้ไปถึง
ผู้ทอดวงดับไปแล้ว, แม้ให้แก่พระราช ให้พวกนาค ให้พวกเทวดา และ อวยพร
ให้พืชผลของประเทศสมบูรณ์ ให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายอยู่เป็นสุข ให้พระ-
ธรรมของพระศาสดายั่งยืนคงอยู่ตลอดกาล. ข้าพเจ้าได้แปลคาถาไว้แล้วใน
หนังสือเล่มหนึ่ง. ยังมีคำอวยพรที่พระโกลนาถ ได้เคยใช้กล่าวอวยพร, พระ
องค์กล่าวทักษิณทานคาถา ภายหลังฉันอาหารเสมอ. ทักษิณ หมายถึง
ของที่ถวาย, ถิ่นทักษิณ^๕ คือผู้ที่คุณค่าควรแก่การรับทาน. พระพุทธรูป
ได้เล่าพวกเราไว้ว่า หลังจากฉันอาหาร ต้องกล่าวทานคาถาหนึ่งหรือสองบท
เพื่อให้เป็นรางวัลแก่การเลี้ยงดูของเจ้าภาพ. และถ้าเราจะเว้นเสีย^๕ ชื่อว่า
ไม่ทำตามกฎอันศักดิ์สิทธิ์ และเราก็ไม่ควรแก่การรับทานที่เขาถวาย. บาง
คราวก็มีกรปฏิบัติตามหลักการ ขอบทานอาหารที่เหลือจากถวายพระ.

แล้วมีการแจกทานต่างๆ. เจ้าภาพทำเป็นต้นแก่ปลุกฤษ์แล้วถวาย
แก่พระสงฆ์ หรือทำดอกบัวทองคำ แล้วถวายแก่พระพุทธรูป. ต้นดอก
ไม้งามๆ สูงแก่เข้า และผ้าขาว ถูกจัดมาถวายพระอย่างฟุ่มเฟือย. ใน

เวลาบ่าย บางคราวมีเทศน์พระสูตรสั้น ๆ. บางแห่งพระจะได้กลับวัดต่อเมื่อค่ำลง. เมื่อพระจะกลับ พระกล่าว “สาธุ” และ “อนุโมทนา” สาธุ แปลว่า ดีแล้ว. อนุโมทนา ตรงกับ คำสุยดี (ยินดีด้วยท่าน) เมื่อมีผู้ให้ทานแก่ผู้อื่น หรือให้แก่เราเอง เราต้องกล่าวคำอนุโมทนา ในการกศณนั้น เพราะว่า ในการแสดงความชื่นชมยินดี ในทานของผู้อื่น เราแสดงความชื่นชมยินดีได้บุญ.

ที่กล่าวมาข้างต้น คือประเพณีทำบุญทั่วไป ในวันอุโบสถ ในประเทศต่าง ๆ ในทะเลใต้.

ตามบันทึก เรื่องราชฐาน่งฟ้าพน (คัมภีร์), พระฉันทาตาลก่อนกลม (น้ำตาลแว่น หรือน้ำตาลขมิ้น - ก่อนกลมเท่าขมิ้น) ทำดอกไม้ทองบูชาพระ, ทำพระพุทธรูปทอง, กินหมาก, ทาน้ำมันหอม (น้ำมันจันทร์) สรงน้ำพระ, นิมนต์พระ ฯลฯ ถ้วนตรงกับความเป็นไปในไชยา และนครศรีธรรมราชทุกประการ.

นักเดินเรือสมัยถึง บันทึกว่า นครโฮตัง อยู่ทางตะวันออกของนครโพธิทางแดนไป ๔ - ๕ วัน. นครโพธิจึงตรงกับตำแหน่งของไชยาทุกประการ. เรือใบออกจากไชยา ไปนครศรีธรรมราช ต้องออกจากอ่าวบ้านดอนไปทางตะวันออกก่อน แล้วจึงเลี้ยวลงใต้. ท่านชาวดังเนต ผู้แปลประวัติศาสตร์นักจาริกจีน บันทึกไว้ในหน้า ๖๔ ว่า ประเทศทั้งสิบที่ภิกษุอึ้งจันทักไว้ควรจะเป็นประเทศเล็กๆ ในคาบสมุทรมาลายา.

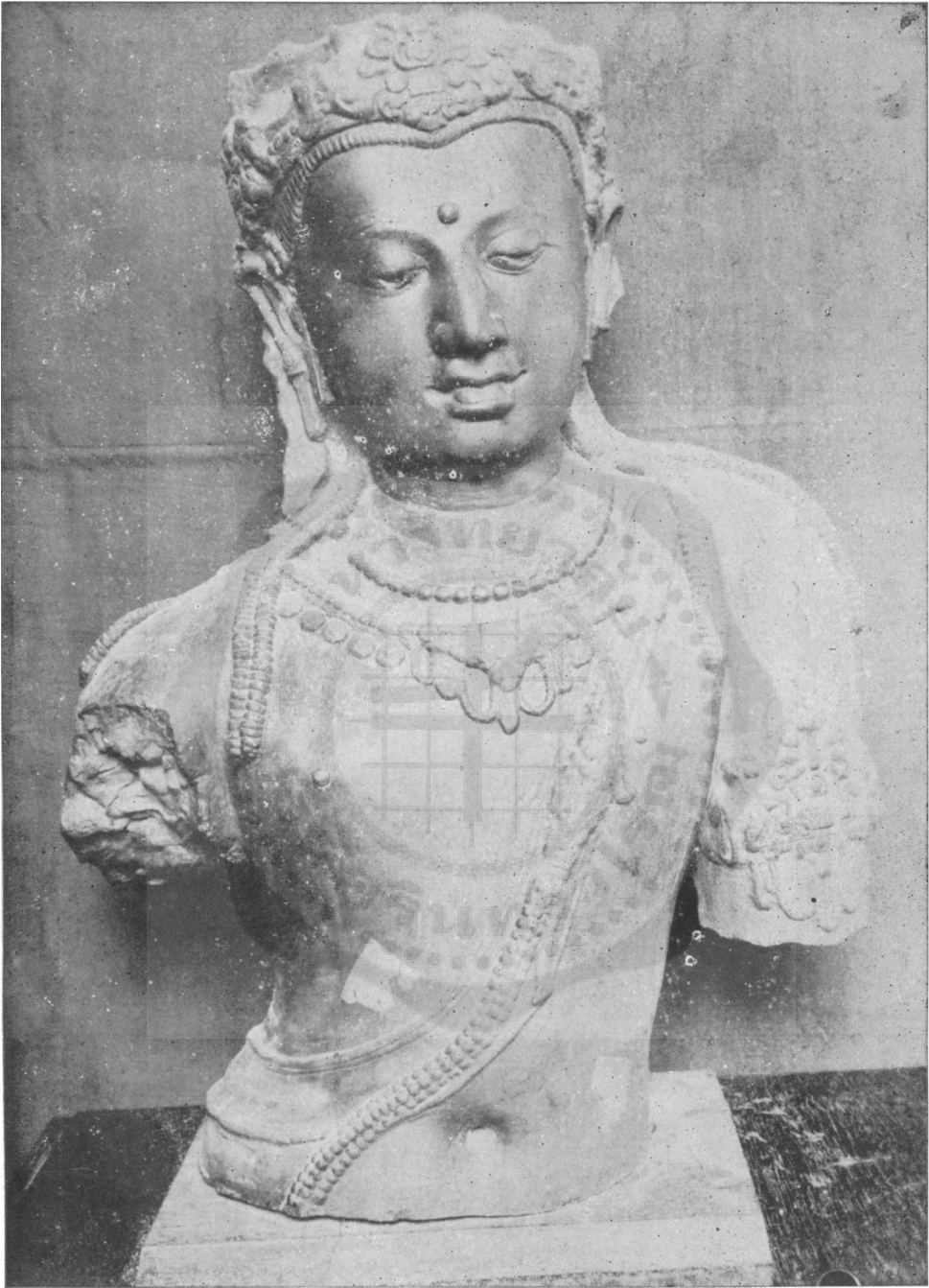
ท่านตากากูส อ้างว่า พระอรรณณกชาจารย์ชาวเกาหลี ชื่อกาศยปะ จิอุณ ได้บันทึกไว้ว่า กิมจิ๋ว หรือ สุวรรณทวีป คือเกาะสุมาตรา, ท่านจึงเห็นว่าประเทศเหล่านั้น ควรอยู่ในสุมาตรา ท่านชุนครโพธิ ที่ปาเลมบัง, ตัมมาลึง ที่ตานามลาบู, กากา ที่เมืองอัทเจ, บัดัน การศึกษาโบราณคดีแจ่มแจ้ง

ออกมา ด้มาถึง หรือ ตามพริตต์ ชักันทีนครศรีธรรมราช. กาจ ชักันทีเมือง เกตะ-ไทรบุรี, ประเทศหงส์ของภิกษุอิจิง จึงควรอยู่บนคาบสมุทรหงส์.

ในหนังสือ วี เดช. ของ เฮอร์นิ หน้า ๖๕๐ อธิบายเรื่องสุวรรณภูมิ ด้มาถึงว่า “ ชักันทีอิจิง ภิกษุอิจิง อธิบายว่า เรียกว่า กิมจิ. มีท่านอรรถกถาจารย์ ชักันทีอิจิง อธิบายว่า กิมจิ ของภิกษุอิจิง ด้คือ กิมดิน (สุวรรณภูมิ) อยู่ทางตะวันตกของพุนัน ๕๐๐ ไมล์ ” ด้ถ้าด้ว่า จันทบุรี เป็นเมืองท่าของพุนัน ชักันทีอิจิง อยู่ทางตะวันตกของจันทบุรี ๕๐๐ ไมล์ ด้ตรงกับทไชยาพอด.

ในสมัย พ. ศ. ๑๒๐๐ - ๑๓๐๐ ไชยา อยู่ในฐานะเป็นทีตังนครโพธิได้ทุกประการ. ไชยาด้อยู่บนฝั่งเหนือของอ่าวบ้านดอน ซึ่งมีแม่น้ำใหญ่สองสาย คือ แม่นาคาบี และ แม่นาครวรวิให้ดมาออก ไชยาเป็นเมืองท่าเรือที่เรือกำปั่นไบจากประเทศจีน ข้ามอ่าวไทย มาถึงได้ในระยะด้สั้นที่สุด และยังมีทางเดินบกข้ามคาบสมุทรไปต่อกับมีทางขนด้นค้าข้ามคาบสมุทรได้ในระยะด้สั้น. บััจจุบันนี้ ตำแหน่งการค้าได้เลื่อนไปตังทีตลาดบ้านดอน เนื่องจาก อ่าวหน้าเมือง ไชยาคนจีน, บ้านดอน ยังคงเป็นเมืองท่า สำหรับขนถ่ายสินค้าใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง มีเรือสำเภามาจากประเทศจีน ในฤดูสำเภาประจำ.

ในด้านโบราณวัตถุสมัย พ. ศ. ๑๒๐๐ - ๑๓๐๐ ไชยามีพระพุทธรูปสมัยทวารวดีหลายองค์ ยันยันพุทธศาสนาแบบห็นยาน ในสมัยนั้น ไชยายังมี พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ ปราสาทอิฐ แบบศรีวิชัย สมัย พ. ศ. ๑๓๐๐ - ๑๔๐๐ เป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรือง ในสมัยศรีวิชัยด้.

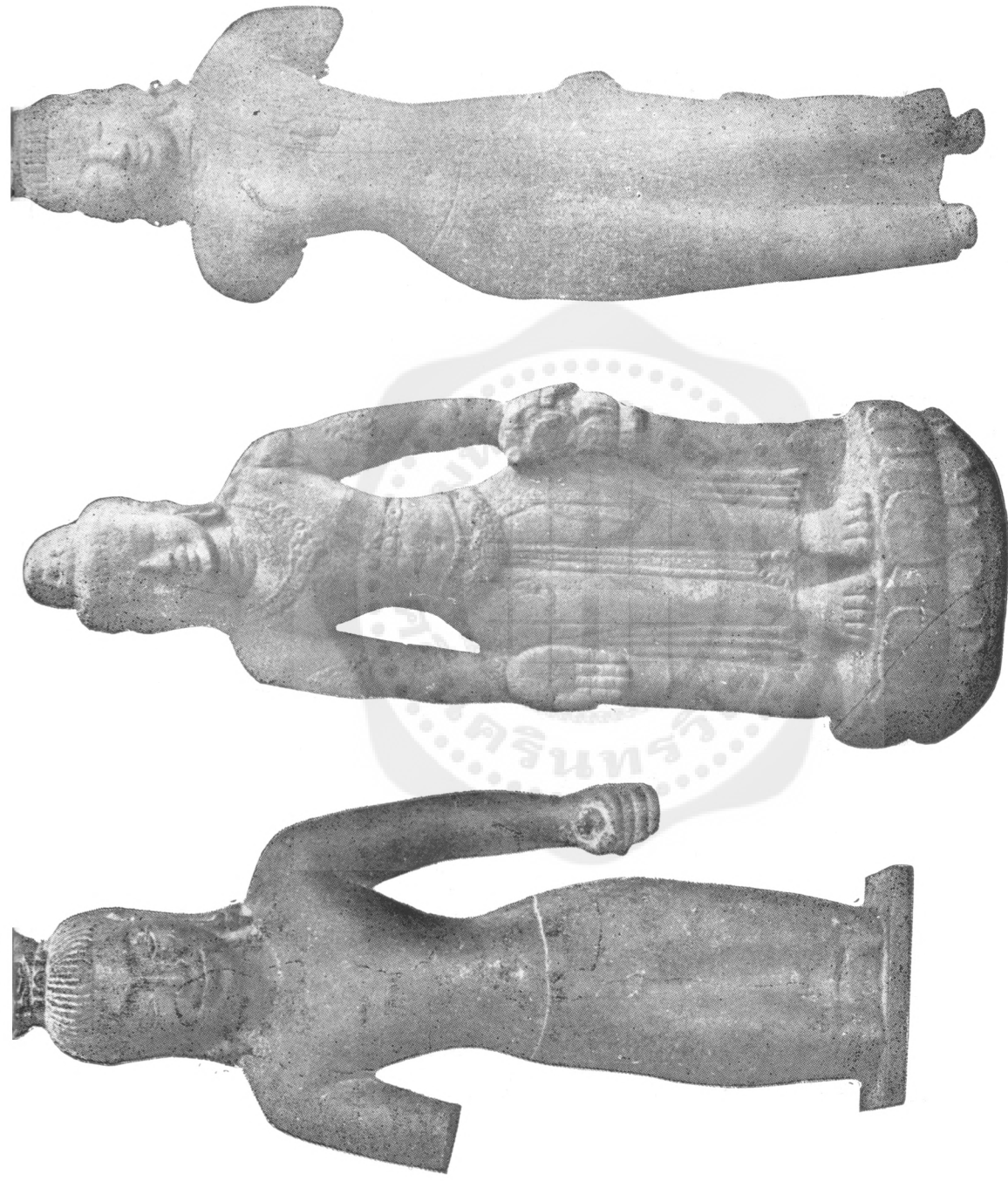

พระโพธิสัตว์ อวโลกิเตศวรสำริด สร้างอุทิศแด่พระอินทรบรมเทพ.
 ๘ พระหัตถ์พระวิษณุกรรม, ประมาณ พ.ศ. ๑๓๓๘. พบที่วัดพระบรมธาตุ.

An Avalokitesvara dedicated to King Indra, made by his son
 King Visnu A.D. 775 Found in Wat Phra Borom-Dhatu, Chaiya

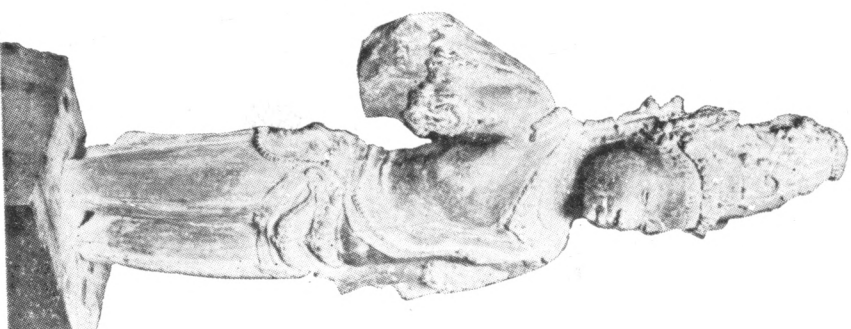
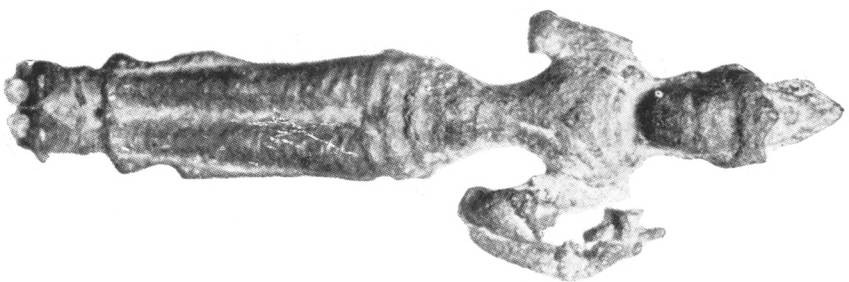

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร สำริด สร้างอุทิศแด่พระวิษณุกรรม,
ประมาณ พ.ศ. ๑๓๕๐, พบที่วัดพระบรมธาตุ ไชยา.
An Avalokitesvara dedicated to King Visnukarma.
Found in Wat Phra Boreu Dhatu, Chaiya.

พระอวโลกิเตศวร คีตา หงาพระองค์, แสดงว่า มกษิครยครองแคนไซยา อักหลายรัชกาล.

These Avalokitesvaras found in Chaiya, dedicated to a number of kings in Chaiya.

มอญเทศวร ต้วรติ พมทไชยา หลายองค
Bronze Avalokitesavaras found in Chaiya.

“สมณฑุตไทย ได้ออกเดินทางจากกรุงเทพ ฯ โดยทางเรือ ไปโดนมร-
 สมเรือแตกที่ปากน้ำชุมพร แต่เคราะห์ดีที่เรือใกล้จะถึงฝั่งอยู่แล้ว จึงไม่มีใคร
 เป็นอันตราย เป็นแต่ต้องว่ายน้ำเข้าหาฝั่ง เบียดปอนไปตามกัน ชาวของสมุ-
 หายบ้าง เขาไปได้บ้าง. ต้องอดอาหารอยู่ทนถึงสามวัน จนถึงต้องตัด
 ยอดเบ้งในป่ามากินต่างข้าว. ความทราบถึงกรมการ เมืองชุมพร เจ้า-
 เมืองชุมพรจึงให้คนเอาเรือไปรับ แล้วจัดส่งไปเมืองไชยา. เจ้าเมืองไชยา
 จัดส่งต่อไปถึงเมืองนครศรีธรรมราช ไปไม่ทันฤดูลมที่จะใช้ใบไปลังกาท่วบ
 สมณฑุตจึงต้องค้างอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ถึง ๓๓ เดือน. ครั้นแล้ว
 พระยานนครศรีธรรมราช (น้อย) จึง จัดให้เดินบกจากเมืองนครศรีธรรมราช
 ไปลงเรือที่เมืองตรัง ให้อาศัยไปกับเรือ (กำปั่นหลวง) ที่บรรทุกข้างไป
 ขายในอินเดีย. พระยานครมัจฉหมายฝากฝังไปถึง ดังกระในเกน นายห้าง
 พรหมณ้อย ณ เมืองมหมุดบันดัต (เหนือเมืองมัทราส) สังกระในเกนเป็น
 คนชอบกันกับพระยานคร โดยรับซื้อข้างกันมาเสมอทุกปี. ครั้น
 เรือไปถึงเมืองมหมุดบันดัต ดังกระในเกน ก็ช่วยเป็นธุระรับรองพระสังฆสมณ-
 ทไทย และให้เที่ยวหาจ้างคนนำทางที่จะไปลังกา พระสังฆต้องคอยอยู่อก-
 เดือนหนึ่ง จึงได้บิดมแขกคนหนึ่งคนหนึ่ง เคยมาค้าขายที่เมืองตรัง พุทไทยได้
 เป็นตามและนำทางไป เรียกค่าจ้างเป็นเงิน ๑๘๐ รพ. ออกเดินทางจากเมือง
 มหมุดบันดัต เป็นเวลาถึง ๘๖ วัน จึงถึง เมืองท่าทจะข้ามไปเกาะลังกา.”

คัดจากหนังสืออนุสรณ์ ๒๕ พุทธศตวรรษ วัฒนธรรม หน้า ๑๑๒

รัชกาล พระอินทบรมเทพ

(ประมาณ พ.ศ. ๑๒๓๐ - ๑๒๗๐)

ก่อนรัชกาลพระอินทบรมเทพ จะมีพระมหากษัตริย์พระนามอะไรอย่างไรบ้าง

ยังไม่มีทางทราบได้. ในสมัย พ.ศ. ๑๒๑๓ - ๑๒๑๖ ทางจีนมีบันทึกว่า
กษัตริย์แห่งประเทศ ชีหลู่ยู่ชี่ ทรงพระนาม โห - มิ - โต.

เมื่อ พ.ศ. ๑๒๖๗ ในพงศาวดารจีนมีบันทึกว่า มีราชกุมาร มาจากประเทศ
ชีหลู่ยู่ชี่ เป็นราชบุตรของ พระเจ้า เซ็ด - โตเต - ปะโม (ศรี - อินทรวรมเทวะ)
ได้มาถวาย คนเงาะชายสอง คนเงาะหญิงหนึ่ง นักดนตรีหนึ่งคนนะ นักแก้ผ้าดี
หลายตัว. พระจักรพรรดิจีน ได้ตั้งให้พระราชกุมารเป็นจอมทัพ และ
พระราชทานแพรหนึ่งร้อยม้วน และ ยังถวายตำแหน่ง (อ๋อง) แก่พระเจ้ากรุงโพธิ
ด้วย.

นิพพานธรรมที่พระบรมธาตุไชยา

ในด้านโบราณคดี มักจะถือกันว่า พระเจดีย์องค์เล็ก สร้างในแผ่นดินคันทุ,
เช่น พระบรมธาตุ ไชยา สร้างก่อนเจดีย์วัดแก้ว, เจดีย์ปะวน สร้างก่อน
เจดีย์มณฑป และ เจดีย์กาตาลัน, ซึ่งปรากฏว่าดงร่องรอยกับจารึก ในที่
เหล่านั้นด้วย. พระบรมธาตุ ไชยา จึงเป็นพระเจดีย์ซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาล
พระอินทรวรมเทพ พระเจดีย์สี่มุมของฐานพระบรมธาตุ หมายถึง
อริยสัจสี่, ในตอนกลางองค์พระบรมธาตุ มียอดพระเจดีย์เล็กๆ รอบ
ตะแปดยอด ถึงสามรอบ หมายถึงพุทธบริษัท เข้าใจอริยสัจสี่แล้ว ต้อง
ปฏิบัติตามมรรคมงคลแปด เบื้องต้น เบื้องกลาง และ เบื้องสูง แล้วจะ
ได้บรรลุ ยอดสุด ยอดพระเจดีย์ คือ พระนิพพาน. ยังมีพระเจดีย์
ปะวน ที่ชะวา สร้างในสมัยต่อมา มียอดแปดยอด หมายถึงมรรคแปด แวด
ล้อมยอดสูงสุด คือพระนิพพาน เช่นกัน, แสดงว่า พระมหากษัตริย์ที่สร้างสิ่ง
เหล่านี้ เป็นนักปฏิบัติธรรม หรือ เรียกว่า “หาบใจเป็นธรรมะ”

พระบรมธาตุ ไชยา ในสมัยแรกสร้างคงจะเป็นแบบง่าย ๆ คล้ายเจดีย์-
ปะวน และเป็นศิลปะทวารวดีตอนปลาย, เพราะในระยะนั้น ๆ ของนครโพธิ

คือประและพระพุทธรูปเป็นแบบทวาราวดี. เมื่อกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์จากนครโพธิ (พระเจ้าชวโก) กลับไปครองสระบัว มีลูกหลานเป็นพระเจ้ากัมโพช อาทิจจราช, แล้วมีกษัตริย์จาก อโยธยา (ทวาราวดีเดิม) กลับลงมาไชยา สร้างพระนาครูปกร ใน พ.ศ. ๑๗๒๖, จึงได้ เพิ่มเติมพระบรมธาตุไชยา ให้วิจิตรพิศดารขึ้น นักศึกษาบางท่าน ดูพระบรมธาตุไชยาแล้ว บอกว่า เป็นแบบขอมแน่นอน, แบบขอมในท่อนหมายถึงแบบดพบุรี. (การซ่อมในสมัยรัชกาลที่ห้า คงรักษารูปเดิม ที่คงเหลืออยู่ไว้.)

พระอินทร์ กับ พระวิฆณุกรรมเทพบุตร สร้างพระแก้วมรกต

ตำนานพระแก้วมรกต ท้ายพระราชพงศาวดารเหนือ เล่าความว่า “... ยังมีพระอรหันต์เจ้าพระองค์หนึ่ง มีนามปรากฏชื่อว่า พระมหานาคเสน เป็นศิษย์แห่งพระมหาธรรมรักขิตเถร อยู่ในอโศการาม อันมีในป่าดงดิบตรมหานครแคว. ครั้นพระมหาธรรมรักขิตเถรเจ้านิพพานไปแล้วอยู่มาข้างหลังพระมหานาคเสนองค์เป็นศิษย์ เธอจึงพิจารณาเห็นโดยปัญญาแห่งเธอว่า ควรเราจะสร้างพระพุทธรูปเจ้าไว้ ให้เป็นที่นมัสการแก่นมนุษย์ แลเทพไปข้างหน้าขึ้นแล.” แต่ว่าเราจะสร้างด้วยเงินและคำ ให้มันคงถึงห้าพันพระวัสส์หานหาได้ไม่ ด้วยคนทั้งปวงเขามี โจระ โทสะ โมหะมาก ถัดแต่เขาจะทำให้พระพุทธรูปเจ้า นิพพานยับเยินเสียแต่ข้างหน้าขึ้นแล. ควรเราจะสร้างพระพุทธรูปเจ้าด้วยแก้วดุกลประเสริฐ ขอให้พวกคนบาปทั้งปวง ทำอันตราย

๑. โปรดสังเกตุว่า พระแก้วมรกตมี พระนาครเสน สร้างอุทิศถวายพระธรรมรักขิต อาจารย์ ซึ่งเป็นพระอรหันต์, ในสมัยประมาณ พ.ศ. ๑๒๖๐-๑๒๗๐, เป็นศิลปะทวาราวดีตอนปลาย, มีเหตุมาเล่ากันว่า เกิดมาลาของพระพุทธรูปสมัยศรีวิชัย.

ให้ฉิบหายได้ แต่ข้างหน้าน^{๕๔}จึงควรแล. แต่ว่าเราจะได้แก้วอันดีมควร
จะสร้างพระพุทธรูปเจ้าแต่ที่ไหน.

ครั้นพระมหานาคเดินคิดติดคั่งงั้นแล้ว เมื่อนั้นมันได้จอมรินทราธิราช-
บพิตร พระองค์จึงคิดเห็นอริยาไศรย แห่งพระมหานาคเดินเถรเจ้า อันมีความ
ปรารถนาจะใคร่สร้างพระพุทธรูปเจ้าด้วยแก้วดังนั้นแล้ว จึงส่งเดชบพิตรพระ
องค์^{๕๕} จึงเสด็จลงมาจากรัศมี กับ ด้วยพระวิษณุกรรมเทพบุตร^{๕๖}แล้ว.
พระองค์จึงเข้าไปไหว้พระมหานาคเดินเถรเจ้าว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า บัดนี้พระผู้
เป็นเจ้า มีความปรารถนา จะใคร่สร้างพระพุทธรูปเจ้าด้วยแก้วดุ๊กประเสริฐ
จะให้เป็นที่นึ่งการบูชา แก่มนุษย์และเทพยดาทางปวงนั้นแล.

แต่นั้นมันพระมหานาคเดินเถรเจ้า จึงรับชานกับพระอินทราว่า เออเราก็ม
ความปรารถนา อยากจะใคร่สร้างพระพุทธรูปเจ้า ด้วยแก้วดุ๊กประเสริฐนั้น
จริงแล.

แต่นั้นมันโกสินทร์อมรินทราธิราชบพิตร พระองค์จึงไหว้พระมหานาค-
เดินเถรเจ้าต่อไปว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ถ้าพระผู้เป็นเจ้ามีความปรารถนาจะ
ใคร่สร้างพระพุทธรูปเจ้า ด้วยแก้วดุ๊กประเสริฐจริงแท้ ข้าจะช่วยส่งเคราะห์
ให้แล้ว โดยส่งความปรารถนา ข้าจะใช้ให้วิษณุกรรมเทพบุตรไปเอาแก้ว
อันมีในเขาเวบลบรรพต มาถวายแก่พระผู้เป็นเจ้าแล.

ครั้นสมเด็จพระอินทราไหว้พระมหานาคเดินเถรเจ้าแล้ว พระอินทร์จึงตรัส
แก่พระวิษณุกรรมเทพบุตรว่า ดูกรเจ้าวิษณุกรรม เจ้าจงไปนำเอามายังแก้ว
ดุ๊กประเสริฐ อันมีอยู่ในเขาเวบลบรรพตนั้นมาโดยเร็วเถิด เราจะเอามาถวาย
แก่พระมหานาคเดินเถรเจ้า ท่านจะสร้างเป็นพระพุทธรูปไว้ ให้เป็นที่นึ่งการบูชา
แก่มนุษย์และเทพยดาไปข้างหน้าแล.

เมื่อนั้น มันพระวิษณุกรรมเทพบุตร กราบทูลสมเด็จพระอมรินทราธิราช
เจ้าว่า ข้าแต่พระอินทร์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ข้าพเจ้าไปเอาแก้ว

ตุ๊กประเสริฐ ในเขาเวดบุตรพตน์ ซึ่งพวกกุมภณัทคนรพิภยชารักษ์เทพดา
ทั้งปวง ที่เขาอยู่รักษาแก้วไว้นั้น ก็มีมากนักหนา จะให้แต่ข้าพเจ้าไปคนเดียว
นั้น เห็นเขาจะไม่ให้ ข้าพเจ้าขอเชิญองค์สมเด็จพระอินทราเจ้าจงเสด็จไปด้วย
ข้าพเจ้าเถิด ซึ่งพวกกุมภณัทคนรพิภยชารักษ์ทั้งปวง ครั้นเขาได้เห็นองค์สมเด็จพระ
อินทราเจ้าแล้ว เขาก็จะให้แก้วตุ๊กประเสริฐ ถวายองค์สมเด็จพระราชบิดร
เจ้าเถ.

เมื่อได้แก้วมรกตมาถวายพระนาคเสนแล้ว พระนาคเสนรำพึงว่า จะได้
ใครที่มีความฉลาดและสามารถ สว่างแสงแก้วก้อนนี้ ให้เป็นพระพุทธรูปได้.
พระวิษณุกรรมเทพบุตร จึงจำแดงกายเป็นมนุษย์มาไหว้พระนาคเสนแล้ว ขอ
รับทำแก้วเป็นพระพุทธรูป. พระวิษณุกรรมเทพบุตร สร้างพระแก้วมรกต
เป็นเวลาเจ็ดวันก็สำเร็จ.

พระวิษณุกรรมเทพบุตร จึงนิมิตเป็นมหาดิหารอันใหญ่ แล้วให้ประดับ
ไปด้วยเครื่องประดับทั้งปวง ต่างๆ มีแก้วเป็นประธาน ให้ทั่วไปในโถงการาม
ทนต์แล้ว จึงตั้งไว้ยังพระแก้ว เหนือแท่นรัตนบัลลังก์กาญจน์อันประเสริฐ ใน
ท่ามกลางพระมหาดิหารทนต์แล้ว..... เมื่อนั้น บันพระอินทร์ พระพรหม และ
เทพดา นาค ครุฑ มนุษย์ กุมภณัท... ก็มีความชื่นชมโสมนัสทุกคนทุก
พระองค์...

พระนาคเสน ท่านจึงทำนายว่า ตุ๊ก ท่านทั้งปวง พระแก้วเจ้าของเรา
มิใช่จะอยู่เมืองปาตลีบุตรที่นี้เป็นมั่นคงเลย ท่านยังจะเสด็จไปโปรดสัตว์ในประ
เทศ ๕ แห่ง. คือ ดังกาทวูปเป็นกัมโพชวิไลยแห่งหนึ่ง ศรีอยุธยาวิไลย
แห่งหนึ่ง โยนกวิไลยแห่งหนึ่ง สุวรรณภูมิวิไลยแห่งหนึ่ง ปมหลวิไลย
แห่งหนึ่ง รวมกันเป็น ๕ แห่งเถ. (คำว่า ดังกาทวูปกัมโพชวิไลย
แสดงว่าไม่ใช่เกาะลังกาของอินเดีย เป็นดังกาทวูป ในเมืองไทยเราเอง)

ที่ไชยา ยังมีวัดชื่อวัดแก้ว ในวัดแก้วมีพระเจดีย์ใหญ่สมัยศรีวิชัย มีคำกลอนตายแทนประจำเจดีย์ว่า “เจดีย์วัดแก้ว ศรีธรรมาโคกสร้างแล้ว แลเห็นเรื่องรอง สี่เท้าพระบาท เขยิบปากพะเนียงทอง ผู้ใดคิดต้อง กินไม่สิ้นเลย” ตายแทนนี้แสดงว่า พระวิฆณุกรรมผู้สร้างพระแก้ว และวัดแก้วนั้น เป็นลูกหลานของพระเจ้าอโศก หรือ เป็นพระเจ้าศรีธรรมมาโคก แห่งตำนานไทย, นครโพธิ์ของพระองค์จึงได้ชื่อว่า นครปาตลิบัตร์ด้วย. นามพระวิฆณุกรรมนี้ ยังพ้องกับ “วิฆณุวาชโย - เรียกว่าวิฆณุ” ในจารึกกรุงศรีวิชัย เรื่องสร้างปราสาทอิฐตามปราสาท เมื่อ พ.ศ. ๑๓๑๘.

พระวิฆณุกรรม ท่านยังได้ทำเครื่องหมายตามที่ตาม ผังเพชรลูกแก้วไว้ ทรงพระอุณาโลม เป็นเครื่องหมายสำหรับปฏิมา ในสมัยโบราณ แสดงว่า ผู้สร้างเป็นพระอัสวกร เป็นพระเจ้าแผ่นดิน หรือ เป็นเจ้าฟ้า ทรงสร้างด้วยผีพระหัตถ์. (พระจอมเกล้าได้เปลี่ยนเป็นเพชรลูกใหญ่, ตูประกาศรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๓๙๕ - ๒๔๐๐ คุรุสภาพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๓ เรื่องที่ ๔๘ ประกาศพระราชทาน ส่วนพระราชกฤษฎีกา ในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ ประดับพระอุณาโลมพระพุทธรูปต้นปฏิมากร).

พระแก้วมรกต อยู่ต้นนครปาตลิบัตร์ถึง พ.ศ. ๑๔๔๖ แล้วเสด็จไปตั้งกาทูปกัมโพชวิไลย คือ นครศรีธรรมราช, ถูกกษัตริย์มอญมาขอเอาลงเรือจะพาไปประเทศมอญ, พวกไศเลนทรวงศ์ตอบพาเรือทรงพระแก้วหนีไปอินทปัต (นครธม), อาทิตยราช ยกทัพจากอโยธยา (อุททอง) พาพระแก้วจากอินทปัต ไปอโยธยา, พระแก้วเสด็จไปกำแพงเพชร เขียงราย ถ้าปาง เขียงใหม่ หดวงพระบาง เวียงจันทน์ มากรุงเทพฯ. นครเหล่านั้ ที่พระแก้วเสด็จไปตั้งเป็นนครที่ถูกหลานพระเจ้าอโศกแห่งแดนญวนนาน เคยครองในสมัยต่างๆ ตลอดมา.

เจ้าฟ้าวิษณุ กับ พระองค์เจ้าภาณุ

จารึกพระเจ้าด้ายักษ์ ในชะวา เล่าความว่า พระเจ้าด้ายักษ์ เป็นโอรสของพระสัสด์ระของพระเจ้าฉันนา ผู้ครองยวาทูป, คือ พ่ด้าวของพระเจ้าด้ายักษ์ ได้เป็นมเหสีรองของพระเจ้าฉันนา, เมื่อพระเจ้าฉันนาสวรรคต พระเจ้าด้ายักษ์ครองยวาทูป อยู่ในระยะสั้น แล้วจึงไปครองมตารามในชะวา.

จากข้อความในจารึกนั้น เราทราบได้ว่า พระอินทร์มีโอรส ประสูติจากพ่ด้าว ของพระเจ้าด้ายักษ์ เจริญพระชนมายุขึ้นมาก่อน และได้ไปครองแดนมตารามในเกาะชะวา. พระเจ้าด้ายักษ์ เป็นจอมทัพของพระอินทร์ ไปปราบรัฐต่าง ๆ ได้มาก คำนานทางชะวา เล่าว่า พระเจ้าด้ายักษ์ ยกทัพไปปราบเขมร จามปา แล้วกลับมาครองกาลา. กาลา คือ นครกาจา ในบันทึกของภิกษุอิจังว่า เป็นเมืองท่าเรือ มีเรือของพระราชานครโพธิไปค้าทางอินเดีย ภิกษุอิจังได้อาศัยเรือที่เมืองท่ากาจา ของพระราชาไปอินเดีย. พระอินทร์ตั้งให้พระเจ้าด้ายักษ์ ผู้มีความชอบ และเป็นน้องมเหสี เป็นอุปราชครองกาจา ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญ. พระอินทร์สวรรคต ประมาณ พ. ศ. ๑๒๗๐ พระเจ้าด้ายักษ์ผู้เป็นจอมทัพจึงขึ้นครองราชสมบัติ. แต่เนื่องจากพระเจ้าด้ายักษ์นับถือศาสนาพราหมณ์ และไม่ใช้ไศเลนทรวงศ์ จึงเมื่อเจ้าฟ้าวิษณุ โอรสพระธรรมมเหสีเจริญพระชนมายุ พระเจ้าด้ายักษ์ ก็มอบราชสมบัติให้เจ้าฟ้าวิษณุ (องค์ที่เล็ดจ์ไปเมืองจีน เมื่อ พ. ศ. ๑๒๖๗ และได้เป็นจอมทัพของพระเจ้ากรุงจีน) พระเจ้าด้ายักษ์จึงย้ายไปอยู่ในชะวา กับพระองค์เจ้าภาณุ. พระองค์เจ้าภาณุ ได้เป็นปฐมบรมวงศ์ ของกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ในเกาะชะวา ได้อภิเษกกับธิดาของพระเจ้าด้ายักษ์ (น้ำ) และแบ่งแดนชะวา ครองกัน ในระหว่างไศเลนทรวงศ์และด้ายักษ์วงศ์. เจ้าฟ้าวิษณุ ได้เป็นประมุขแห่งไศเลนทรวงศ์ และครองนครโพธิ์สืบต่อจากพระอินทร์ราชบิดา มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ในรัชกาลพระเจ้าวิษณุ ดังปรากฏตามจารึกกรุงศรีวิชัย พ. ศ. ๑๓๓๘.

จารึกกรุงศรีวิชัย ของพระวิษณุกรรมเทพบุตร
ว่าพระวิษณุกรรม เป็นพระมหากษัตริย์ ที่พระพรหมจงใจ
ให้มาบังเกิด เพื่อพระธรรมจักครองเรืองอยู่ในโลกตลอดกาล

จารึกกรุงศรีวิชัย พ.ศ. ๑๓๑๘ พบที่หลักเมือง ริมวัดเวียง ไชยา.
ตอนต้นของจารึก กล่าวถึงคุณธรรมของพระเจ้ากรุงศรีวิชัย กล่าวถึงความ
เมตตากรุณาของพระองค์ต่อคนยากจน กล่าวถึง พระราชธิดา พระราชโอรส ชื่อชนันตะ
และ พระธิดา ชื่อ อหิมกิติ ซึ่งแสดงว่า ในด้านภิกษุสงฆ์ยังเป็นเถรวาท
อย่างเคร่งครัด. จึงขอคำแปล จารึกหลักนี้ มาลงไว้อย่างเต็มบริบูรณ์
เพื่อผู้สนใจ จะได้ศึกษาความเป็นไปในสมัยศรีวิชัยได้โดยละเอียด.

จารึกกรุงศรีวิชัย พ.ศ. ๑๓๑๘

(คำแปล ด้านหน้า)

พระเกียรติคุณของพระองค์ อันแผ่ไปทุกทิศ ประกอบด้วย
กระแสน้ำไม่สิ้นสุดแห่งคุณ (ของพระองค์) คือ ความมีระ-
เบียขวันย์ ความสุภาพ ความดีงามมาก ความสงบ ความ
อดกลั้น ความกล้าหาญ ความบริสุทธิ์ ความสง่างาม ความ
เฉลียวฉลาด ความเมตตากรุณา และคุณธรรมอันอันที่เท่า-
เทียมกัน นั้น, ได้แผ่รัศมีมาบังพระเกียรติของพระราชา ทั้ง
หลายอัน โดยสิ้นเชิง เหมือนรัศมีแห่งดวงจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง
กลบแสงดาวทั้งหลาย จนหมดสิ้น. (๑)

พระองค์เป็นทรงรับคนความดีทั้งมวล, และทรงเป็นทพ-
พาของลารุชน และคนที่มีชื่อเสียงกระฉ่อนในโลกนี้ โดยที่

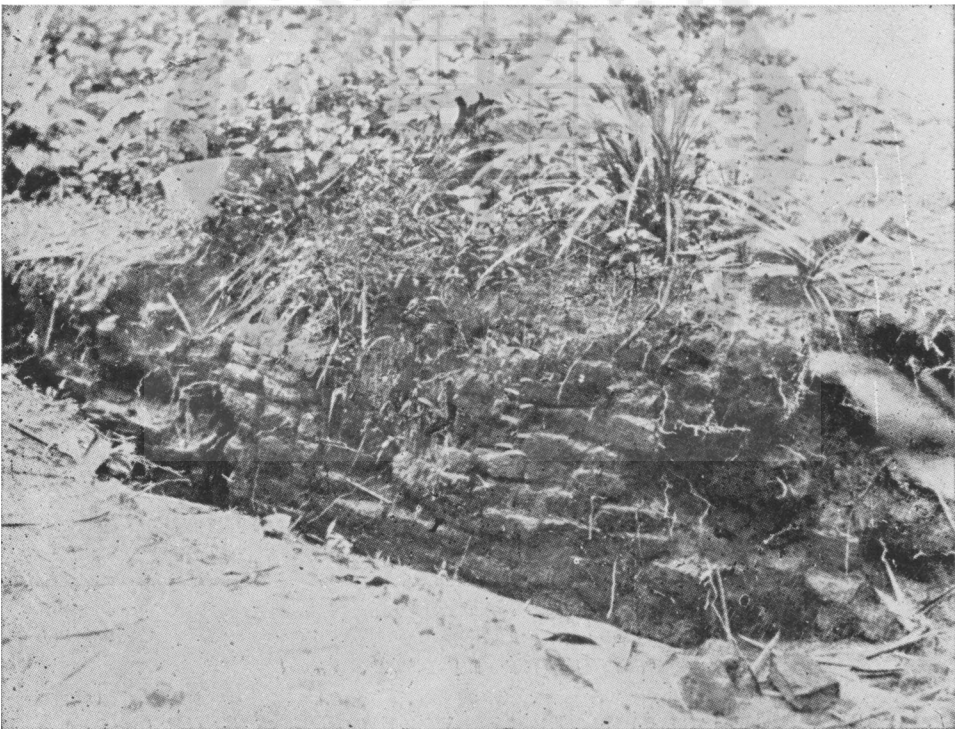

จารึกกรุงศรีวิชัย พ.ศ. ๑๓๑๘

บน ด้านหลัง ด้านหน้า. พบที่วัดเมืองไชยา มณฑลไชยา

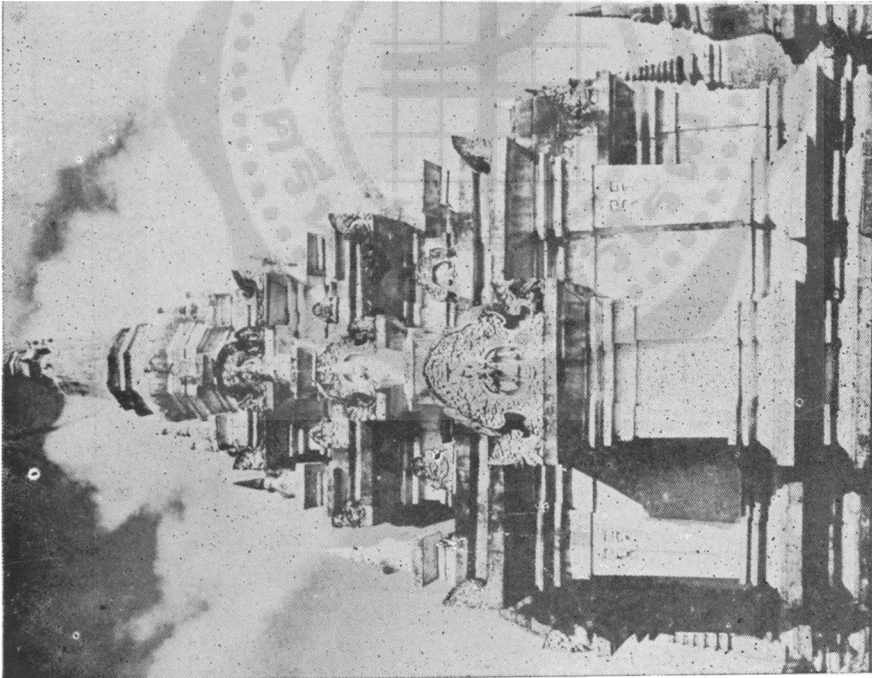
The Sri-Vijaya Inscription 775, found at Wat Vieng, Chaiya.

Above : face B, Below : face A.

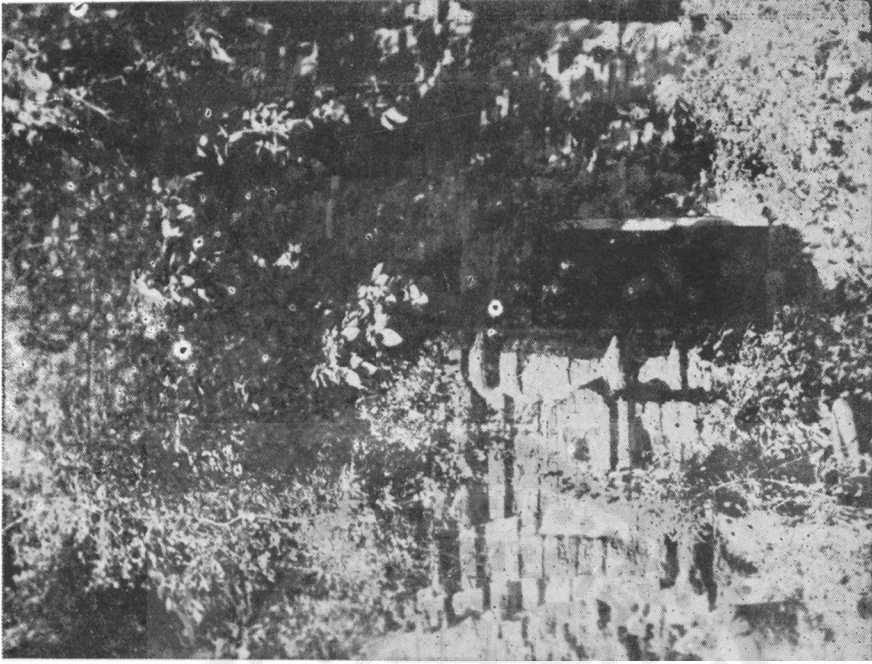

บน : รากฐานปราสาทอิฐวัดเวียง เวชานมวิหารสร้างแทน
 ด้าน : รากฐานของวิหารทิศกึ่งหลังเมือง ที่พบจารึกกรุงศรีวิชัย

Above : The brick house, the abode of Padmapani at Wat Vieng.
 Below : the shrine where the Inscription was found, Wat Vieng.

พระบรมธาตุ ไซยา ด้านซ้าย
Phra Borom Dhatu, left side.

ชุมประดู เจดีย์วัดแก้ว ด้านใต้
Chedi Wat Keu, South side.

การขุดแต่งเจดีย์วัดหงษ์ เมือง พศ ๒๔๘๘
 An excavation at Chedi Wat Long in 1946 A.D.

พระองค์มีรัศมี ที่ราวจะว่า จะสามารถกลบรัศมีแห่งหิมะ อัน
โผลงอยู่บนยอดหิมาลัย, และทรงเป็นผู้ประกอบด้วยคุณ ปาน-
ว่ามหาสมุทร อันสามารถชำระถึงปฏิกูล (ได้หมด), (พระ
องค์) มิใช่เป็นแต่ก่อให้เกิดแห่งมณีนีลฉัตรเหลือนจะคนนา เท่านั้น,
(พระองค์) ยังเป็นทพหุอาศัยของบรรดานาคทั้งหลาย ซึ่งมีศรัทธา
แผ่รัศมีด้วยแสงแก้วอันมีประกาย. (๒)

ผู้ใดก็ตาม ซึ่งมาสู่พระองค์ ด้วยใจอันรุ่มร้อน เพราะ
เปลวเพลิงแห่งความยากจน อันแสนเข็ญ ย่อมได้รับความสุข
ใจอันสูงสุด, เหมือนดังช้างที่เฝ้าร้อน เพราะแสงแดดอันแผด
กล้า ได้รับความชุ่มชื้น เพราะลงสู่สระอันร่มเย็น ประกอบ
ด้วยน้ำใสสะอาด ลงบงีบขดลอดบิ คาดเค็มไปด้วยเกษร
ดอกบัว. (๓)

สาธุชนทั้งหลายในโลก จากทุกทิศ มาสู่พระองค์ ผู้ทรง
เกียรติกคุณ เทียบด้วยพระมุนีแล้ว ย่อมมีความสง่างาม ดุจ
ดังต้นมะม่วง ต้นทรี และ พญาไม้อื่นๆ ที่สง่างาม เมื่อถึง
ฤดูใบไม้ผลิ. (๔)

พระองค์ผู้เป็น ศรีวิฆเนศวรราชา เป็นผู้ประสิทธิ์เดชชัยชนะ,
อำนาจของพระองค์เป็นทวีบริบรองกันทั่วไป, พระราชโองการของ-
พระองค์ เป็นที่เชื่อฟังของพระราชาข้างเคียง, และ พระองค์
เป็นผู้ที่ พระพรหมผู้สร้างโลก ได้สร้างขึ้นด้วยความ
จงใจ โดยหวังว่า พระธรรมอันควรนอบน้อม จักคง

รุ่งเรืองอยู่ในโลก ตลอดกาลเนืองนี้ (เพราะอาศัยพระ-
องค์) (๕)

พระองค์เป็น ศรีวิชัยศวรภูบดี ซึ่งเป็นที่ไหลออกของ
นครรวม, เป็นพระราชาสูงสุด เห็นพระราชาทั้งหลายบนพน-
พิภพนี้, พระองค์ได้ทรงสร้างปราสาทอิฐอันประเสริฐทั้งสาม
ชั้น เพื่อเป็นที่ประดิษฐาน พระบัทมปาณี, พระมัญจุมาร (คือ
พระสากยมุนี) และพระวัชรปาณี. (๖)

ศรีสมบเจดีย์ ซึ่งสร้างอุทิศแด่ บรรดาพระชั้นผู้สูงสุด
ทั้งปวง ท้าวจักเกิดในท้องฟ้า และเป็นเหมือนหนึ่งสายฟ้า อันจะ
พังทะลายภูเขาแห่งความชั่วทั้งหลายในโลกนี้, จะเป็นกำลัง
สถิตย์แห่งองค์ อมฤต และ แห่งองค์ประทานความมั่งคั่ง อัน
สูงสุดสุดในทวีป ตลอดกาลเนืองนี้. (๗)

นอกจาก (ศรีสมบเจดีย์) นี้ พระราชสถวिरะขอขยันตะ
โดยได้รับอาราธนาของพระราชาว่า “ขอพระผู้เป็นเจ้า จง
สร้างพระสถูปขึ้นสามองค์เถิด” ก็ได้สร้างพระสถูปขึ้นอย่าง
เดียวกัน, ตามพระราชประสงค์. (๘)

หลังจากพระราชสถวिरูปนั้น ไปสู่สวรรคแล้ว, คิณย์ของ
ท่านชื่อ อธิมุกติ เป็นพระราชสถวिरะแทนที่. ท่านได้สร้างพระสถูป
อิฐอีกคู่หนึ่ง ขึ้นในบริเวณปราสาทอิฐทั้งสามนั้น (๙)

เมื่อศักราช ได้ ๖๕๕ ปี วันคาร์บ ๑๑ แห่งศกุลปักข์ ของเดือน
ไวศาख พระอาทิตย์สุรัสวีกรกฎ ด้วยพระศุกร, องค์พระ ศรีวิชัย-
ยนภูบดี ผู้ยิ่งใหญ่กว่าบรรดาพระราชาทั้งปวง จุติลงพระอินทร์

เป็นใหญ่กว่าทวยเทพ ได้ทรงสร้างพระสถูป และ พระเจดีย์ทั้งหลาย
ซึ่งมีความงาม ราวกะว่า สร้างขึ้นด้วยแก้วจินดามณี อันได้คัดเลือกแล้ว
เฉพาะที่ที่ดีที่สุดในโลก (๑๐)

(คำแปล ด้านหลัง)

สวัสดี ! พระองค์ผู้เป็นเจ้าของแห่งพระราชวังปวง (ราชาธิราชสุ)
ทรงพระเดชานุภาพคล้ายกับพระอาทิตย์, ทรงบำบัดความมืดมัวของฝูง
สัตว์ของพระองค์, รูปสัณฐานของพระองค์งามราวกับว่าพระจันทร์
อันปราศจากมลทินเมื่อฤดูสารท หรือ พระกาม เมื่อเอาปฏิสนธิใน
โลกนี้ หรือพระวิษณุ (วิษณุวาไชย - บางท่านว่า ชื่อ วิษณุ).....
ทรงเป็นประมุขแห่งไศเลนทรวงศ์ (ไศเลนทรวุศ ปุรุณิกทตะ)
ทรงพระนามศรีมหาราช.

บันทึกประกอบ เรื่อง จารึกกรุงศรีวิชัย

จารึกหลักนี้เป็นจารึกที่สำคัญที่สุดในบรรดาจารึกสมัยศรีวิชัย. นัก
ศึกษาเขียนวิจารณ์ถกเถียงกันมาก. ในหนังสือเรื่องศรีวิชัยทุกเล่มมีความ
เห็นต่าง ๆ กัน. บางท่านมีความเห็นว่า พระเจ้ากรุงศรีวิชัย (ด้านหน้า)
กับ พระเจ้าศรีมหาราช ทรงนาม วิษณุ ประมุขแห่งไศเลนทรวงศ์ (ด้านหลัง)
เป็นคนละเรื่อง คนละสมัย. เหตุใด ท่านเซเคต์ ได้อ่านแปล ข้อความ
ในจารึกแล้ว จึงไม่ระบุว่า พบจารึกนอกกรุงศรีวิชัย (จะเป็นเวียงสระ
หรือ นครศรีธรรมราช ก็ตาม ย่อมอยู่ในฐานะเป็นที่ตั้งนครศรีวิชัยได้ ทั้ง
สองแห่ง) เหตุใดท่านจึงต้องชี้ว่า จารึกนี้เป็นของพระราชที่ป่าเดิมยัง
มาสร้างไว้. ผู้สนใจ ควรติดตามอ่านเรื่องต่างๆ ของท่านเซเคต์.

เหตุใด ในหนังสือ ประชุมจารึกสยาม ภาค ๓ ของหอสมุดวชิรญาณ พ.ศ. ๒๔๖๗ ในบัญชีศักราจารึก หน้า ๓๘ จึงมีว่า จารึกน ม.ศ. ๖๘๗ พบที่เวียงสระ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี, ในหนังสือ ประชุมศักราจารึกสยาม ภาค ๒ หลกท ๒๓ ว่าพบที่วัดเดิมเมือง นครศรีธรรมราช ส่วนจารึก หลกท ๒๔ เรื่องกรุงตามพรลิงค์ ว่าพบที่วัดเวียง ไชยา. เหล่านี้เป็นปัญหาที่นักศึกษาคงถกเถียงกันไม่จบสิ้น.

เหตุใดจารึกด้านหลัง จึงมีเพียง ๔ บรรทัด, ไม่จารึกต่อไปให้จบเรื่อง, มีผู้ถกเถียงสงสัยกันมาก. ผู้รวบรวม จึงขอเสนอความเห็นไว้ว่า : จารึกด้านหลัง มีผู้ชอบใจข้อความอย่างวงศ์ (ตามแบบนักพงศาวดาร) เห็นว่า ในด้านหน้าไม่ได้บอกนามผู้สร้าง และบอกวงศ์ไว้โดย นานไปจะไม่มีทางทราบได้ว่าใครเป็นผู้สร้าง จึงได้ร่างจารึกด้านหลังขึ้น คงจะมีข้อความข้อความอีกมากไป, พอจารึกไปได้เพียง ๔ บรรทัด องค์ศรีวิชัยศักราชมาพบเข้า จึงสั่งให้หยุดเพียงเท่านั้น, เพราะท่านเป็นพทขมบริษัทที่เคร่งครัด ไม่ชอบโฆษณาตัวเอง ตามอย่างจารึกของพวกนับถือศาสนาพราหมณ์.

เหตุใดจารึกด้านหน้าจึงขาดหายไป สองสามบรรทัด. คนแก่ๆ ที่อยู่ใกล้วัดเวียงที่พบจารึกนี้ เด่าว่า มีใครอุทริไปเขียนอะไรหยาบคายต่อท้ายจารึกไว้ เวลาจะนำจารึกไปกรุงเทพฯ ๑ จึงต้องต่อขข้อความนั้นออกเสีย ทำให้บรรทัดล่างๆ ของจารึก พลอยขาดออกไปด้วย.

หมายเหตุ ผู้รวบรวมมีความเห็นว่า ปราสาทอิฐทั้งสาม ที่พระเจ้ากรุงศรีวิชัยสร้าง ตามข้อความตอน ๖ ในจารึกนี้ เป็นเรื่องสำคัญที่ยืนยันว่า นครศรีธรรมราชอยู่ตรงที่สร้างปราสาทอิฐ. จึงได้เสนอความคิดเห็นต่อนักโบราณคดีหลายท่าน ว่า ปราสาทอิฐทั้งสามนั้น คือ (๑) ปราสาทอิฐตรงที่คลองหารวัดเวียง อยู่ในวัง ประดิษฐาน บัทมปาณ (๒) ปราสาท

อิฐวัดหลง อยู่ทางทิศใต้หน้าวังพอดั ประดิษฐาน พระพุทธรูปมารวิชัย (๓) ประสาทอิฐวัดแก้ว ประดิษฐาน จักรปาณี (พระโพธิสัตว์แก้ว). ทั้งสามปราสาทนี้ อยู่ในระยะห่างกันพอสมควร ในแนวเดียวกัน แต่ละปราสาท มีฐานสี่เหลี่ยมด้านละ ๓๐ เมตร.

เมื่อ มร. กริธวอดด์ มาดพระพุทธรูปในไชยา ผู้รวบรวมได้เสนอความเห็นให้ทราบ. มร. กริธวอดด์ ได้นำความเห็นไปเขียนไว้ในเรื่อง พระพุทธรูปทางภาคใต้ของประเทศไทย บทที่ ๒ ไชยา ในวารสารของสยามสมาคม ฉบับ มกราคม ค.ศ. ๑๙๕๑. เมื่อ มร. เอ. บุเดต์ มาตรวจเรื่องคันโทได้ ผู้รวบรวมก็เสนอเรื่องปราสาทอิฐให้ทราบ. มร. เอ. บุเดต์ รับรองว่าเป็นไปได้ และยังเหมือนกับทางเจดีย์มณฑป ในเกาะชะวา แต่ทางชะวา พระพุทธรูป และ พระโพธิสัตว์ทั้งสององค์ อยู่ร่วมในเจดีย์มณฑป ในที่เดียวกัน. จากการมีอะไรเหมือนกัน, เช่นมี เจดีย์ปวงเหมือนกับ พระบรมธาตุ ไชยา, มีพระปฏิมาองค์เข้าลำดับ ในปราสาทอิฐตามปราสาทในกรุงศรีอยุธยา เหมือนกับในเจดีย์มณฑป, ทำให้เราสันนิษฐานได้ว่า เจดีย์มณฑป ทางชะวา ซึ่งยังไม่อาจกำหนดแน่ได้ว่าสร้างขึ้นเมื่อไรนั้น ควรจะสร้างภายหลังเจดีย์วัดแก้ว พ.ศ. ๑๓๓๘ เล็กน้อย คือสร้างในสมัยประมาณ พ.ศ. ๑๓๒๓ - ๑๓๓๐.

(๑) ปราสาทอิฐวัดเวียง เวลานี้ยังคงมีแต่รากฐาน ท่านเจ้าอาวาสองค์ก่อน พระอาจารย์ ชม เต๋าว่า รากฐานของปราสาท ใหญ่กว่ารากฐานของวิหารที่สร้างขึ้นมาใหม่, ดูภาพตงฉหวาดเวียงก่อนถูกรื้อ ในหนังสือแนวสังเขปโบราณคดี ภาพที่ ๓๕ ภาพนี้ ผู้รวบรวมได้ถ่ายไว้ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๒.

(๒) ปราสาทอิฐวัดหลง เป็นโขดสูงจากระดับดินราว ๕ เมตร ผ่าศูนย์กลางราว ๔๐ เมตร. เจ้าหน้าที่กองโบราณคดี ได้มาดำเนินการขุด

แต่งเจดีย์ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้พบว่า รูปแผนผังของเจดีย์เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านละ ๓๐ เมตร ถึงก่อสร้าง (ที่ขุดดินออกแล้ว) ทางทิศตะวันออกพบว่า เป็นอิฐก่อชนิดไม่ใช่ปูนต่อ ทั้งไม่ได้หุ้มปูนขาวหรือถือปูน ใช้แผ่นอิฐเรียบก่อ, แสดงว่า เป็นรากฐานของพระเจดีย์ในสมัยศรีวิชัยจริง. งานชุดแต่งเจดีย์นี้ ยังจะต้องดำเนินการต่อไป เมื่อมีทุนและกำลังคนเพียงพอ. มีผู้เล่าว่า ในการสร้างกำแพงบริเวณพระบรมธาตุพระชนาภิวัตน์ ได้ให้รอเอาอิฐจากเจดีย์วัดหลง ไปใช้เป็นจำนวนมาก.

(๓) ปราสาทอิฐวัดแก้ว ทางด้านใต้ยังมีซุ้มประตู ข้างในซุ้มมีพระพุทธรูปสมัยศรีวิชัย ก่อนนออกมาจากผนัง. นักโบราณคดีหลายท่านมาตรวจเจดีย์ ณ ถิ่นนั้นพบว่า แบบศิลปะการก่อสร้างของเจดีย์นี้ เหมือนกับเจดีย์กาลาตัน ทางเกาะชะวา ซึ่งมีจารึกว่า พระเจ้าปณมกรณะสร้าง เมื่อ พ.ศ. ๑๓๒๑.

โลกตรัสของพระอินทร์ พระโพธิสัตว์ผู้ก่อปรัดด้วย เมตตา ศานติ บัณฑิต

เมื่อพระอินทร์สวรรคตแล้ว พระวิษณุกรรมเทพบุตร ได้ห่อพระบรมรูปอุทิศให้พระราชาบิดา เป็นพระโพธิสัตว์ออกโลกเตศวรดำรงองค์ใหญ่ ในพระพักตร์ อมยิ้ม แสดงออกซึ่งเมตตา ศานติ และ บัณฑิต. ในสมัยพุทธศาสนารุ่งเรือง ผู้เข้าถึงธรรมะย่อมเข้าใจความหมายของโลกุตตรธรรมจริง สามารถมีชีวิตอยู่ด้วยนิพพานสุข ทำหน้าที่พระมหากษัตริย์ ปกครองบ้านเมืองให้เพียบพร้อมไปด้วยการปฏิบัติธรรม ทุกคนล้อมตน มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ความหลังกรรม ไม่มีใครมีดีพิเศษเหนือเขาเปรียบผู้อื่น. นักปฏิบัติธรรมผู้สามารถใช้ชีวิต คลุกคลีอยู่ด้วยกิจการงานทางโลก ไม่หลีกเลี่ยงหนีออกไป

อยู่บ้าง แต่บำเพ็ญโพธิญาณ ตั้งความปรารถนาที่จะนำสัตว์โลกทุก ๆ คน
ที่เข้ามาอยู่ในปกครอง ให้ได้พบแสงสว่างแห่งธรรมะ ย่อมได้ชื่อว่าเป็น
พระโพธิสัตว์แท้จริง. พระวิษณุกรรม ท่านเป็นนักธรรมที่เข้าใจธรรมะ
ได้ลึกซึ้ง ในจารึกด้านหน้า ท่านไม่ให้แสดงพระนามลงไว้, มีผู้จารึกพระนาม
และยกย่องเกียรติคุณท่านเพิ่มขึ้นในด้านหลัง ท่านก็ให้จารึกไว้เพียง ๔ บรรทัด.
ท่านมองเห็นวาทะจะชักนำราษฎร ให้ปฏิบัติตามตัวอย่างที่พระราชาบิดา ได้
บำเพ็ญไว้, จึงได้พยายามสร้างพระบรมรูปพระราชาบิดา ให้งดงาม อิ่มเอิบ
แสดงออกซึ่งนิพพานสุข ของฆราวาสนักปฏิบัติธรรม ด้วยฝีมือพระหัตถ์. ได้ทำ
เครื่องหมายตามที่ถาม ไว้ให้ปรากฏว่า สร้างโดยฝีมือพระหัตถ์ของพระอินทร์
(ท้าวสามตา) เองด้วย.

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ดำริดี องค์ใหญ่ มีท่อนเดียว เป็นพระโพธิสัตว์
ดำริดีองค์ใหญ่ที่สุดของสมัยเดียวกัน, จึงควรเป็นพระโพธิสัตว์อุทิศให้ พระ-
อินทร์บรมเทพ, ผู้เป็นพระมหากษัตริย์ตัวอย่าง ตลอดสมัยศรีโพธิ. ยังมี
พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ดำริดี องค์ย่อมกว่า พบที่วัดพระบรมธาตุ ไชยา
ที่เดียวกัน องค์นี้น่าจะตายวิจิตรมากกว่า แสดงว่า สร้างในสมัยถัดมา
และยังมีร่องรอยเป็นลึกรด้วย จึงน่าจะเป็น พระโพธิสัตว์สร้างอุทิศให้พระวิษณุ.
ลึกร ย่อมหมายถึงพระนามวิษณุ (นารายณ์) และองค์เล็กกว่า หมายความว่า
พระวิษณุกรรมท่านสั่งไว้ ไม่ให้ทำพระบรมรูปของท่านโตเท่า พระบรม
รูปของพระราชาบิดา, พระโพธิสัตว์องค์นี้ ไม่มีเครื่องหมายครีเนตร หมาย
ความว่า ผู้สร้างเป็นศิลปินราษฎรสามัญ ไม่เป็นเชื้อพระวงศ์.

พระแก้วมรกต จากนครปาตลีบุตร

ตามตำนานพระแก้วมรกต มีว่า มีกษัตริย์ครองนครปาตลีบุตร ขึ้นต่อ
จากพระวิษณุกรรม มีพระนามว่า พระเจ้าตะกะตะ, พระเจ้าบุณะตะ

ราชาธิราช, พระเจ้าศรีวิฑูริ (ศรีธรรมมิตติ). ในสมัยพระเจ้าศรีวิฑูริ
เกิดกบฏขึ้นในนครปาดัมบุตร. มีผู้พาพระแก้วมรกต จากนครปาดัมบุตร
ไปยังลังกาที่ปากัมโปชวิไลย (คือนครตามพรลิงค์).

นครตามพรลิงค์

รัฐเข็ญไท้, โฮลิง, โพลิง, ตัมมาลิง

ในบรรดาเมืองต่างๆ ที่เคยเจริญรุ่งเรือง ในคาบมหาสมุทรอินเดีย,
เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองเก่าแก่ ยิ่งย่น เจริญรุ่งเรือง เต็มไป เจริญ-
รุ่งเรืองขึ้นมาใหม่ หดหายยุคหลายสมัย ไม่ด้อยกว่า นครใดๆ ในประวัติศาสตร์.

เพราะเหตุว่า มีอาหารอุดมสมบูรณ์ จึงมีพลเมืองหนาแน่น มีสินค้ามาก
เป็นเมืองริมฝั่งทะเล สามารถติดต่อกับประเทศจีน โดยทางเรือไปได้โดยตรง
จึงเหมาะแก่การเป็นทั้งเมืองท่า และ เมืองหลวงในคราวเดียวกัน.

บันทึกพงศาวดารจีน มีเรื่องของประเทศเข็ญไท้ และ โฮลิง ตั้งแต่ ระยะเวลา
พ. ศ. ๙๐๐ - ๑๒๐๐ ขาดหายไปในระยะศรีวิชัย (ประมาณ ๒๐๐ ปี).
พอถึง พ. ศ. ๑๔๐๓ - ๑๔๐๖ ก็เริ่มมีบันทึกเรื่องทูตจากประเทศโฮลิง อีก. พอ
ถึง ปี พ. ศ. ๑๔๔๗ พงศาวดารจีน ก็บันทึกเรื่องทูตของประเทศตัมสุดซ์ และ
ของประเทศโฮลิง ด้วยกัน.

ประเทศสุมโพธิ์

ตั้งแต่ พ. ศ. ๑๓๐๐ เศษ ขึ้นหลังสุดซ์ ขาดหายไปจากบันทึกพงศาวดารจีน,
แต่คงว่า กษัตริย์นครโพธิ์หลังจากพระวิษณุแล้ว ไม่ค่อยมีความสำคัญ, พอ
ถึง พ. ศ. ๑๔๕๐ ก็เริ่มมีประเทศชื่อ สุมโพธิ์ ส่งราชทูต รวมกับนครโฮลิง,
ซึ่งแสดงว่า ได้เกิดมีการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก ศรีโพธิ์ และ เปลี่ยนนคร
จากนครโพธิ์ เป็นนครตามพรลิงค์.

พ.ศ. ๑๔๔๗ ประเทศสัมโพธิ ได้ส่งผู้สำเร็จราชการนครหลวง เป็นราชทูตมา พร้อมด้วยบรรณาการ. พระเจ้ากรุงจีน ได้ให้เกียรติ และพระราชทานนามใหม่แก่ราชทูตว่า “ผู้รักษาดินทิภาพแห่งแดนโพ้นทะเล”

ในบางสมัย นครหลวงของประเทศสัมโพธิ ได้ย้ายไปอยู่ที่กตาคะ หรือ กาจ (เถตะ). ใน พ.ศ. ๑๕๕๓ ทรงจีนบันทึกว่า พระเจ้าเซวี มาตาบี (ศรี - มาระ วิชโย - ตุงคะ) ได้ส่งทูตเข้ามา พร้อมด้วยบรรณาการ.

มีจารึกที่นาคิปัตนะ ในอินเดียว่า พระเจ้าศรีมารวิชัยตุงคะ ได้สร้างวิหาร ที่นาคิปัตนะ ชื่อจุฬามณีนวรมวิหาร จารึกกล่าวว่า

“... พระเจ้าจุฬามณีนวระ ราชาแห่ง จุลาราม (เถตะ) ได้สร้างจุฬามณีนวรมวิหาร ไว้ที่นาคิปัตนะ. พระเจ้าราชราชะมหาราช (แห่งอินเดีย) ได้ถวายหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไว้เป็นอารามให้พระพุทธรูปประจำในจุฬามณีนวรมวิหาร ซึ่งพระเจ้าศรีมารวิชัยตุงคะวระ ได้สร้างอุทิศแก่พระราชาบิดา (บิดาสร้างค้างไว้). จารึกมีว่า “มารวิชัยตุงคะวระ ประสูติในไศเลนทรวงศ์ เป็นอธิบดีแห่งกรุงศรีวิชัย และ เป็นอธิบดีแห่งกตาคะ มีธงรูปมังกร...”

ประเทศสัมโพธิ มีลังกาเป็นเมืองขึ้น

ในระหว่าง พ.ศ. ๑๒๕๐ - ๑๓๕๐ จาวยูเกวาระ นักบันทึกจีน ได้บันทึกว่า “ประเทศสัมโพธิ เป็นประเทศควบคุมการค้า ทั้งทางบก และ ทางเรือระหว่าง ประเทศจีน และประเทศทางตะวันตก (อินเดีย, อาหรับ). มีรัฐถึง ๑๕ รัฐ อยู่ในปกครองของประเทศสัมโพธิ. รัฐทั้ง ๑๕ นั้นชื่อ ปองฟอง (ปาหัง), คองยานอง (ตรังกานู), ดิงยาสีเกีย (ดักะลุ),

๑. การค้าทางบก คือการขนสินค้า จากนครศรีธรรมราช ไปยังเมืองท่าปะเหลียน, ตรัง และ ไทรบุรี, เมืองนครศรีธรรมราช ทำหน้าที่ควบคุมการค้าทางบกนี้ ตั้งแต่สมัยศรีวิชัย จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕.

กัตถัน (กัตถัน), โฟโตอัน (), ยีโดติง (),
เขียนมาย () ประตว, ตัมมาติง (ตามพรตังค์) เกียโดติ (ครหิ)
ปาดิงฟอง (ปาดेमบง) ดินโต (ซุนดา, ซะวาตะวันตก), เกียนบี (จามปา)
ถันวูติ (ถามูริ - อัทเจ ปดาเยแหลมสุมาตรา), ซัดัน (ดังกา). จาก
บันทึกนี้ เราไม่ทราบว่ นครหลวงของลัมโพธิอยู่ที่ไหน เพราะปรากฏว่
ตามพรตังค์ก็เป็นรัฐ ในอาณาจักรลัมโพธิไปด้วย.

จาวจูกะเวายังบันทึกว่ พระราชาลัมโพธิ ก่อนชนเสวยราชย์ ให้จัดหล่อ
พระพุทธรูปทองคำแทนพระองค์ และ ถวายภาชนะทองคำบูชาพระพุทธรูปนั้น.
ในประเทศลัมโพธิชนนี้ เมื่อใครบวชหนัก ก็แจกทานด้วยเงิน ม่่านักเก่า
นำหนักของผู้บวช โดยเชื่อว่า จะทำให้หายบวช.

จารึก วัดมเหยงค์

จารึกวัดมเหยงค์ (หลักที่ ๒๗ ในประชุมจารึกสยาม ภาค ๒) เป็น
ภาษาสันสกฤต ท่านเชเดต์ว่า ศัพท์กษรในจารึก เหมือนกับในจารึกทางกัมพูชา
ในระยะ พ. ศ. ๑๑๕๐ - ๑๓๕๐ ข้อความในจารึกมีว่

(คำแปล)

.....พระระเบียงแลห้องอาหาร กับอุโบสถาคาร อาหาร
สำหรับคณะสงฆ์แลบุคคลต่าง ๆ การนมัสการพระบรมมี
การเขียนหนังสือ จำหน่ายน้ำหมึกสำหรับเขียน) เครื่องบูชาอาหาร
เครื่องบำรุงคณะพราหมณ์ ของพระอศลติ มหาตมัน มีทั้ง
ธรรมเทศนา ประกอบด้วยรูป ประทีป พวงมาลัย ธงพิดาน จามร
ประดับด้วยธงจีน บุญกุศลอื่น ๆ ตามคำสอน คือการ
ปฏิบัติพระธรรมไม่ขาดสักเวลา การบริหารประชาราษฎร์ การ
ทนความสุขความทุกข์ การปราบอินทรีย์ ผู้ได้ทรัพย์สินมบัติ
โดยความองอาจ

จารึกวัดมหาธาตุ เมืองนครศรีธรรมราช

(หลักที่ ๒๘ ในประชุมจารึกสยาม ภาค ๒)

จารึกนบชาวมุสลิม ชนต้นด้วยคำ สวดดี ศรี... ตามแบบจารึกสมัย
ศรีวิชัย และมีคำว่า ธรรมเสนาปติ สองแห่ง ศักราชไม่สมบูรณ์ขาดหายไป
คำว่า ธรรมเสนาบดี แสดงถึงวัฒนธรรมพุทธศาสนาตามแบบพระเจ้า-
อโศก ซึ่งในจารึกพระเจ้าอโศก ใช้คำว่า ธรรมมหาอมตย์.

พระเจ้าจันทรภาณุ

ครองนครตามพรลิงค์ พ. ศ. ๑๗๕๐ - ๑๘๐๐

กัมภีร์จุลวงศ์ทางดังกา กล่าวถึงชวกราชา ทรงพระนามจันทรภาณุ ยก
กองทัพเรือ มารุกรานเกาะลังกา สองครั้ง. ในครั้งที่สอง มีพวกลาภนทัช
ในอินเดียได้ สัมทบมาด้วย.

จารึกทางอินเดียได้ ของพระเจ้าชฎาวรมะ วีระ ปาณทัช พ. ศ. ๑๘๐๗
เล่าเรื่องที่พระองค์ได้ปราบชวกราชาพระองค์หนึ่ง และให้ฆ่าเสีย.

จารึกกรุงตามพรลิงค์

จารึกกรุงตามพรลิงค์ พบที่วัดเสมาเมือง นครศรีธรรมราช (หลักที่ ๒๕
ในประชุมจารึกสยาม ภาค ๒) ในประชุมจารึกสยาม ภาค ๒ ว่า พบที่วัดเจียง
ไชยา เป็นการถดับ สืบเปลี่ยนเรื่องทพบกัน กับจารึกกรุงศรีวิชัย พ. ศ. ๑๓๑๘.
การสืบเปลี่ยนทพบศิลาจารึกนี้ จะทำกันด้วยความจงใจ หรือ พดงเผดถ ก็ไม่
ทราบ ทำให้ประวัติของนครศรีธรรมราชสับสน.

(คำแปล)

สวัสดิ์ พระองค์ผู้เป็นตามพรลิงเคศวร ทรงประพฤติประโยชน์
เกื้อกูลแก่พระพุทธศาสนา พระองค์สืบตระกูลมาจากตระกูลอันรุ่งเรือง
คือปทุมวงศ์ มีรูปร่างเหมือนกับพระกามะ อันมีรูปร่างราวกับพระจันทร์
ทรงฉลาดในนิติศาสตร์ คล้ายกับพระธรรมมาโคกราช เป็นหัวหน้า
ของตระกูล..... ทรงพระนามศรีมหाराช

ศรีสวัสดิ์ พระผู้เป็นตามพรลิงเคศวร พระองค์เป็นผู้อุปถัมภ์
แห่งตระกูลปทุมวงศ์ พระหัตถ์ของพระองค์มีฤทธิ์อำนาจ..... ด้วย
อำนาจแห่งบุญกุศล ซึ่งพระองค์ได้ทำต่อมนุษย์ทั้งปวง พระองค์
ทรงพระเดชานุภาพ เท้าพระอาทิตย์ พระจันทร์ แลมีพระเกียรติ
อันเลื่องลือในโลกทั้งปวง ทรงนามจันทร์ภาณุ ศรีธรรมราช เมื่อ
กลียุค ๔๓๓๒..... (พ.ศ. ๑๗๗๓) ได้..... (สร้าง? ไว้ที่
วัดเสมาเมือง)

ลังกาทวีปกัมโพชวิไลย

ในสมัย พ. ศ. ๑๗๕๐ - ๑๗๖๐ พระเจ้าจันทร์ภาณุ เป็นพระเจ้าศรีธรรมมาโคก
แห่งนครศรีธรรมราช ที่เมืองพระเดชาณุภาพ, เมื่อ พ. ศ. ๑๗๗๓ พระองค์
ได้สร้าง..... (ไม่ทราบสร้างอะไร) ที่วัดเสมาเมือง. เนื่องจาก
นครตามพรลิงค์ มีกษัตริย์มาเก่าแก่แล้ว บรรพบุรุษของพระเจ้าจันทร์ภาณุ
คงจะมีแหล่งเป็นชาวลังกา หรือ เกี่ยวข้องกับทางลังกาอย่างใดอย่างหนึ่ง จึง
ได้มีดินแดนตกทอดเป็นมรดกของพระองค์อยู่ทางลังกา. เมื่อกษัตริย์
ทางลังกาถือสิทธิครอบครองดินแดนส่วนของพระองค์ พระองค์จึงต้องยกกอง-
ทัพเรือไปปราบลังกา ครั้งแรกปรากฏว่า ยึดได้ดินแดนลังกาส่วนหนึ่ง. ครั้ง
หลัง ถึงสิ้นพระชนม์ในการสงคราม. นครศรีธรรมราชจึงเข้าร่วมกับ สุโขทัย

เพราะ กษัตริย์เป็นไศเลนทรวังศ์ ถูกหลานของพระเจ้าศรีธรรมมาโคก (พระองค์หนึ่ง ๆ ต่อมา) ด้วยณั.

ตำนานไทยที่เขียนในสมัย พ.ศ. ๑๘๐๐ - ๒๐๐๐ ยกย่องนครศรีธรรมราช ก่อนสมัยพระเจ้าจันทรภาณุ และ สมัยพระเจ้าจันทรภาณุว่า เป็นดังกาทูป, เพราะมีพุทธศาสนารุ่งเรืองบริบูรณ์ เช่นในดังกาทูป ถึงกับมีพระสุนทรกุมารอยู่หน้าวิหารธรรมศาลา และมีพระเหมชดาอยู่หลังพระวิหารธรรมศาลา (ผู้นำพระทันตธาตุ จากอินเดียไปลังกา) เช่นกับในลังกาเหมือนกัน. ตำนานพระพุทธรูปหิรัญ ก็เล่าถึงพระเจ้าโรจราช (พระเจ้าศรีธรรมมาโคกแห่งจุลยธกาทวงศ์) กับ พระเจ้าศรีธรรม (จันทรภาณุ ศรีธรรมราช) ส่งทูตไปขอพระพุทธรูปหิรัญมาจากลังกา. พระพุทธรูปหิรัญ จะเป็นพระพุทธรูปแบบลังกา หรือ แบบดังกาทูปนครศรีธรรมราช นักโบราณคดี ก็ยังถกเถียงกันอยู่มาก.

ที่นครศรีธรรมราช ยังมีพระพุทธรูปทรงเครื่อง พระนามพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ที่ในวิหารสามจอม เป็นพระก่ออิฐถือปูน, จะสร้างอุทิศถวายพระเจ้าจันทรภาณุ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกองค์สุดท้าย หรือองค์ไหน ยังไม่มีหลักฐานที่ใดกล่าวถึง.

บทที่ ๕

เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตรงเมืองอุททองเก่า และ เมืองตะไคว้ เคยเป็นเมือง
 ทคังนคร ของกษัตริย์อันประเสริฐผู้ปกครองพุทธศาสนา หาดายยุคหาดายสมัย.
 กษัตริย์เหล่านั้น มีความเกี่ยวข้อง เป็นวงศ์เดียวกันกับกษัตริย์ทครองนครพันพาน
 นครโพธิ นครตามพรตังค์ อย่างใกล้ชิด. นักศึกษาประวัติศาสตร์
 ชาวยุโรป เข้าใจผิดว่า กษัตริย์เหล่านั้น เป็นกษัตริย์ครองเมืองชนของเขมร
 เลยเขียนประวัติศาสตร์ว่า ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในสมัย พ.ศ. ๑๓๐๐ - ๑๔๐๐
 เป็นเมืองชนของเขมรตลอดกาล. นักศึกษาประวัติศาสตร์ชาวยุโรป
 ยังเข้าใจผิดว่า ศิลปะ โดยเฉพาะการสร้างพระพุทธรูป ของชาวลุ่มน้ำ-
 เจ้าพระยา เป็นศิลปะที่ได้รับจากเขมร.

ในหนังสือพิมพ์ ไทฟ์ อินเตอร์เนชันนัล ฉบับ ๒๔ เม.ย. ๑๙๖๓ ลงภาพ
 พระพุทธรูป และ ปฏิมา ของไทย ที่ตั้งไปแสดงในสหรัฐอเมริกา และว่า
 ศิลปะของไทยนั้น ได้รับวัฒนธรรมเขมร. ดร. แลมป์ นักศึกษาค้นคว้า
 ประวัติศาสตร์มลายา แห่งมหาวิทยาลัย เกดะ มาดูพระบรมธาตุไชยา เมื่อ
 ต้น พ.ศ. ๒๕๐๔ แล้วบอกผู้เขียนว่า ในลายคาของเขา พระบรมธาตุไชยาน
 เป็นศิลปะเขมรแท้.

ทั้งนี้ เป็นเพราะ นักศึกษาชาวยุโรปเรียนประวัติศาสตร์จากตำรา ที่
 นักศึกษาฝรั่งเศสทำไว้. นักศึกษาฝรั่งเศส เข้าใจผิดว่า กัมโพช (ชาว
 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา) คือ คำเดียวกัน กับ กัมพูชา, จึงเข้าใจผิดว่า พระ-
 นางจามเทวี เป็นชาวกัมพูชา. นักศึกษาฝรั่งเศสยังเข้าใจผิดว่า

คำว่า ขอม ซึ่งหมายถึง ชาวกำโพง (จากคำศัพท์ ที่เวียงสระ ไซยา นครศรีธรรมราช ตะโว อโยธยา) เป็นคำเดียวกับคำว่า เขมร. อะไรๆ ที่ตำนานบอกว่า เป็นขอม เป็นกำโพง ก็ยกเป็นเขมรหมด.

ที่ถูกต้อง ผู้นำเจ้าพระยา เคยเป็นที่ตั้งนครหลายยุคหลายสมัย, เคยรุ่งเรืองและเสื่อม, วนเวียน, เคยตกเขมรยกกองทัพมาปราบปราม ในเมื่ออ่อนกำลังลง, เคยยกไปปราบเขมร ในเมื่อเข้มแข็ง และส่งโอรสไปครองเขมร อยู่เป็นระยะนานๆ. แต่ชาวผู้นำเจ้าพระยาเป็นพุทธบริษัท ที่เคร่งครัด ในวัฒนธรรมพุทธศาสนา จึงไม่ได้สร้างอะไรที่ใหญ่โต ต้องกะเกณฑ์คน จำนวนมากมายมาทำงาน จึงดูเป็นว่า มีอะไรๆ เด็กไปกว่าทางเขมร คงจะเป็นเมืองชนของเขมร ตลอดกาล.

รัฐสุพรรณภูมิโบราณ

มีร่องรอยหลายประการแสดงว่า รัฐสุพรรณภูมิโบราณนั้น อยู่ใน ผู้นำเจ้าพระยา. แต่นครหลวงจะอยู่ตรงไหนแน่ ยังมีข้อโต้แย้งกันอยู่มาก. ที่คำว่า สุพรรณภูมิ รัฐมีกษัตริย์ทรงนามสิริมาโคก ได้ไปปรากฏอยู่ในจารึก กติยาณ ของพระเจ้ารามาริบดี บิฏกกร ก็เพราะว่า แต่เดิม รัฐสุพรรณภูมิ กว้างขวางไปจดแดนศรีเกษตร มีกษัตริย์ลูกหลานพระเจ้าอโศกปกครอง. ใน พ.ศ. ๑๑๘๒ เกิดมีพระเจ้าอนรช พระองค์หนึ่ง อยู่ในแดนศรีเกษตร หรือ ดังกาสุกะ ได้แยกตั้งจุดศักราชขึ้น แล้วแยกพวกออกไปเป็นมอญ. พวกมอญ จึงนำเอาคำว่า รามาริบดี อริมาทนะ สุพรรณภูมิ ไปใช้ในเขตมอญด้วย.

ในหนังสือตำนานมัย ๓๐ ก. พ. ๒๕๐๔, เรื่อง “เจ้าเมืองเมืองไทย,” ของนายปรีดา ศรีชลาลัย, ได้เจ้าเมืองรัฐสุพรรณภูมิ หรือ รัฐของโบราณ ไว้ มีภาพสังเขปย่อปัฏมา เป็นโพธิบัลลังก์ และ รูปพระพุทธรูปได้ยา ที่วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี และรายละเอียดอื่นๆ อีก. รายละเอียดเหล่านั้น

แสดงว่ามีรัฐอยู่ของ จันเรียวกอดทั้ง เคยส่งราชทูตและบรรณาการไปยังราช
สำนักจันแล้ว (เมื่อ พ.ศ. ๕๔๔).

ในสมัยประมาณ พ.ศ. ๗๐๐ เศษ ปรากฏว่า อนุชาของขุนพันพาน ได้
มาครองเมืองสุวรรณภูมิ (กัมพูชา), รัฐกัมพูชานี้ สามารถปราบกองเรือ
ของขุนพลพันทมน (บรรพบุรุษของเขมรโบราณ) และขุนพลพันทมนสวรรคต
ด้วยฝีมือพระหัตถ์ของอนุชาของขุนพันพาน.

ในสมัย พ.ศ. ๑๓๐๐ พระมหากษัตริย์ไศเลนทรวังศ์ ทรงพระนามพระราม
(รามเศว ?) ได้มาตั้งนครทวารวดีศรีอยุธยาขึ้นที่อุทง หรือสุวรรณภูมิ
โบราณนี้, ลูกหลานของพระราม ผู้สร้างพระดีชัยปฎิมา ถูกพวกตั้งก่อก
(บรรพบุรุษของมอญ) มารุกราน จึงถอยไปตั้งนครทวารวดีไว้. ราว
พ.ศ. ๑๒๐๕ ทางนครหริภุญชัย ได้อัญเชิญพระนางจามเทวี พระราชธิดา
ของพระเจ้าพรหมเมืองละโว้, มเหสีของเจ้าอุปราชครองนครราม, ไป
ครองหริภุญชัย, เพราะเหตุว่าพระนางจามเทวี เกรงครัดในพุทธศาสนา
เป็นเทพีแห่งไศเลนทรวังศ์แท้จริง. (ต่อจากนั้น ไม่ปรากฏนามกษัตริย์
ที่มีชื่อเรียง จนถึงสมัยพระเจ้าชวค.)

พระนางจามเทวี ไม่ได้เป็นมอญ เป็นเขมร ดังที่นักศึกษาลึกซึ้ง,
ตำนานเรียกพระนางจามเทวี ว่าเป็นชาวกำโปง คือ ชาวดมฺมน้ำเจ้าพระยา
ลูกหลานของพระเจ้าอโศก, เหมือนกับในชินกาลมาดิปกรณ์ เรื่องพระดีชัย
ปฎิมา ว่า “.. พระเจ้ารามาชิตี (อุทง) กษัตริย์อโยธยปุระ เสด็จมา
จากแคว้นกำโปง (กำโปง หมายถึงแคว้น ดมฺมน้ำเจ้าพระยา มีนครละโว้ และ
อโยธยา ผลิตเปลี่ยนกันทำหน้าที่นครทวารวดี หลายยุคหลายสมัย.)

พระเจ้าชวัก

พระเจ้าชวัก เป็นกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ จากศิวิธรรมนคร, ได้อยกกองทัพ มายึดครองละโว้ และ เป็นพระปฐมบรมวงศ์แห่งกษัตริย์ครองละโว้ - อโยธยา.

ถ้าดูตามตำนานพระแก้วมรกต ที่ว่ากษัตริย์ครองนครปาดับนครตั้งค่อจากพระวิษณุกรรม จนถึงองค์สุดท้าย มีพระนาม ศิริธรรมกิตติ, ดูเรื่องกษัตริย์จากทวาราวดี มาตั้งนครโพธิ พร้อมด้วยศิลปะทวาราวดี, ดูเรื่องทมิฬศิลปะทวาราวดี ผสมศรีวิชัย ที่ละโว้ ในสมัย พ.ศ. ๑๔๐๐เศษ, ก็จะเห็นว่า พระเจ้าชวัก เป็นกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ จากศรีวิชัย, ท่านกลับไปสู่ดินแดนของบรรพบุรุษ. พระเจ้าชวักยกกองทัพบกเรือ มายึดพระนครละโว้ไว้ได้ และได้ไปบูชาพระรูปพระมารดา, หมายความว่า พระราชมารดาของพระเจ้าชวัก เป็นธิดาของกษัตริย์ครองละโว้ ได้จากนครศรีวิชัย มาทางทิศทางละโว้ และเป็นผู้มีสิทธิ์ในราชบัลลังก์ละโว้. พระเจ้าชวักมาครองละโว้ ในฐานะยึดครองดินแดนส่วนของพระราชมารดา ที่พระองค์ควรจะได้รับ. กษัตริย์ครองละโว้ ที่ถูกขับออกไป (ไปแย่งหริภุญชัยได้) ถึงแม้จะไปอ้างทางหริภุญชัยว่า เป็นลูกหลานพระนางจามเทวี ก็คงจะไม่ใช้เจ้าฟ้าที่ประสูติจากพระอรรคมเหสี เช่นมารดาของพระเจ้าชวัก, ไม่เหมาะสมแก่ราชบัลลังก์ไศเลนทรวงศ์. ซึ่งผู้สืบราชสมบัติจะต้องเป็นเจ้าฟ้า มีเลือดไศเลนทรวงศ์บริสุทธิ์. พระอาทิตย์ราช หลานของพระเจ้าชวัก เมื่อได้กลับไปเยี่ยมดินแดนเขาพระวิหารของบรรพบุรุษ ก็ได้ไปอ้างไว้ในจารึกว่า ดินแดนนั้น เป็นของพระอินทบรมเทพ (พราหมณ์โกณฑัญญะ) บรรพบุรุษของพระองค์, พระองค์ยกให้ผู้ที่เคารพต่อเทพเจ้าศรีดิษเรศวร เป็นผู้ปกครองแดนนี้, ในฐานะเป็นมรดกของพระองค์ ผู้สืบสายตรงจาก เทพเจ้าแห่งเขาพระวิหาร.

พระเจ้ากัมโพช

พระเจ้ากัมโพช ครองนครตะโงะโถ้วสืบต่อจากพระเจ้าชวัก และได้ยกกองทัพไปรุกรานทริภุณชัย แต่พ่ายกลับมาก. คำว่า กัมโพช ในตำนานไทย หมายถึง “ชาวดุ่มน้ำเจ้าพระยา” หรือ ชาวตะโงะ - อโยธยา. จะมีพระมหากษัตริย์สืบต่อจากพระเจ้าชวัก จนถึงชาติศยราช ดังกัพระองค์ ยังไม่มีทางทราบได้.

พระปรางค์สามยอด

และพระพุทธรูปงามๆ ที่ลพบุรี

สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ทรงพระนิพนธ์ไว้ใน ตำนานพุทธเจดีย์

สยาม ว่า สมัยลพบุรี ประมาณว่าแต่ พ. ศ. ๑๕๐๐

“พุทธเจดีย์สมัยนั้น มีปนกันทั้งฝ่ายลัทธิหินยาน (สถาวร) ซึ่งสืบเนื่องมาแต่สมัยทวารวดี แลพุทธเจดีย์ฝ่ายลัทธิมหายาน ซึ่งมาแต่เมืองเขมร แลบางที่จะมาแต่ทางศรีวิชัยด้วย. เจดีย์วัดกุ่มมีมากมาย

หลายอย่างหลายแบบ หลักระหว่างเจดีย์สถาน แก่ไขมนทปมาทำเป็นปรางค์ บางแห่งทำปรางค์ใหญ่ อย่างเช่นที่วัดมหาธาตุเมืองลพบุรี บางแห่งทำเป็นปรางค์เรียงกันสามองค์ เรียกว่า ปรางค์ ๓ ยอด (ตั้งพระพุทธรูปไว้ตรงยอดกลาง ตั้งรูปพระโพธิสัตว์ ไว้ตรงยอดสองข้าง) พระสถูปทำแต่เป็นอุเทสิกเจดีย์ ขนาดย่อมลงมา แลแปลงรูปเป็นทรงสูง มีเครื่องประดับ (ยังใช้เป็นแบบอยู่ในกรุงกัมพูชา จนทุกวันนี้) ถึงสมัยนั้นวัดกุ่มเจดีย์สถานมักทำด้วยศิลาหรือแลง ต่อเป็นของเล็ก จึงหล่อด้วยสำริด มีมอดที่ข้างจำหลักศิลาและข้างหล่อ.”

จะเห็นได้ว่า ศิลปะของลพบุรี เป็นศิลปะอิทธิพลของลุ่มน้ำเจ้าพระยาเอง ไม่ได้รับมาจากเขมร, แต่เขมรได้รับศิลปะนี้ ไปในสมัยอาณาจักรแห่งอโยธยา ครองเขมร.

เป็นคติของไสเลนทรวงศ์ เทพเจ้าแห่งแดนขุนเขา, ที่จะต้องสร้างปราสาทเทพบิดร ประดิษฐานพระโพธิสัตว์อุทิศให้พระราชบิดา และอัยกา ไว้อ่องข้างพระพุทธรูป. พระปรารักษ์ตามยอด ที่ลพบุรี จึงเป็นปราสาทเทพบิดร ตามคติไสเลนทรวงศ์, และเป็นศิลปะของชาวลุ่มน้ำเจ้าพระยาเอง, ไม่ใช่ศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากเขมร.

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ ม. เข อีฟ กดา ย ชาวฝรั่งเศส เขียนหนังสือ ชื่อ โบราณคดีในประเทศไทย ได้เขียนไว้ว่า พระปรารักษ์ตามยอด ที่ลพบุรี และปรารักษ์แขก (เทวดสถาน) ที่ลพบุรี เป็นศิลปะของไทย. (โปรดดูคำวิจารณ์หนังสือ เป็นภาษาอังกฤษ ในวารสารของสยามสมาคม ฉบับเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๕ หน้า ๑๑๙)

ไสเลนทรวงศ์ สาขาหนึ่ง ครองแดนเขมร และ ไปสร้างสิ่งต่างๆ ที่เขาพระวิหาร

ในระยะ พ.ศ. ๑๓๔๕ - ๑๓๘๓ มกษัตริย์ครองแดนเขมร ทรงนามชัยวรมะที่ ๒. คำานานได้ว่า เมื่อทรงพระเยาว์อยู่ พระอินทร์พาไปเลี้ยงไว้บนสวรรค์, เมื่อเจริญพระชนมายุ พระอินทร์จึงได้พระราชทานพระขรรค์ชัยศรี ให้เป็นอาชญาสิทธิ์และสิ่งมาครองประเทศเขมร. จาริฉัตรดอก กัก รณ เดว่าองค์พระปรเมศวรนี้ มาจากประเทศยะวา. พระองค์ได้ประกอบพิธีประกาศอิสรภาพของประเทศไทย และ ประกาศพระองค์เองเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ.

จะเห็นได้ว่า พระเจ้าชัยวรมะ ที่ ๒ เป็นไสเลนทรวงศ์ ตรงที่ได้นำเอาพระนามชัยวรมะ ของกษัตริย์พนมโบราณมาใช้ซ้ำ, เมื่อพระองค์สวรรคต มีการถวายพระนามว่า พระปรเมศวร, ทำนองศรีสังฆะศวร, ศรีวิชัยศวร.

พระเจ้าชัยวรมะ ที่ ๒ นั้น ไปได้พระนางปราณา ธิดาของพระนางพินธุวัน-
 ครามวดี อันเป็นกษัตริย์สืบเชื้อสายกรุงพนมโบราณ มาเป็นมเหสี ทรงนาม
 กัมพูชดกษมี. พระเจ้าชัยวรมะ ที่ ๒ พระองค์นี้ เป็นพระปฐมบรมวงศ์
 ของกษัตริย์ครองเขมร ในระยะ พ. ศ. ๑๓๔๕ - ๑๕๐๐.

ในเรื่องใครไปสร้างอะไร ไว้ที่เขาพระวิหารตามที่ ขอน แบล็ก ได้
 รวบรวม มาจากหนังสือภาษาฝรั่งเศส มีดังนี้.

(ลำดับกษัตริย์ราชวงศ์พระนคร และกษัตริย์แขก)

๑. ชัยวรมะ ที่ ๒ (พ. ศ. ๑๓๔๕ - ๑๓๘๓) (ไม่ได้ไปสร้างอะไร)
๒. ชัยวรมะ ที่ ๓ (พ. ศ. ๑๓๘๓ - ๑๔๒๐) โอรส ของ ๑ (,, ,,)
๓. อินทวรมะ ที่ ๑ (พ. ศ. ๑๔๒๐ - ๑๔๓๒) ลูกพี่ลูกน้องของ ๒ (,, ,,)
๔. ยโสวรมะ ที่ ๑ (พ. ศ. ๑๔๓๒ - ๑๔๕๓) โอรสของ ๓ ได้ไปสร้าง
 เทวาลัยด้วยไม้ ที่เขาพระวิหาร พร้อมด้วยพระระเบียง และโคปุระ
 ถวายแด่ศรีสีหะศวร.
๕. ธรรมวรมะ ที่ ๑ (พ. ศ. ๑๔๕๓ - ๑๔๖๕) โอรสของ ๔ (ไม่ได้ไปสร้าง
 อะไร)
๖. อดิษวรมะ ที่ ๒ (พ. ศ. ๑๔๖๕ - ๑๔๗๓) อนุชาของ ๕
๗. ชัยวรมะ ที่ ๔ (พ. ศ. ๑๔๗๓ - ๑๔๘๕) เป็นกษัตริย์กัมพูชาวงศ์ แยังราชบัลลังก์จากโคเลน-
 ทรวงศ์ได้
๘. ธรรมวรมะ ที่ ๒ (พ. ศ. ๑๔๘๕ - ๑๔๙๘) โอรสของ ๗

๙. ราเชนทรวรมะ ที่ ๒ (พ. ศ. ๑๔๘๗ - ๑๕๓๓) หลานปู่ของ ๓, โคเลน-
 ทรวงศ์, กัดแย่งราชบัลลังก์เขมรจากกัมพูชาวงศ์ได้, ได้ไปสร้างท้องพระโรง
 ขาว และโคปุระของ กอรท ๒ (วิหารหลวง หน้าเทวาลัย) ด้วยอิฐแดง
 และศิลาแลง กล่าวได้ว่า สร้างแทบทั้งหมดของพระวิหารหลวง เว้นแต่
 พระบรรณาลัย.

๑๐. ชัยวรมะ ที่ ๕ (พ.ศ. ๑๕๑๑ - ๑๕๔๔) โอรสของ ๘, ไซเลนทรวงศ์, ได้เริ่มมีการสร้างด้วยศิลา ได้สร้างเทวาลัย (คอรท ๑) และ พระวิหารหลวง (คอรท ๒) บางส่วนขึ้นใหม่ ด้วยศิลา, สร้างโคปุระ และ พระระเบียงรอบเทวาลัย ด้วยอิฐ และโมกปูน.

มีการแย่งชิงราชสมบัติกันในเขมร อาทิตยราช จาก
อโยธยา เสด็จไปปราบปราม และ ครอบครองเขมร.

๑๑. ชัยวรมะ ที่ ๑ (อาทิตยราช พ.ศ. ๑๕๔๕ - ๑๕๘๒) ราชวงศ์ใหม่, ไซเลนทรวงศ์สายตรง, ได้สร้างพระที่นั่ง สำหรับพระเจ้าแผ่นดินประทับทางปีกทั้งสองด้านของ คอรท ๓. สร้างโคปุระของ คอรท ๓ (นักโบราณคดีไทย ว่า บันดมของโคปุระ คอรท ๓ นี้ เป็นศิลปะแบบของไทย จากกลุ่มน้ำเจ้าพระยา), สร้างชั้นบันได และนาคสองข้างบันได. สร้างศิลาจารึกไว้ในพระที่นั่งทั้งสองด้าน. (นาคสองข้างบันได มีเค้าศิลปะระไว - อโยธยา)

ไซเลนทรวงศ์ ทางนครตามพรลิงค์ ได้พาพระแก้วมรกต หนีมาให้ ไซเลนทรวงศ์ทางอินทปัต ให้ความคุ้มครอง ในราว รัชกาลที่ ๕ หรือ ๖ หรือ ๘. อาทิตยราช แห่งอโยธยา ยกกองทัพมาเอาพระแก้วมรกต จากอินทปัต ไปอโยธยา ในต้นรัชกาล ที่ ๑๓.

รัชกาล ชัยวรมะ

พ.ศ. ๑๕๔๕ - ๑๕๘๒

ในระยะ พ.ศ. ๑๕๔๕ - ๑๕๘๒ บังเกิดมีพระมหากษัตริย์เรื่องอำนาจ ในแดนสุวรรณภูมิ ทรงนาม อาทิตยราช ครองอโยธยมหานคร. พระองค์ปกครองอาณาเขตประเทศไทยทั้งหมด รวมไปถึงประเทศเขมร เกือบหมด.

นักศึกษาระดับศาสตราจารย์ ว่า อาทิตยราช หรือ สूरยวรมเทวะ นี้ เป็นกษัตริย์
เขมร, ว่าลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในสมัยละโว้ - อโยธยา รุ่งเรืองถึงขีดสุด เป็น
นครอุปราช หรือ เมืองชนของเขมร (ซึ่งในสมัยนั้นกษัตริย์เขมรยังคงไปอยู่
ชายแดนลพบุรี.)

ย. อี. ฮอลล์ เขียนไว้ในหนังสือ A History of South-east Asia
ในหน้า ๓๐๐ ว่า

“สूरยวรมเทวะ เป็นโอรสของพระเจ้ากรุงตามพรลิงค์ (พระยาช้างว) และอ้างสิทธิ์ในราชบัลลังก์กัมพูชาว่า พระราชมารดา ของพระองค์เป็นราชธิดา
ของพระเจ้าอินทรวรมเทวะ ที่ ๑. พระองค์เริ่มปรากฏว่า เข้ามาเกี่ยวข้องกับ
กัมพูชาทางตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๔๔, มีการรบบพุ่งปราบปรามอยู่จน
ถึง พ.ศ. ๑๕๕๓ จึงปราบได้ทั่วกัมพูชา. ในระยะ พ.ศ. ๑๕๕๕ - ๑๕๕๘
ปรากฏว่ายังมีกษัตริย์เขมร ทรงนามชยวรมะ รักษาบางส่วนของราช-
อาณาจักรกัมพูชา เอาไว้ได้ ไม่ตกเป็นของสूरยวรมเทวะ. โบราณ
สถานที่สร้างชน (ในเขมร) ในสมัยสूरยวรมเทวะ มี ปราสาทพิฆานากาส
และปราสาทตาแก้ว”

ในสมัย พ.ศ. ๑๕๒๐ - ๑๕๓๒ พระเจ้าอินทรวรมะ ที่ ๑ ได้เกณฑ์วงศ์
ครองเขมร, พระราชบิดาของสूरยวรมเทวะ ที่ครองละโว้ ได้รักษาของ
พระอินทรวรมเทวะเป็นมรดก, เมื่อพระเจ้าสूरยวรมเทวะ เจริญพระชนมายุ,
ได้เกณฑ์วงศ์ ทางแดนเขมร (รัชกาลที่ ๖ อค่านวรมะที่ ๒) ถูกพวกเขมร
แย่งราชสมบัติ ชวนกันอพยพหนีมาอาศัยใต้เกณฑ์วงศ์ทางละโว้, พระธิดา
ของพระเจ้าอค่านวรมะ ที่ ๒ มาได้เป็นมรดกของ สूरยวรมเทวะ. สूरย-
วรมเทวะ จึงอ้างว่า พระองค์มีสิทธิ์ในราชบัลลังก์กัมพูชา ทางฝ่ายมารดา
และทางฝ่าย พระนางวิรัตกษมี พระมเหสี. พระองค์ให้จารึกสิทธิ์ของพระองค์
ตั้งเข้าครองแดนเขมรไว้ในที่ต่าง ๆ.

ในสมัย พระเจ้าชวกร และ พระเจ้ากัมโพช นครหลวงอยู่ที่ตะไคว้, ในสมัยอาทิตยราช พระองค์ให้ย้ายนครหลวงมาอยู่ชโยธยา (อุทุมพร) เพื่อสะดวกแก่การปราบปรามประเทศเขมร ทั้งทางบกและทางเรือ.

อาทิตยราช ไปเอาพระแก้วมรกต

พระแก้วมรกต ตกอยู่ที่ ลังกาทวีปกัมโพชวิไลย์ ไม่นาน, ในเมืองอริมัทตะ ได้เกิดมีพระธรรมราชาองค์หนึ่ง, เมื่อพระธรรมราชานั้นล่วงดับไปแล้ว พระราชบุตรของพระองค์ ทรงนามอนุรุธ เป็นผู้ถูกหว่านไถ ได้ทรงม้าเหาะไปดังกาฬ, (อริมัทตะ คือแดนดังกาฬ, ทรงม้าเหาะไปคือไปด้วยกองทัพม้า, ซึ่งจะไปเกาะดังกาฬจริงๆ ทรงม้าไปไม่ได้) ได้ขอเอาพระไตรปิฎก สองปิฎก ลงเรือดำหนึ่ง อีกสองปิฎกกับพระรัตนปฏิมาลงเรือดำหนึ่ง แล้วพระองค์ทรงม้ากลับ. เมื่อเรือสองลำแล่นไป (ในอ่าวไทย) ลำหนึ่งไปถึงเมืองอริมัทตะ, เรือดำทรงพระรัตนปฏิมา ลำเดียว ถูกพายุพัดพาไปถึงมหานคร (อินทปัต). สองปิฎกกับพระรัตนปฏิมา จึงประดิษฐานอยู่ในมหานครช้านาน.

เรือดำที่บรรทุกพระรัตนปฏิมา ถูกพายุแต่ลำเดียว แล้วพัดพาไปเข้าปากน่านครอินทปัต (เขมร) แสดงว่า ลังกาทวีปในตำนานนั้น คือนครศรีธรรมราช, พวกไศเลนทรวงศ์ ที่ปลดอมปนไปในเรือทรงพระแก้ว ได้พาเรือดำนั้นหนีไปหาไศเลนทรวงศ์ทางนครอินทปัตให้ช่วยให้ความคุ้มครอง. ในระยะนั้น กษัตริย์ครองอินทปุระ มีกำลังเข้มแข็ง พระเจ้าอนุรุธจึงได้แต่เจรจาขอพระไตรปิฎกคืน, ส่วนพระแก้วมรกต เป็นของบรรพบุรุษไศเลนทรวงศ์สร้างขึ้นไว้ ลูกหลานในไศเลนทรวงศ์ ก็ยอมมีสิทธิ์จะหวงแหน.

ตำนานพระแก้วมรกตทุกฉบับ ว่าพระเจ้าอินทปัต (ในสมัย พ. ศ. ๑๕๔๕) ไม่ทรงธรรม (เพราะเป็นพวกกัมพูวงศ์ แย่งราชบัลลังก์จากไศเลนทรวงศ์) มีความไม่ยุติธรรมต่างๆ จึงมีประชาชนทรกัธรรม หนีออกจากประเทศ และพระยานาคบันดาลให้น้ำท่วมนครอินทปัต.

ยังมีพระมหาเถระเจ้าองค์หนึ่ง ท่านก็ยกเอาพระแก้วเจ้า กับพวกคนทั้งปวง ที่อยู่รักษาพระแก้วเจ้า ขึ้นสู่ลำภาลหนึ่ง แล้วก็ออกหนีไปแต่เมืองอินทปัตมหานคร แล้วก็ขึ้นไปสู่บ้านแห่งหนึ่ง ฝ่ายหนเหมือนนั้นแล.

บัดนี้ มาจะกล่าวถึง พระมหากษัตริย์เจ้าพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระเจ้าอาทิตย์ราช พระองค์ก็ได้ครอบครองราชสมบัติในกรุงศรีอยุธยา. ครั้นพระองค์ได้ทรงทราบว่า น้ำท่วมเมืองอินทปัตมหานครแล้ว พระองค์ก็ทรงพระวิตกไปเป็นอันมาก กลัวแต่พระแก้วเจ้าจะฉิบหายเสีย พระองค์ก็เสด็จไปจากกรุงเทพมหานครศรีอยุธยา พร้อมกับจัดตั้งคเสนาทะแกล้วทหารเป็นอันมาก ครั้นไปถึงเมืองอินทปัตมหานครแล้ว พระองค์ก็ให้สืบสวนได้พระแก้วมรกตเจ้าแล้ว ก็กวาดเอาผู้คน ที่สมัครกับพระแก้วเจ้านั้นเป็นอันมาก ก็เสด็จกลับเข้ามายังกรุงเทพมหานครศรีอยุธยาแล.

การส่งเสริมปฏิบัติธรรม

ในรัชกาลสุริยวรมเหว

ทั้งที่ตะไคว้ และ อโยธยา ในสมัย พ. ศ. ๑๕๕๐-๑๕๘๒ มีพระพุทธรูปงามๆ เป็นจำนวนมาก, แสดงว่า มีการสร้างพระพุทธรูป วัดวาอาราม มากมาย เช่นกับในสมัยสุโขทัย (ซึ่งกษัตริย์สุโขทัย เป็นลูกหลานพระเจ้าอโศกสาขานี้). ที่ศาลสูง ดพบุรี มีจารึก (ที่ ๑๘ ในประชุมจารึกสยามเล่ม ๒) เป็นประกาศพระนิคม ของสุริยวรมเหว ขอให้ ตามสั่งทั้งหลาย

ภิกษุฝ่ายมหายานทั้งหลาย ภิกษุฝ่ายเถรวาททั้งหลาย ได้บวชโดยจริงใจ (บวชจริง ปฏิบัติจริง ให้ดีกับหมู่หมู่ผ้ากาสายะ อันเป็นธงชัยแห่งพระอรหันต์) แล้วถวาย “ดบะ” แก่พระบาทกัมมรเตง กำถวน อัญศิษฐ์รยวรมเทวะ. ถ้ามีผู้ใด เข้ามาทำทราจารย์ ในตโฆณาวาสต่างๆ และ รมถวนคาบถ์ ซึ่งถือโยคธรรม ไม่ให้สัตตอกในการสวดมนต์ถวายดบะแด่พระองค์ โปรดเกล้าให้จับผู้นั้นมาฆนศาตสา....

ตโฆณาวาส คือ อาวาส เป็นที่บำเพ็ญ ดบะ อยู่ในป่า, แสดงว่า มีสถานตั้งเริ่มปฏิบัติธรรม หรือ สำนักวิมุตติ มาคมวย จนต้องมีประกาศให้ ความคุ้มครองแก่นักปฏิบัติธรรม ให้ได้รับความสัตตอก.

เมื่อพระเจ้าสุริยวรมเทวะ สวรรคตแล้ว จารึกถวายพระนาม พระองค์ว่า ปรมนิรวาณปะทะ หรือ พระองค์นิรวาณปะทะ คือ ยกย่องว่า พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ ผู้บำเพ็ญพุทธภูมิ ทั้งยัง เป็นฆราวาส และได้บรรลุโพธิธรรม เข้าถึงพระนิรวาณไปแล้ว. ซึ่งเป็นคติของไศเลนทรวงศ์ ยกย่องบรรพบุรุษ ผู้เป็นฆราวาสนักปฏิบัติธรรม ตามอย่างพระเจ้าอโศก ว่าได้บรรลุมรรคผลในพุทธศาสนาถึงขั้นสูงสุด.

สุริยวรมเทวะ กับ เชาพระวิหาร

เมื่อสุริยวรมเทวะ ปราบปรามเขมรราบคาบแล้ว พระองค์ได้ไปพบ ว่า ที่เชาพระวิหาร อันเป็นเทวาลัยศักดิ์สิทธิ์เจ้าพระอินทรมเทพ, ต้นไศเลนทรวงศ์พระองค์หนึ่ง, ยังมีผู้กระทำการสักการบูชา และรักษาไว้โดยเรียบร้อย, พระองค์จึงได้แต่งตั้งให้ ศรีสักกธรรม กัมมเตง เป็นผู้ปกครองดูแลดินแดนวิเทษะ อันเป็นมรดกของกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์โบราณ และ ให้ทำหน้าที่หาผลประโยชน์มาใช้ ในการรักษาเทวาลัยเชาพระวิหาร. พระองค์ได้ให้

สร้าง พระที่นั่งสำหรับพระเจ้าแผ่นดินไปประทับ มาเพื่อบูชา และให้สร้าง จารึกแจ้งไว้ว่า พระองค์เป็นผู้สืบสายโลหิตสายตรง มาจาก พระเจ้า ศรีนครธรรมเทวะ (พราหมณ์โกณฑัญญะ) พระองค์ซึ่งได้เสด็จไปสู่สวรรค์ โลกนานแล้ว.

เขาพระวิหารเป็นของไทย หรือ ของเขมร

ในแถลงการณ์ของรัฐบาลเขมร ออกเมื่อ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๒ กล่าวว่า เขาพระวิหารเป็นของเขมร เพราะว่า “ถาวรวัตถุบนเขาพระวิหาร ได้สร้างขึ้นระหว่างคริสต์ศตวรรษ ที่ ๙ ถึงคริสต์ศตวรรษ ที่ ๑๒ โดยกษัตริย์ กัมพูชา เห็นอกเขาตงเร็ก ”

ข้อความที่เขมรอ้างนี้ ไม่ตรงตามความเป็นจริง ในทางประวัติศาสตร์. เทพเจ้าแห่งเขาพระวิหารนั้น เป็นลูกหลานของพระเจ้าอโศก, มีนามเดิม ว่า โกณฑัญญะ เพราะพระองค์ทรงเห็นธรรมะ เป็นตัวอย่างแก่ลูกหลาน, พระองค์เข้าถึงโพธิธรรม จนลูกหลานยกย่องเป็นพระอัครเป็นเจ้า. เหตุใดจึงได้จัดเป็นพราหมณ์โกณฑัญญะจากอินเดีย, ก็เพราะว่าในสมัยนั้น ใคร ๆ ก็นิยมพราหมณ์ เหมือนกับในสมัยนี้ เรายกย่องคนที่ไปศึกษาต่างประเทศ พุดฝรั่ง และ เขียนภาษาฝรั่งได้เท่าฝรั่ง และได้ปริญญาเอกมาด้วย. เจ้าชายแห่งไศเลนทรวงศ์พระองค์นี้ อาจได้ไปศึกษาศิลปวิทยา จากอินเดียกลับมา อยู่ที่พันทาน.

ท่านไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเขมร, ชาวกรุงพนม (ทางภาคอีสานของประเทศไทย) ชวนกันไปอัญเชิญท่านมาเป็นกษัตริย์ครองกรุงพนม เพราะท่านเป็นลูกหลานของพระอินทร์องค์แรก (ขุนเทียน จากเมืองโม) ซึ่งเป็นกษัตริย์ทรงธรรม บรรพบุรุษของท่านถูกพวกขุนพลพันทัน (เขมร) แย่งราชสมบัติ (แต่ก็ไม่สามารถปกครองบ้านเมืองให้มีความสุขได้, เพราะ

พวกที่ไม่บรรลุนิพพานนั้น ไม่เหมาะสำหรับเป็นกษัตริย์ เต็มไปด้วยการแย่งชิงราชสมบัติกัน จนบ้านเมืองล่มจม) ราชฐูรจึงได้ระดัดถึงวงศ์กษัตริย์ชาวภูเข และไปอัญเชิญท่านมา.

ราชฐูรถวายพระนามท่านว่า “พระอินทบรมเทพ” ตามแบบอย่างของกษัตริย์ชาวภูเข ลูกหลานของพระเจ้าอโศก, จารึกเป็นภาษาสันสกฤตว่า “ศรีนทรวรมเทวะ”, เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว ได้ยกย่องท่านเป็น “ศรีลีขเรศวร” และเรียกพระนามท่านด้วยนามนี้ตลอดมา. (คนไทยไม่เรียกพระนาม พระพุทธยอดฟ้าว่า พระรามาธิบดี ซึ่งเป็นพระนามตามจารึกถวาย แต่เรียกพระนามท่านว่า พระพุทธยอดฟ้า ตามพระนามที่ถวายเมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว)

ลูกหลานที่ควรเป็นเจ้าของเขาวะวิหาร คือชาวภาคอีสานแห่งประเทศไทย, ชาวลุ่มน้ำเจ้าพระยา (ทวารวดี), ชาวลุ่มน้ำตาปี (นครโพธิ), ชาวลุ่มน้ำเจ้าพระยา (ละโว้ - อโยธยา), พระอาทิตย์ราช ท่านนับญาติว่า ท่านเป็นลูกหลานสายตรง ขององค์ศรีนทรวรมเทวะ ท่านจึงได้ชักชวนชาวลุ่มน้ำเจ้าพระยา และชาวภาคอีสาน ไปสร้างถาวรวัตถุไว้มากกว่าใครๆ และให้จารึกข้อความยืนยันสิทธิของท่านไว้ที่เขาวะวิหาร.

การปกครองเขมรของสุริยวรมเทวะ

ในดินแดนเขมร ผิดแปลกกับดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยาตรงที่ เต็มไปด้วยการถือชนวรรณะ และ ไล่ยศาสตร์ ตามถกษของพราหมณ์. ในดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยา และ ลุ่มน้ำตาปี พุทธศาสนามีชัยชนะเหนือศาสนาพราหมณ์

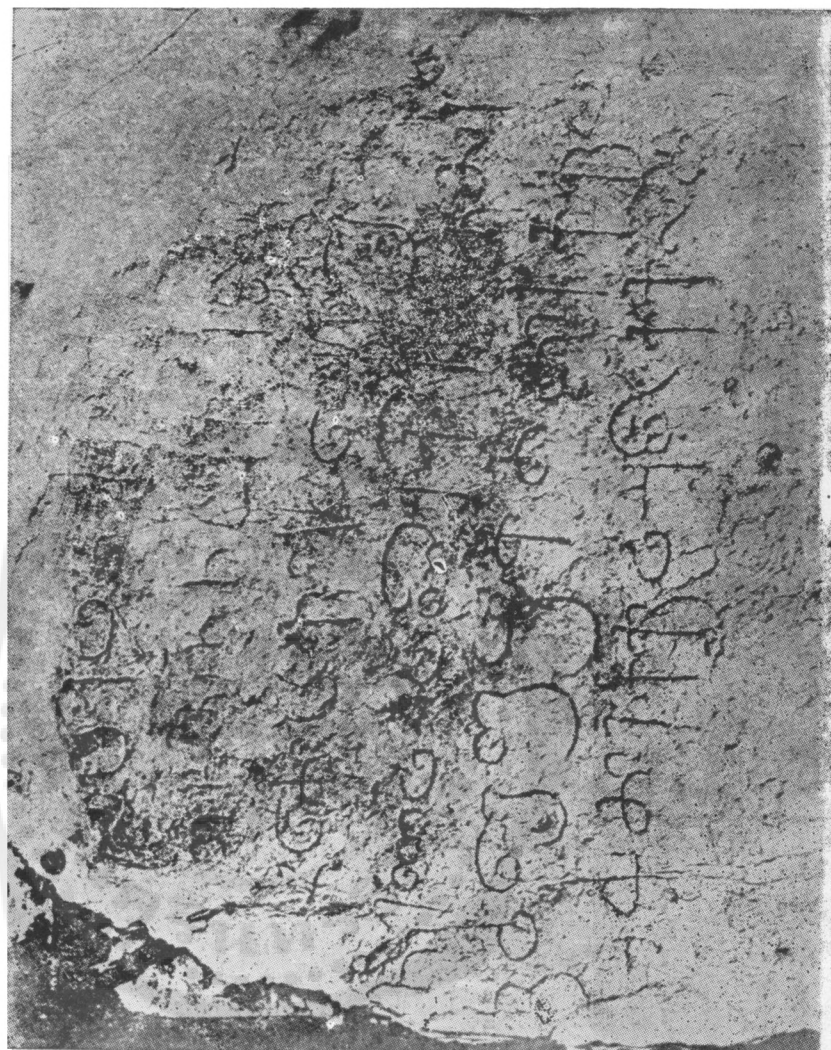
เพราะพระมหากษัตริย์ทรงธรรม สามารถชักนำราษฎรให้ละวางอุปาทาน และอวิชชาเหล่านั้นเสียได้ จึงเพียบพร้อมไปด้วยคติธรรมในพุทธศาสนา ไม่ค่อยมีการแย่งชิงราชสมบัติ ถึงขนาดทำบ้านเมืองล่มจมบ่อยๆ.

เมื่อพระเจ้าชัยวรมะ (ที่ ๒) จากนครชะวอ (ซาบาก) ไปครองเขมร, พระองค์ได้พยายามที่จะรวมประเทศเขมรที่กำลังแตกแยก โดยขอให้พราหมณ์ คือโกวณฺธประกอบพิธีทางไสยศาสตร์ และยังมีพราหมณ์ชื่อ หิรัณยทามะ มาประกอบพิธีและสร้างเทวราชัน แสดงว่า การปกครองเขมร ต้องใช้กลอุบายนานาประการ. (โปรดอ่าน เรื่องแหดมอินโดจีนสมัยโบราณ ในวารสาร วิทยุศึกษา กุมภาพันธ์ - สิงหาคม ๒๕๐๓) พระอิศวร ที่สร้างชนในแดนเขมรนั้นไม่ได้สร้างเป็นอวโลกิเตศวร อย่างแบบศรีวิชัย แต่สร้างเป็นคิวดังค์ แล้วถวายพระนามว่า ภัทเรศวร ตริภูวนะศวร ราเชนทเรศวร ฯลฯ.

เมื่อพระเจ้าสุริยวรมเทวะ ไปเอาพระแก้วมรกตจากเขมร มาได้อโยธยา แล้ว ประเทศเขมรกำลังแตกแยกจลาจล. พระองค์ต้องปราบปรามอยู่เป็นเวลานานถึง ๓๐ ปี จึงปราบได้ราบคาบ, แล้วแต่งตั้งให้ พราหมณ์ปุโรหิตบ้าง เจ้าชายเชื้อสายไศเลนทรวงศ์บ้าง กัมพูวงศ์บ้าง ครองแดนต่างกัน. มีจารึกของพวกพราหมณ์ออกพระนาม สุริยวรมเทวะ มากมาย, ทำให้นักศึกษาประวัติศาสตร์เข้าใจว่า สุริยวรมเทวะเป็นกษัตริย์เขมร และ นับถือศาสนาพราหมณ์.

พาพระแก้วมรกต ไปกำแพงเพชร

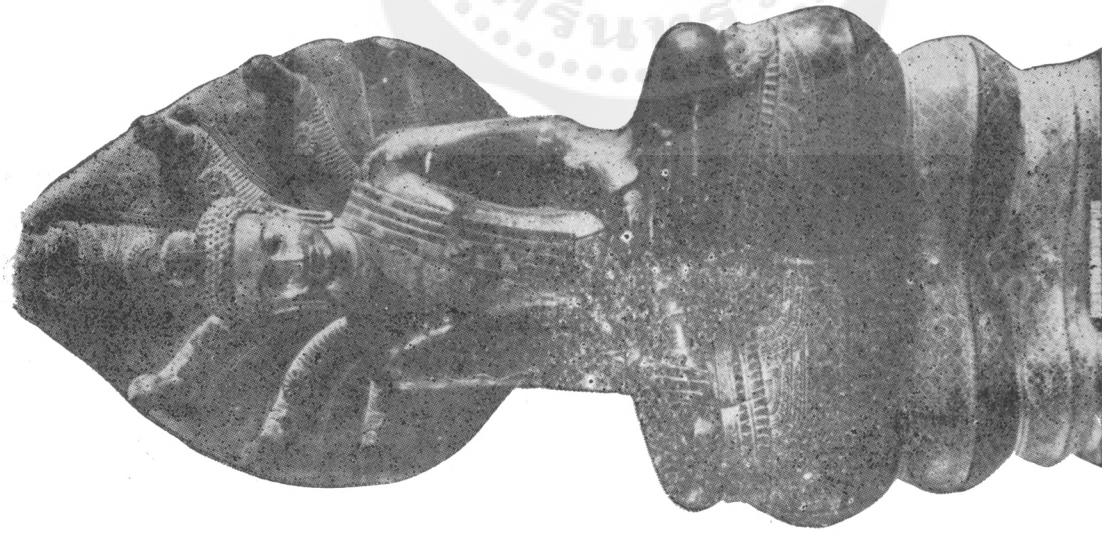
สุริยวรมเทวะ ส่งโอรสไปครองเขมร ทรงพระนาม อุกุยาทิตย์ และ ธรรมวรมะ เพียงระยะอันสั้น, บังเกิดกษัตริย์เขมร กัมพูวงศ์แย่งราชบัลลังก์เขมรได้. ต่อมาทางเขมรเรื่องอำนาจชน และมีอำนาจสูงสุด

ซ้าย จารึกฐานพระนาคปรก, สร้างตามพระราชโองการ พระเจ้า
ไตรโลกยราชเมธาธิษฐานพรหมเทพ, เจ้าเมืองครุฑนิมนต์ข้างมา.
ขวา จารึกภายในทมิฬ, ที่เขาพระนารายณ์ ตะกั่วป่า.

Left : Inscription, the Buddha under Naga, made by the order
of King Trailokyarak-maulibhusana-varmadeva, the Governor
of Grahni invited Sri Nyano as an artist.

Right : Inscription at Khao Phr. Narayana. Takuaka.

พระนาคปรก สัริด พนมทวนเวียง
Buddha under Naga, bronze, from Wat Vieng.

พระพิมพ์ สัริด พนมทวนเวียง
Votive tablet, bronze, from Wat Vieng.

พระนารายณ์ วัดศาลาลำดิง

Visnu, Wat Sala-Tung, Chaiya.

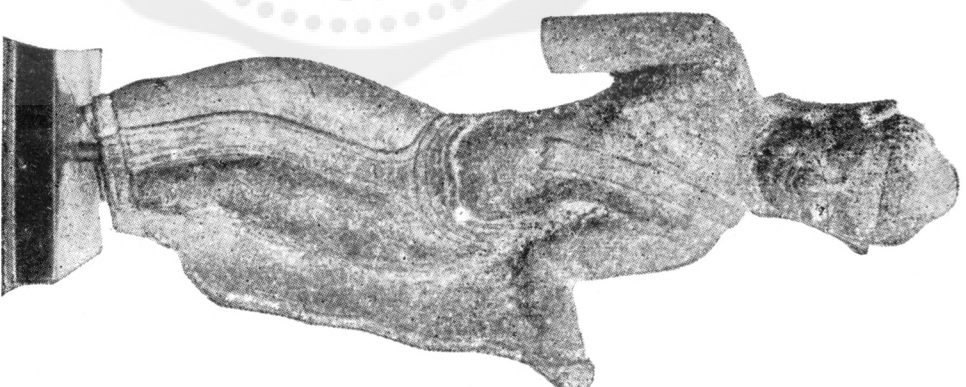
นางดาราลำดิง วัดหลง

Tara, bronze, Wat Long.

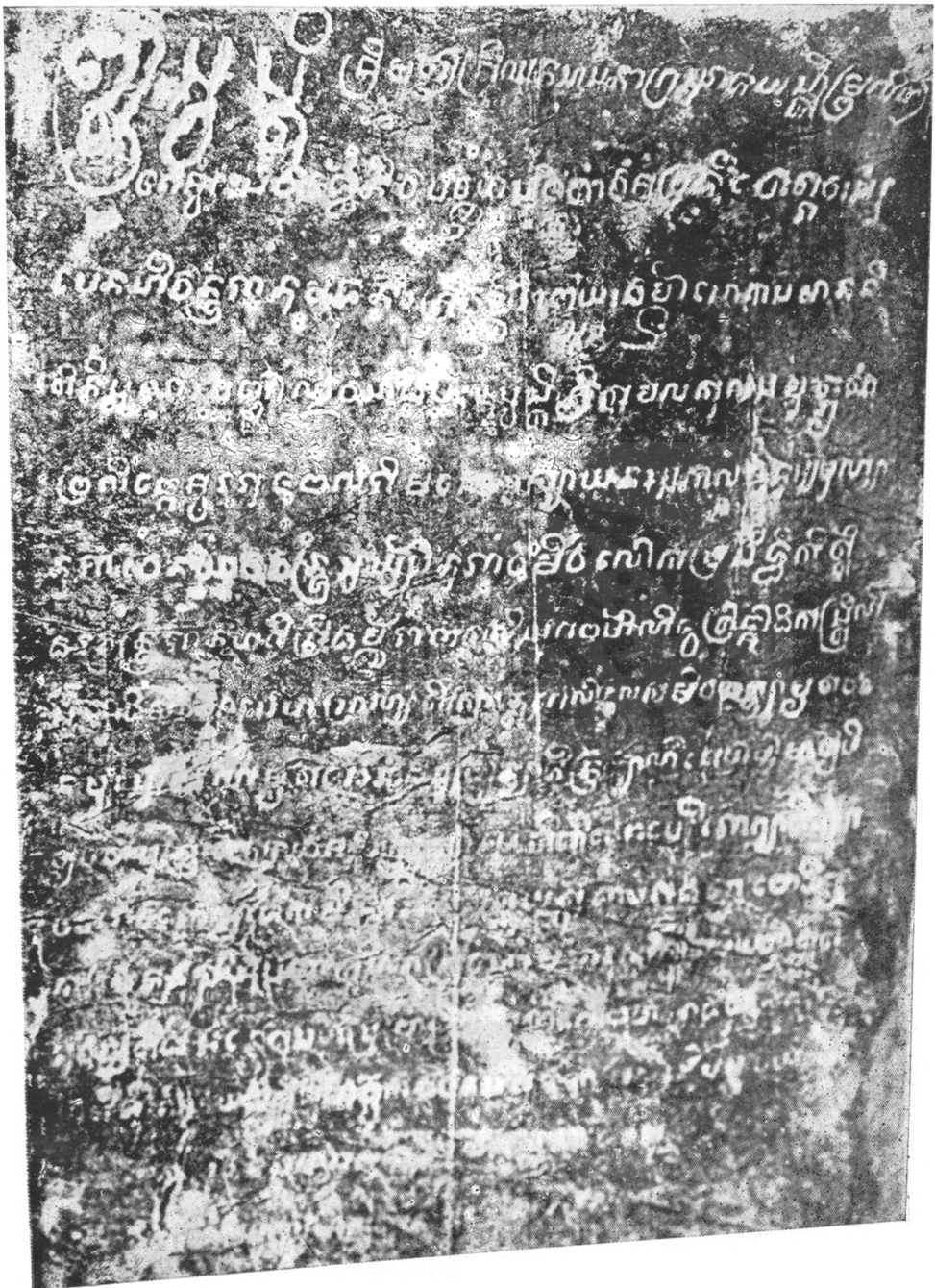

พระอิศวร วัดพระบรมธาตุ

Isvara, Wat Borom Dhatu.

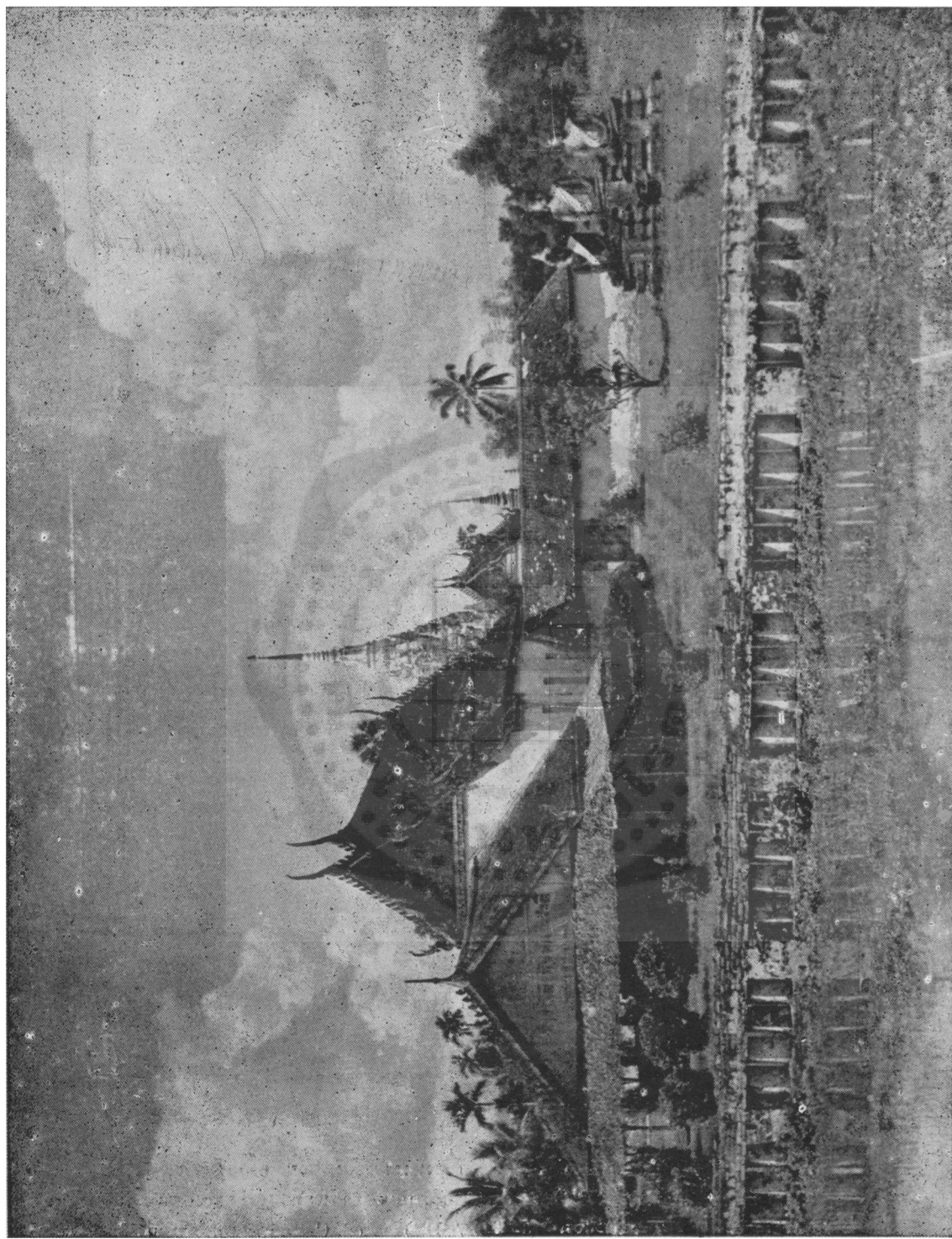

พระพุทธรูปสมัยศรีวิชัย ทั้งต่างของกบพูนทศพรบรมธาตุ ไชยา, แบบอุททอง-ไชยา,
ทั้งต่างของกบพูนแบบ อุททอง-ไชยา แสดงว่าสมัยศรีวิชัย พ.ศ. ๑๑๒๖ มาจากอุททอง.
These images found at Wat Phra Borom Dhātu, U-Tong – Chaiya Style, indicated
that the king in Chaiya (round about 1183 A.D.) came from U-Tong.

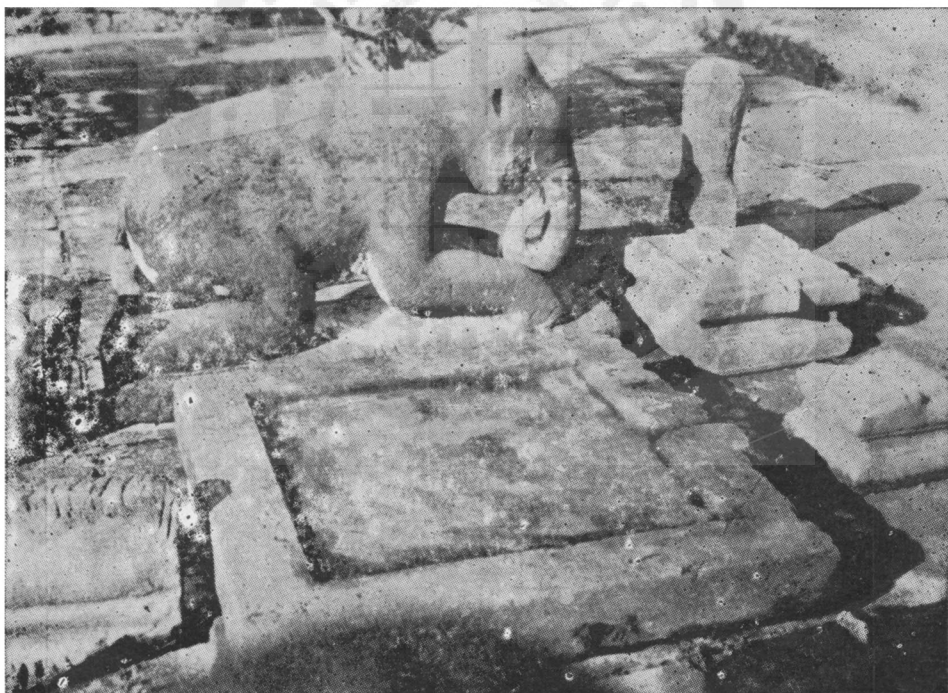

จารึกกรุงตามพรลิงค์ พ.ศ. ๑๓๓๓, เรื่องพระเจ้าจันทรภาพ ศรีธรรมราช,
พบที่วัดเสมามือง, ประชุมจารึกสยาม ภาค ๒ ว่า พนที่วัดเวียง ไชยา.

Tambralinga Inscription (1230 A.D.) of Candrabhanu found
at Wat Sema-Muang, Nakorn Sri-Dharmaraj, not from Chaiya
as stated in Recueil des Inscriptiors du Siam (1929 A.D.)

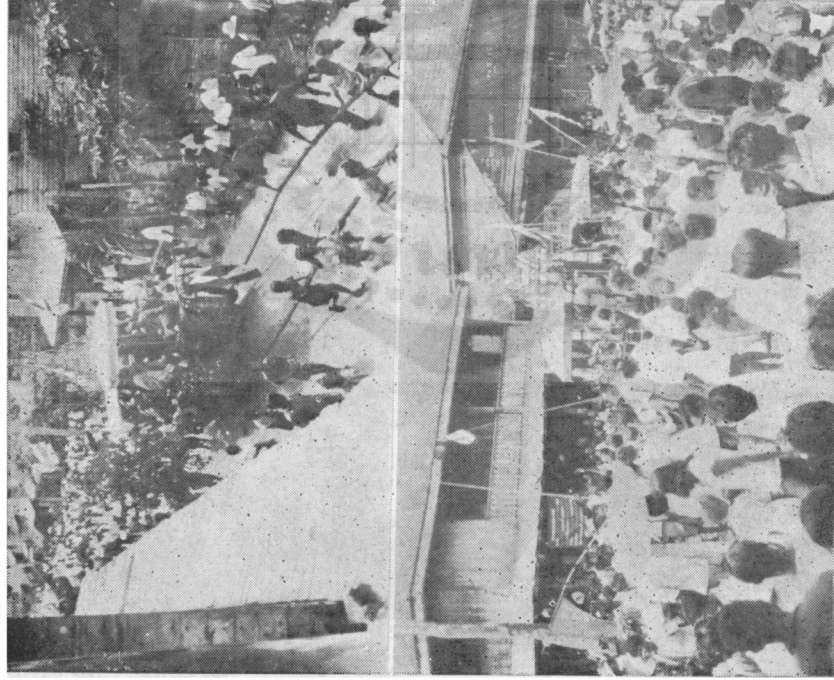
วัดพระบรมธาตุไชยา หาดใหญ่
 พระตำหนักวัดทอง
 (General view, Wat Phra Borom Phisai, the three in the foreground are former a Vihara.

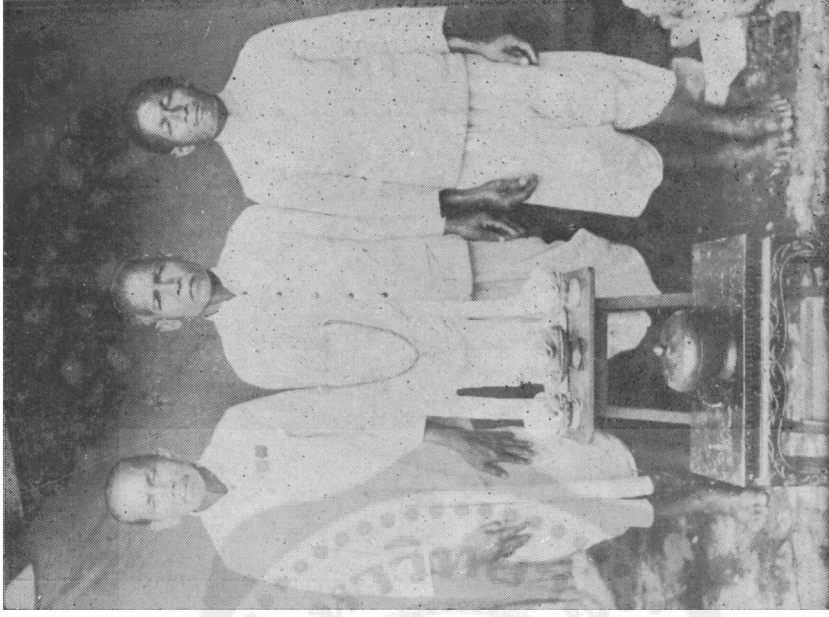
บน พระศิลาแดงสามองค์ก่อนซ่อม (เดิมเป็นวิหารเจียน)
 ล่าง เครื่องศากแดง พบในบริเวณ พระบรมธาตุ ไชยา

Above : Three Stone Buddhas before restoration.

Below : Red Sand Stone Pieces found in Wat Borom Dhatu.

งานแห่พระ ประจําเมืองไชยา
Image Procession in Chaiya.

พราหมณ์ประจำเมืองไชยา
Brahmans in Chaiya.

ในสมัยสุริยวรมะ ที่ ๒. กษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ ที่ละโว้ - อโยธยา ก็
ถอยหนี, ด้าวหาญพาพระแก้วมรกตขึ้นไปอยู่กำแพงเพชร และนำคิเล
ละโว้ - อโยธยา ขึ้นไปสู่กำแพงเพชร และสุโขทัย. (คิดปะพระพุทธรูป
และพุทธสถาน ทางกำแพงเพชร และ สุโขทัย เป็นคิเลปะของขอม คือคิเลปะ
ของลูกหลานของ ละโว้ - อโยธยา, ไม่ได้เป็นคิเลปะของเขมร ดังที่นักศึกษา
ส่วนมากเข้าใจกัน)

กลับไป ปฏิสังขรพระบรมธาตุไชยา สร้างพระพุทธรูปแบบอุทอง - ไชยา

กษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ด้าวหาญ ได้อพยพไปตั้งตัวที่ไชยา ในระยะ
พ. ศ. ๑๖๕๐ - ๑๗๕๐, ได้ปฏิสังขรพระบรมธาตุไชยา ด้วยฝีมือของชาวอโยธยา,
เช่นกับที่ในสมัย พ. ศ. ๑๒๐๐ เศษ บรรพบุรุษจากทวารวดี ได้สร้างพระบรม-
ธาตุ ไชยาขึ้น. คิเลปะที่อพยพจากอโยธยา (อุทอง) สมัยนี้ ยังได้
สร้างพระนาคปรกสำริด และพระพุทธรูปงามๆ อีกหลายองค์. พระบรม
ธาตุ ไชยา และพระพุทธรูปงามๆ เหล่านี้ นักศึกษาประวัติศาสตร์ที่เรียนจาก
ตำราของฝรั่งเศษว่า เป็นแบบเขมร. แต่ที่ถูกต้องแล้ว คิเลปะทางพุทธศาสนา
ของกลุ่มน้ำตามี ของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา คดออกไปจน กำแพงเพชร สุโขทัย เป็น
ของกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์บริดทุธิ์ ไม่มีอิทธิพลเขมรเข้ามาเกี่ยวข้องเลย.
เขมรได้รับคิเลปะและวัฒนธรรม จากกษัตริย์ไศเลนทรวงศ์ หลายยุคหลายสมัย,
จึงมีคิเลปะหลายอย่างคล้ายคลึงกัน.

บันทึก ผนวก

เรื่องประวัติศาสตร์พหุศาสตร์นา ดมัยศรีวิชัย ภาค ๓ กษัตริย์ไคเจนคร-
วงศ์ ณ บัณฑิตพจนเพอว่า เนื้อความของเรื่องนี้เป็นประโยชน์แก่เรื่อง
ดินแดนเขาพระวิหารบ้าง ไม่มากนัก.

เทพเจ้าแห่งเขาพระวิหาร หรือพราหมณ์โกณฑัญญะนั้น เป็นกษัตริย์
ไคเลนทรวงศ์ เป็นเจ้าชายจากนครพินพาน แห่งลุ่มน้ำตาปี, ที่ได้นำมาหน้า
ว่าพราหมณ์ อาจเป็นเพราะท่านไปนอก คือไปศึกษาศิลปศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย
ในอินเดีย จนเชี่ยวชาญทั้งศาสตร์นาพท และ ศาสตร์พราหมณ์ก็เป็นที่
ในสมัยนั้น ใครๆ ก็นิยมพราหมณ์ เช่นที่เรานิยมปริญญาดุษฎีบัณฑิตจาก
ยุโรป และอเมริกา ในสมัยนี้. แม้ต้นวงศ์ของกษัตริย์เขมร กับพววงศ์
ก็ได้ชื่อว่า พราหมณ์กัมพู. วิหารของพราหมณ์กัมพู ควรจะอยู่ทั่วทุก
จังหวัด. ส่วนเขาพระวิหาร ในแดนไทยนี้เป็นของไคเลนทรวงศ์ ซึ่ง
มีลูกหลานอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา และ ลุ่มน้ำตาปี.

พรหมณ์โกณฑัญญะ เทพเจ้าประจำเขาพระวิหาร^๕ ท่านเป็นพุทธ-
บริษัทที่เคร่งครัด ชอบหลุดออกไปอยู่โมสถ เช่นพระเจ้าอโคก และ พระ
เจ้าชาวเปล่า. เขาพระวิหารเป็นทบ้ำเพญวิบัติของท่าน, ในสมัย
ต่อมา ผู้ใดประสงค์จะเข้าถึงท่าน ชื่อว่าได้สักการบูชาท่าน จึง
นิยมไปบำเพญสมาธิปัญญาในที่เขาพระวิหาร, เมื่อไปถึงเขา
พระวิหารแล้ว ก็ชวนกันลืมเรื่องของโลก มีจิตใจจมไปใน
โลกุตตระ, ผู้นั้นก็จะได้พบท่าน ชื่อว่าได้นมัสการท่าน ผู้เป็น
เทพเจ้าศรีวิษเวศวร.

ลูกหลานสืบสายโลหิตของท่าน ส่วนมาก ก็เป็นนักปฏิบัติธรรม เช่น
เทพเจ้าแห่งรามนคร หรือนครทวารวดี ผู้สร้างพระดิถีปฎิมา, พระอินทร
บรมเทพ ผู้สร้างพระบรมธาตุโยชยา, พระวิษณุกรรมเทพบุตร ผู้สร้างพระแก้ว
มรกต และ พระโพธิสัตว์ อุตศิให้พระอินทรบรมเทพ, พระอินทร์ผู้ชักชวนลูก
หลาน สร้างเจดีย์บรมพุทโธที่ชะวา, พระอาทิตย์ราช ผู้ัญเชิญพระแก้วมรกต
จากอินทปัตถมาโยชยา และลูกหลานถวายพระนามว่า นิรวาณบท, พระเจ้า
ศรีธรรมมาโคกคันทวงศ์พระร่วง ครองกรุงสุโขทัย หรือขุนศรีอินทราทิตย์ ผู้เป็น
ลูกหลาน ของพระอินทรและพระอาทิตย์, พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก พระอินทร์
ผู้แปลงเป็นตาปะขาว มาสร้างพระพุทธรชินราช, ผู้มีพระนามในจารึกว่า
ศรีสุรยพงศ์ราม คือเป็นเชื้อสายของพระรามแห่งนครทวารวดี และเป็นเชื้อ
สายแห่งพระอาทิตย์แห่งนครโยชยา.

กษัตริย์เหล่านี้ ล้วนเป็นลูกหลานในไศเลนทรวงศ์ นักศึกษาประวัติ-
ศาสตร์ ชาวตะวันตกเข้าใจผิดว่า เป็นเขมร, เพราะตำนานไทย
เรียกกษัตริย์เหล่านี้ว่า ขอม กัมโพช. นักศึกษาเคยถือว่า
ศิลปะทวารวดี ตะโ้ว อู่ทอง ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตลอดจนไปถึงศิลปะสุโขทัย
เป็นศิลปะที่ได้รับจากแดนเขมร, เป็นการผิดพลาดทั้งนั้น.

โปรดช่วยกันแก้ปมประวัติศาสตร์ไทย

ตลอดเวลาดั้งพันปี แห่งประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ในแดนสุวรรณภูมิ,
แดนเขมร ไม่เคยเป็นศูนย์กลางของศิลปะ และ วัฒนธรรมทางพุทธศาสนา.
ดินแดนเขมร เป็นดินแดนแห่งการถือชนวรรณะและไสยศาสตร์ และเต็มไปด้วย
การแย่งชิงราชบัลลังก์. นับตั้งแต่สมัยขุนพลพม่านแย่งราชสมบัติจาก
ขุนพันพาน มีแต่การแย่งชิงราชสมบัติกันตลอดเวลา. ไศเลนทรวงศ์ได้

จัดตั้งเจ้าชายไปครองแคว้นเขมร หลายยุคหลายสมัย จึงมีวัฒนธรรมพุทธศาสนา ตกทอดอยู่ในแคว้นนั้น.

ตลอดเวลาดังนั้น แห่งประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ในแดนสุวรรณภูมิ, ดุมน้ำเจ้าพระยา ดุมน้ำตาปี และภาคอีสานของประเทศไทย เคยผลักดันกัน เป็นศูนย์กลางของศิลปะ และ วัฒนธรรมทางพุทธศาสนา หลายยุคหลายสมัย, ฉะนั้นการศึกษาศิลปะฝรั่งเศสแรกๆ เขียนคำราทางประวัติศาสตร์ว่า ดุมน้ำเจ้าพระยา ตลอดจนถึงไทย ได้รับวัฒนธรรมและศิลปะพุทธศาสนาจากเขมรนั้น เป็นการผิดพลาด โดยสิ้นเชิง ตรงกันข้ามกับหลักความจริง, เป็นการเขียนประวัติศาสตร์ตามแบบที่ ย. ต. ยอต เขียนไว้ในคำนำ หนังสือ ประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า เขียนประวัติศาสตร์ เพื่อประโยชน์ของชาว ยุโรป (ยุโรปเซ็นทรัล).

ควรที่นักศึกษาชาวไทย ที่มีความรู้ภาษาฝรั่งเศสดีพอ จะได้ช่วยนักศึกษา ค้นหามุมอื่นๆ ที่นักศึกษาชาวยุโรปช่วยกันขมวดได้ แก่ปมนี้ให้คลายออก, เรา จะได้พบว่า คนไทยลูกหลานของคนไทยจากอ้ายลาว ได้มาตั้งอาณาจักร อัน มีพุทธศาสนารุ่งเรืองอยู่ในแดนสุวรรณภูมิ หลายยุคหลายสมัย และมีศิลปะ วัฒนธรรมพุทธศาสนา ตกทอดมาถึงพวกเราในทุกวันนี้.

วัฒนธรรม ออสโตร-เอเชียติก

ความฉลาด ของชนชาวภูเขา

ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์ถนัดไถญ์ในคำนำ หนังสือ จารึกกับพุทธ ว่า ชาวพมเมองในสุวรรณภูมิ จัดเป็นเผ่ามอญ-เขมร. ภาษาของพวกเขา จัดอยู่ในจำพวกเดียวกับภาษาของพวกเขา มุณฑะ และ กาล ในอินเดีย, นักศึกษา ประวัติศาสตร์ดัดมดขอให้อ่าน “ ออสโตร-เอเชียติก.” เวลานี้เขากัน

โดยทั่วไปแล้วว่า พวกชนเผ่ามอญ - เขมรนี้ เดิมอาศัยอยู่ในอินเดีย แต่อพยพมายังอินโดจีน, (เมื่อถูกพวก อารยันกดขี่จนมากเกินไป).

ย. อ. ย่อต เขียนไว้ในหนังสือ ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่าชนชาติในแดนสุวรรณภูมินี้ มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง. มีการนับถือบรรพบุรุษ ยกย่องบรรพบุรุษฝ่ายมารดา สูงเท่าเทียมฝ่ายบิดา, มีการหล่อโลหะได้ดีเยี่ยม เช่น มโหรีทัก, มีการเลี้ยงวัวควาย, มีการค้าทางเรือไปไกลๆ, มีการสร้างศาลอุทิศแด่บรรพบุรุษ ในที่สูงๆ ตามภูเขา.

ศาลพระภูมิในแดนไทยก็คือ ศาลอุทิศแด่บรรพบุรุษ ผู้ดวงดับไปแล้ว. คนโบราณถือว่า บรรพบุรุษเป็นผู้มาบอกเบ็ดที่ทำได้ให้ เมื่อท่านตายไปแล้วก็ยังวนเวียนให้ความคุ้มครองแก่ลูกหลาน. ในชั้นแรก นิยมสร้างศาลพระภูมิไว้บนภูเขา, เช่นภูเขา เทียนซาน เป็นภูเขาอุทิศถึงพระนามพระอินทร์องค์แรกๆ. ภูเขากิมม้าซาน อุทิศถึงพระนามพระเจ้ามาทอง, ภูเขาบิซซาน อุทิศถึงพระเจ้านกหยก, เขาพระวิหาร อุทิศแด่พระอินทร์บรมเทพ (พราหมณ์โกณฑัญญะ). ในสมัยต่อมา ได้สร้างพระบรมรูป ขึ้นเป็นพระอิศวร หรือพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร, และสร้างปราสาทพระเทพบิดร ไว้ในนครเป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูป ไว้สองข้าง มีพระพุทธรูปเป็นประธาน. การสร้างพระอิศวร พระศิวะ พระนารายณ์ ในแดนสุวรรณภูมินี้ ล้วนสร้างอุทิศแด่บรรพบุรุษ. ที่ไหนมีเทวรูปเหล่านี้ประดิษฐานอยู่ ที่นั่นก็เป็นศาลพระภูมิ ของกษัตริย์โบราณ, เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า ได้เคยมีพระมหากษัตริย์ทรงธรรมครองแผ่นดิน ได้ทำความร่มเย็นอย่างแดนสุวรรณภูมิให้บังเกิดแก่ราษฎร จึงได้รับความยกย่องเป็นเทพเจ้า เป็นพระพรหม พระภูมิเจ้าที่. เทพเจ้าของพุทธบริษัทแห่งแดนสุวรรณภูมินั้น ไม่ใช่เทพเจ้าลัทธิอยู่บนท้องฟ้า ในอากาศอันว่างเปล่าเปล่าโน้น,

แต่เป็นเทพเจ้าอยู่บนพื้นแผ่นดิน, เป็นเทพเจ้าที่ทรงธรรม บรรลุโพธิ์ เป็นพระโพธิสัตว์ ให้ความคุ้มครองสัตว์โลกอยู่ทุกยุคทุกสมัย. ใครเป็นกษัตริย์ทรงธรรม เข้าอยู่อุโบสถบำเพ็ญสมาธิปัญญา บรรลุโพธิ์ธรรมแล้ว ก็กลายเป็นเทพเจ้า เป็นพระพรหม พระอิศวร พระศิวะ พระนารายณ์ บนพื้นพิภพ. พระอิศวร พระนางดารา, พระนางปรัญญาปรมิตา พระศิวะ พระอุมา ที่สร้างชนในแดนสุวรรณภูมิ แทบทุกคน ล้วนเป็นเทพเจ้าสร้างอุทิศให้พระราชาบิดา พระราชมารดา ผู้ทรงธรรม, ผู้หญิงที่ทรงธรรม ก็เป็นเทพเจ้าได้เท่าเทียมกับผู้ชาย, เป็นวัฒนธรรมของชาวสุวรรณภูมิมาแต่โบราณกาล.

ศากยวงศ์ เป็นชนชาวภูเขา

พระญาณสังวร จิตรเขียนไว้ในเรื่อง “เทวดาพุทธกับพราหมณ์” ในหนังสือ “วิปัสสนาบันทึงสังวร” เม. ย. พ.ศ. ๒๕๐๔ ว่า

“ชนเผ่าศากยะ มาจากชนเผ่าผิวเหลือง ที่มีชื่อในประวัติศาสตร์ว่า มงคต. รกรากเดิมของชนเผ่านี้ อยู่แถบทะเลสาบแคสเปียน ใจกลางเอเชียทวีป. แล้วเลื่อนไปตั้งถิ่นฐาน ทำมาหากิน ณ บริเวณภูเขาไทยเทิง (ฮอดไตย) และ ภูเขาเทียนชาน เห็นดินแดนดีเบด (จีเบด) มีชื่อแยกเรียกเป็นสองพวก. พวกที่อยู่บริเวณภูเขาไทยเทิง ได้ชื่อไทยเทิง ตามถิ่นที่อยู่. พวกที่อยู่บริเวณภูเขาเทียนชาน ตั้งบ้านเมืองอยู่ตามราบ ได้ชื่อว่า ไทยดุ่ม ตามถิ่นที่อยู่. พวกนี้ ได้ตั้งเมืองใหญ่ขึ้นสองเมือง เมืองแรกเรียก เมืองดุ่ม เมืองที่สองเรียกเมืองปลา, แต่เดิยัง ล กดาหายไป จึงเรียกกันมาว่า เมือง ปลา.

ไทยเมืองลุ่ม เมืองปลา เลื่อนต่ำลงมาเรื่อย จนข้ามเขาหิมาลัย มาสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตร เห็นอ่าวเบ็งกอล แล้วเข้าสู่ชมพูทวีปตามลำดับ.

พระพุทธเจ้า พระศาสดาของเรา เสด็จอุบัติขึ้น ในหมู่ชนชาติอริยกะ ในชมพูทวีป, แต่มีใช้ คนเผ่าอริยกะผิวขาวจมูกโด่ง ที่มามีอำนาจอยู่ในชมพูทวีปสมัยนั้น พระองค์เอากำเนิดมา ในสกุลศากยะ กษัตริย์โคตมะโคตร ณ นครกบิลพัสดุ์ ประเทศลัทธิกะ ดินแดนแถบเชิงเขาหิมาลัย, อันเป็นภูมิภาคที่เรียกว่า อุตราบท ของชมพูทวีป, ปัจจุบันเป็นประเทศเนปาล. ชาวศากยะสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าโอกกากราช. โอโรตติดาของพระเจ้าโอกกากราช แยกไปตั้งเมืองอยู่ในดงไม้สัก ณ ที่ที่เป็นอาศรมของกบิลฤๅษ และสืบลืออยู่ในวงศ์พันธุ์ กถวการแตกแยกเผ่าพันธุ์, พระบิดาทรงทราบ ได้ทรงเปล่งพระวาจาชมเชยว่า ดักยาดโกกุมารว พระกุมาร กุมารทั้งหลาย สามารถหนอ.

“... ส่วนพวกอริยกะ ที่ตรงลงมาสู่ใจกลางของชมพูทวีปนั้น ได้มาพบชาวท้องถิ่นเดิม ทนบถพระภุมเจาทเบณฑพวง เห็นเขาทต กรบนบถตาม, เพราะภุมธรรมของตน ถนบถเทวดาอยู่แล้ว. นาน ๆ เข้าก็เลยยกย่องพระภุมชนเหนือเทวดาทั้งหลาย และ เคียงเรียกพระภุมได้เปลี่ยนเป็นพระพรหม แปลว่า พระผู้ประเสริฐ สมมติให้เป็นผู้สร้างฟ้าสร้างแผ่นดิน และปกครองดูแลสัตว์โลก ให้อยู่ในระบบที่กำหนดกันขึ้น เพื่อปกครองประชาชนในยุคคนนั้น.

ก่อนหน้าพระพุทธเจ้ามาโปรดสัตว์ ชาวอริยกะพวกถือพระจันทร์ พระอาทิตย์ ได้อพยพเข้ามาสู่ชมพูทวีป. พวกถือพระอาทิตย์ลงมาตามด่านาดินธุมาถึงเพียงปากนาดินธุ ก็ปะทะเข้ากับพวกถือพระจันทร์ ซึ่งอพยพตติหน้ามาทางใต้ และเลยดงหลกมน ณ เมืองปาดาด ปาดนาดินธุตนเอง. พวกนับถือพระจันทร์ได้อพยพเลยไปถึงดุ่มนาคงคา ผังตะวันออกอ่าวเบ็งกอล แล้ว

คิงหงกมันดง ณ ที่นั้น. ส่วนชาวอริยกะพวกก่อน และชาวพื้นเมืองเดิม
ที่นับถือพระพรหม ได้ตั้งหลักฐานมั่นคง ณ ตอนกลาง และ ตอนเหนือ
ของชมพูทวีปแล้ว. เมื่อถูกชาวอริยกะ ใหม่รุกรบเข้ามาทางเหนือและใต้
เช่นนั้น ก็ไม่พอใจ จึงเกิดรบกันชนชนานใหญ่. ผลของการรบ พวก
กัทธิพระอาทิตย์มัย ได้เป็นใหญ่สูงสุดในชมพูทวีป ตั้งนครหลวงอยู่ที่ใกล้ฝั่งน้ำ
สินธุ ตอนบน ตั้งชื่อนครหลวงว่า หัตดินปุระ. ครั้นการรบแย่งแผ่นดิน
ทำกษัตริย์ถึง การรบกันด้วยลัทธิก็อุปคตามา, ผลของการรบ กษัตริย์ผู้
อำนาจสูงสุดในชมพูทวีปสมัยนั้น ได้รุมรุมนักปราชญ์ หาทางป้องกันมิให้เกิด
ชนอกในภายหลัง, แผนรวมลัทธิทั้งสามจึงอุปคตขึ้น **ลัทธิพระพรหม**
เจ้าแห่งทองดินแต่เดิมขึ้นเป็นพระเจ้าสูงสุด ผู้สร้างฟ้าสร้างแผ่นดิน
ผู้ปกาดิโลก. **ลัทธิพระอาทิตย์เจ้าแห่งแสงสว่างขึ้นเป็น พระนารายณ์**
พระเจ้าสูงสุดฝ่ายปราบปราม, สร้างรูปพระนารายณ์บรรทม ใ้บนฝั่งปากน้ำ
สินธุ ใกล้เมืองปาตาด เป็นศูนย์กลางเผยแผ่ลัทธิพระนารายณ์, คำว่า “พระ-
นารายณ์บรรทมสินธุ์ ณ เกษียรสมุทร” จึงอุปคตขึ้นแต่บัดนั้นมา. แล้ว
ลัทธิ พระจันทร์, เจ้าแห่งความเย็น ค้นกำเนิดแห่งความไม่สิ้นทางกามารมณ์,
ขึ้นเป็นพระเจ้าสูงสุด ฝ่ายก่อกำเนิดสัตว์โลก ถวายพระนามว่า **พระศิวะ**.
แล้วจัดระบบเทพเจ้าผู้รับเทวโองการ จากพระเจ้าสูงสุดทั้งสามไปปฏิบัติฝ่าย
ละ ๓๐ องค์ มีหน้าที่ประจำตำแหน่งต่างๆ กัน รวมเป็นเทพเจ้า ๓๓ พระองค์.
ระบบนี้เรียกว่า “ระบบไตรศิวะ” แปลว่าระบบ ๓๓, คือมีเทพเจ้า
๓๓ พระองค์ปกครองดูแลสัตว์โลกตามหน้าที่ ที่ได้รับแต่งตั้ง”

โมริยวงศ์ กับ ศากยวงศ์

ในตอนท้ายเรื่อง “เทวดาพทกกับพราหมณ์” ได้ไว้ว่า

“...ชาวศากยะที่หนีไป เมื่อได้ข่าวการพิณาส์ของพระเจ้าวิฑูททะแล้ว บางพวกเห็นว่าพินัยแล้ว ก็กลับคืนมาสู่กรุงกบิลพัสดุ์ แต่บางพวกไปพบ ที่อุตมสัมบูรณ์ดีกว่ากรุงกบิลพัสดุ์ ก็ไม่ยอมกลับ ได้ตั้งหลักฐานและเปลี่ยน นามสกุลใหม่ เป็นโมริยวงศ์ก็มี ทั้งนเพราะยังหวาดระแวงภัยอยู่. ชาว ศากยะที่กลับมากรุงกบิลพัสดุ์นั้น เมื่อพระพุทธเจ้าได้จุติปรินิพพานแล้ว ได้ขอ แบ่งส่วนพระธาตุ ไปก่อสถูปบรรจุไว้, เรื่องนี้มีหลักฐานทางโบราณวัตถุ ทาง การอินเดียค้นพบผอบบรรจุพระบรมธาตุ ในที่เป็นที่รกรากเมืองกบิลพัสดุ์ มี จารึกบอกไว้ว่า พี่น้องชาวศากยะของพระผู้มพระภาคบรรจุไว้. ส่วนชาว ศากยะที่ไปเปลี่ยนวงศ์เป็นโมริยะนั้น ภายหลังพุทธปรินิพพาน ได้มีคน ในวงศ์นั้น ได้เป็นใหญ่ในชมพูทวีป และได้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ให้รุ่งเรือง, ท่านผู้นี้คือ พระเจ้าศัทรธรรมาโคก จักรพรรดิแห่งชมพูทวีป ในพุทธศตวรรษที่ ๓, ได้ทรงทำหลักฐาน ที่ประสูติ ครีตวิรุ แต่ดงธรรมจักร และที่เสด็จปรินิพพานไว้ และได้ทรงจารึกพระธรรมไว้ตามหน้าผา และแผ่น ศิลา ประดิษฐานไว้มากแห่ง.....

ชาวศากยะนี้ไม่สูญพันธุ์. ปัจจุบันนี้ มีชนเผ่าหนึ่งในเนปาล อ้างตัวว่าเป็นศากยะ. มีผู้ได้ไปพบเห็นแล้ว นำมาบอกเล่าว่า รูปร่าง หน้าตาของคนเผ่านี้ เหมือนคนไทย นิสัยใจคอก็เหมือนกัน ผิดกันแต่ ภาษาพูดเท่านั้น.

นอกจากภาษาเก่าแก่ภาษาหนึ่ง ในชมพูทวีป เก่ากว่าภาษาบาลี และ สันสกฤต, ข้าพเจ้าเข้าใจว่า เป็นภาษาของชาวไทยนครบาล ซึ่งได้มีภูมิ- ถิ่นในชมพูทวีป ก่อนพวกอริยกะผิวขาวจุมโก่ง เข้ามาตั้งอำนาจในชมพูทวีป

ในสมัยพุทธกาล. มีประเทศหนึ่งในชมพูทวีป ชื่อมัจฉะ แปลว่า ปลา, อาจจะเป็นประเทศของชาวไทยปากใต้. เมื่อไม่กี่ปีมานี้ มีผู้นำภาษาปากถูกตุมมาใช้ในการอัญเชิญเทพเจ้า มาในพิธีปลุกเสกพระ, ข้าพเจ้าได้ไปร่วมพิธีนั้น พังคำอัญเชิญเทพเจ้าที่ว่าเป็นภาษาปากถูกตุมออก คำอัญเชิญนั้น เป็นคำโคลงในภาษาไทยสมัยโบราณ ปัจจุบันมีชาวไทยบางถิ่นใช้อยู่.

ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า ก่อนพุทธกาล ชนชาติไทยได้มีภูมิถิ่นานในชมพูทวีป เมื่อถูกชาวอริยกะผิวขาวรุกราน ได้มีการอพยพมาสู่สุวรรณภูมิบ้าง....

ชาวค่ายกะ ทักทวนทวนหาในเรื่องชาติพันธุ์ ข้าพเจ้าก็เข้าใจว่า เป็นชนเชื้อชาติไทยเราเอง แต่ในสมัยนั้นชื่อเชื้อชาติ (ไทย) ยังไม่ปรากฏชัดเจน นิยมเรียกชื่อตามท้องถิ่นที่อาศัย..... ข้าพเจ้าเชื่อว่า พระพุทธเจ้าเป็นชนเชื้อชาติไทย แต่ไปเกิดในหมู่ชนชาติอริยกะในชมพูทวีป.

เชื้อชาติไทยนับถือบูชาพระภูมิ เมื่อพระภูมิถูกยกย่องขึ้นเป็นพระพรหม ให้มีอำนาจสูงสุด เป็นเจ้าโลกในระบบไตรทังษะของชาวอริยกะแล้ว ชาวไทยก็พลอยเชิดช้อห่อหมกด้วย และแล้วแต่ต่างตำนานบอกไว้ว่า ต้นเดิมของไทย คือ พระพรหมธาดา (พระปรเมศวร) มาจากพรหมโลก (คือ ลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร) มาเป็นกกเหง้าเค้าเจียงของไทย.

ก่อนหน้าพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ได้มีพวกฤาษี คามส บำเพ็ญพรตพรหมจรรย์ ได้มานั่งสมาบัติ มีอภิญญา สามารถเห็นพรหมผู้สูงสุด และถ่ายทอดความรู้จากพระพรหมมาได้. ความรู้เหล่านั้น ได้ทำกันมาหลายชั่วอายุคน ก็ชักเลอะเลือน ยิ่งมาอยู่ในมือพราหมณ์เจ้าพิชิตแล้วยิ่งเลอะใหญ่...

(จบข้อความ คัดจากเรื่อง เทวดาพุทธกับพราหมณ์)

ผู้สนใจค้นคว้าจากหนังสือภาษาอังกฤษ จะศึกษาได้จากหนังสือ
ต่อไปนี้

1. The History of the Thai in Yunnan 2250 B.C. - 1253 A.D.
by M. Carthew, in Selected Articles from The Siam Society
Journal Vol. 3 Bangkok 1959
2. A History of South - East Asia, by D. G. E. Hall, Macmillan,
London, 1958.
3. Inscriptions of Kambuja, by R. C. Majumdar, The Asiatic
Society, Calcutta, 1953.
4. The Lofty Sanctuary of Khao Phra Viharn, by John Black,
in J. S. S. April 1956.
5. The Inscriptions of Khao Phra Viharn, by John Black, in
J. S. S. June 1959.
6. History of Srivijaya, by K. A. Nilakanta Sastri, University
of Madras, 1949.
7. Funan and the Coming of Kaundinya, The King of the Mountain,
Chapter VI, XI, in Towards Angkor, by H. G. Quaritch
Wales, London 1937.

พุทธานุกรณ์

โดย เขียน ยิ้มศิริ

พร้อมด้วย ตำนานเชียงแสน ตำนานทริภุญชัย
ของมานึก วักติโกดม

ราคา ๔๐ บาท ค่าส่ง ๕ บาท

THAI MONUMENTAL BRONZES

พุทธานุกรณ์ ฉบับภาษาอังกฤษ

โดย ม.จ. จันทร์ และ เขียน ยิ้มศิริ

พร้อมด้วย คำนำ ของศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ราคา ๘๐ บาท ค่าส่ง ๒.๕๐ บาท

ทั้งสองเล่มนี้ เป็นหนังสือเสนอแนวใหม่ และความเห็นใหม่ๆ เกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์ของไทย และ พระพุทธรูปของไทย ในสมัยทวารวดี-
ศรีวิชัย เป็นหนังสือปกแข็ง พิมพ์ปรานึก มีภาพพระพุทธรูป พิมพ์
กระดาษมัน ๑๐๐ ภาพ เหมาะสำหรับ ผู้สนใจในการค้นคว้าเกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์และพระพุทธรูป

มีจำหน่ายที่

สุวิธานน์ ๑๒๒ สามยอด พระนคร

บริษัทนิพนธ์ จำกัด ถนนเจริญกรุง พระนคร

